RADU TEODORESCU

FARISEUL ÎN MULTIPLELE SALE CAMUFLAJE DUPLICITARE

Cugir 2024

CUPRINS

INTRODUCERE

Această carte nu se referă la fariseii pe care ştim că Mântuitorul Iisus i-a criticat şi a intrat în conflict direct cu ei în paginile Noului Testament. Este o carte care abordează problema fariseismului din zilele şi vremurile noastre. Aceasta fiindcă trebuie să ştim că deşi nu mai există un partid al fariseilor ca în Israelul antic totuşi trebuie să ne dăm seama că sunt destul de mulţi farisei în jurul nostru.

Prin urmare ce înţelegem când cuiva i se spune că este fariseu? Înţelegem că este

- prefăcut,
- duplicitar,
- un om cu două feţe
- sau un formalist.

Totuşi înainte de a de apuca de a vorbii despre fariseii contemporani se cuvine să lămurim cine erau fariseii din antichitate. **„Fariseu** (ebraică: פְּרוּשִׁים *perushim*, latină: *pharisæ|us*, *-i*) a fost o grupare teologică, politico-religioasă în Iudaismul antic. Ea a existat în perioada celui de-al doilea Templu iudaic (516 î.H. - 70 d.H.). Fariseii (ebr. *perushim*) au apărut ca grup distinct imediat după revolta Macabeilor (165-160 î.H.), fiind considerați descendenții spirituali ai Hasidienilor, conducătorii acelei revolte. După distrugerea celui de-al doilea Templu în anul 70 d.H., fariseii au continuat să funcționeze în sinagogi și în școli, încurajând poporul evreu, dar, cu timpul, puterea lor s-a redus.

Mărturiile cele mai cunoscute despre farisei sunt cele din Noul Testament și din lucrările istoricului evreu Josephus Flavius.

Unii dintre cei mai de seamă reprezentanți ai fariseilor au trăit în perioada eleno-romană a iudaismului. Hillel, care a trăit în timpul lui Irod cel Mare (Herodes cel Mare), este considerat a fi inițiatorul curentului fariseic. Între anii 30-70 d.H. a activat Gamaliel, dascălul lui Pavel.

Mulți consideră că rabinismul modern își are izvorul, mai ales, în fariseism."[1]

Fariseul era o persoană care cunoştea foarte bine legea lui Moise şi chiar uneori o îndeplinea însă avea pretenţia ca masele mari de oameni să o respecte cuvânt cu cuvânt. Prin urmare deşi ei nu prea respectau legea lui Moise totuşi le-o propovăduiau cu mare zel evreilor. După Dicţionarul explicativ ei bine fariseu înseamnă:

- făţarnic,
- ipocrit,
- prefăcut.[2]

Fariseii erau unii care pretindeau că sunt oameni drepţi dar în realitate erau dornici de câştig şi de bani. La fel de bine pretindeau sfinţenie celor din jur fără ca ei să o respecte. Fariseii erau persoane care doreau foarte mult prerogativele religioase ale iudaismului fiindcă ele ajungeau să le confere un statut social privilegiat. Le plăcea ca oamenii să li se închine pe stradă şi să le fie oferite locurile prima la ospeţe.

Credem că cel mai bun portret al fariseilor a fost oferit de Iisus când a rostit cunoscutele Sale vai-uri la adresa fariseilor: „Vai vouă, cărturarilor şi fariseilor făţarnici! Că zidiţi mormintele proorocilor şi împodobiţi pe ale drepţilor, Şi ziceţi: De am fi fost noi în zilele părinţilor noştri, n-am fi fost părtaşi cu ei la vărsarea sângelui proorocilor. Astfel, dar, mărturisiţi voi înşivă că sunteţi fii ai celor ce au ucis pe prooroci. Dar voi întreceţi măsura părinţilor voştri! Şerpi, pui de vipere, cum veţi scăpa de osânda gheenei? De aceea, iată Eu trimit la voi prooroci şi înţelepţi şi cărturari; dintre ei veţi ucide şi veţi răstigni; dintre ei veţi biciui în sinagogi şi-i veţi urmări din cetate în cetate, Ca să cadă asupra voastră tot sângele drepţilor răspândit pe pământ, de la sângele dreptului Abel, până la sângele lui Zaharia, fiul lui Varahia, pe care l-aţi ucis între templu şi altar. Adevărat grăiesc vouă, vor veni acestea toate asupra acestui neam. Ierusalime, Ierusalime, care omori pe prooroci şi cu pietre ucizi pe cei trimişi la tine; de câte ori am voit să adun pe fiii tăi, după cum adună pasărea puii săi sub aripi, dar nu aţi voit. Iată, casa voastră vi se lasă pustie; Căci vă zic vouă: De acum nu Mă veţi mai vedea, până când nu veţi zice: Binecuvântat este Cel ce vine întru numele Domnului."[3]

Se poate vedea aici că Iisus a intrat în conflict direct cu fariseii şi făţărnicia lor. Aceştia trebuie să ştim că pozau în postura de sfinţi şi când mulţimile nu recunoşteau acest lucru aveau de suferit. Fariseii pretindeau că nu sunt interesaţi de puterea politică însă de fapt tocmai acest lucru îl doreau. Evident că nu recunoşteau pe faţă. Aşa se face că fariseii au devenit autorii unui expresii cât se poate de consacrate: când ţi se spune că este fariseu sau eşti acuzat de fariseism ei bine nu este deloc un lucru bun.

---

[1] https://ro.wikipedia.org/wiki/Fariseu (accesat pe 19.12.2023).
[2] După Dicționarul explicativ.
[3] Din Evanghelia după Matei 23, 29-39.

De fapt trebuie să ştim că Sfântul evanghelist Matei aduce mărturie mult mai mare cu privire la farsei şi la comportamentul lor: „zicând: Cărturarii şi fariseii au şezut în scaunul lui Moise; Deci toate câte vă vor zice vouă, faceţi-le şi păziţi-le; dar după faptele lor nu faceţi, că ei zic, dar nu fac. Că leagă sarcini grele şi cu anevoie de purtat şi le pun pe umerii oamenilor, iar ei nici cu degetul nu voiesc să le mişte. Toate faptele lor le fac ca să fie priviţi de oameni; căci îşi lăţesc filacteriile şi îşi măresc ciucurii de pe poale. Şi le place să stea în capul mesei la ospeţe şi în băncile dintâi, în sinagogi, Şi să li se plece lumea în pieţe şi să fie numiţi de oameni: Rabi. Voi însă să nu vă numiţi rabi, că unul este Învăţătorul vostru: Hristos, iar voi toţi sunteţi fraţi. Şi tată al vostru să nu numiţi pe pământ, că Tatăl vostru unul este, Cel din ceruri."[4]

Mai apoi textul de continuă: „vai vouă, cărturarilor şi fariseilor făţarnici! Că închideţi împărăţia cerurilor înaintea oamenilor; că voi nu intraţi, şi nici pe cei ce vor să intre nu-i lăsaţi. Vai vouă, cărturarilor şi fariseilor făţarnici! Că mâncaţi casele văduvelor şi cu făţărnicie vă rugaţi îndelung; pentru aceasta mai multă osândă veţi lua. Vai vouă, cărturarilor şi fariseilor făţarnici! Că înconjuraţi marea şi uscatul ca să faceţi un ucenic, şi dacă l-aţi făcut, îl faceţi fiu al gheenei şi îndoit decât voi. Vai vouă, călăuze oarbe, care ziceţi: Cel ce se va jura pe templu nu este cu nimic legat, dar cel ce se va jura pe aurul templului este legat. Nebuni şi orbi! Ce este mai mare, aurul sau templul care sfinţeşte aurul? Ziceţi iar: Cel ce se va jura pe altar cu nimic nu este legat, dar cel ce se va jura pe darul ce este deasupra altarului este legat. Nebuni şi orbi! Ce este mai mare, darul sau altarul care sfinţeşte darul? Deci, cel ce se jură pe altar se jură pe el şi pe toate câte sunt deasupra lui. Deci cel ce se jură pe templu se jură pe el şi pe Cel care locuieşte în el. Cel ce se jură pe cer se jură pe tronul lui Dumnezeu şi pe Cel ce şade pe el. Vai vouă, cărturarilor şi fariseilor făţarnici! Că daţi zeciuială din izmă, din mărar şi din chimen, dar aţi lăsat părţile mai grele ale Legii: judecata, mila şi credinţa; pe acestea trebuia să le faceţi şi pe acelea să nu le lăsaţi. Călăuze oarbe care strecuraţi ţânţarul şi înghiţiţi cămila! Vai vouă, cărturarilor şi fariseilor făţarnici! Că voi curăţiţi partea din afară a paharului şi a blidului, iar înăuntru sunt pline de răpire şi de lăcomie. Fariseule orb! Curăţă întâi partea dinăuntru a paharului şi a blidului, ca să fie curată şi cea din afară. Vai vouă, cărturarilor şi fariseilor făţarnici! Că semănaţi cu mormintele cele văruite, care pe din afară se arată frumoase, înăuntru însă sunt pline de oase de morţi şi de toată necurăţia. Aşa şi voi, pe din afară vă arătaţi drepţi oamenilor, înăuntru însă sunteţi plini de făţărnicie şi de fărădelege."[5]

Avem aici poate una dintre cele mai mari confruntări pe care Iisus le-a avut în viaţa Lui care eventual i-a adus şi crucificarea fiindcă ştim că au fost fariseii care au cerut cel mai vehement ca Iisus să fie ucis. Nu avea cum să fie altfel din moment ce vedem cât de deschis a intrat Iisus în contradicție cu fariseii şi făţărnicia lor. Dacă Iisus a condamnat făţărnicia şi duplicitatea ei bine adevărul este că nici noi nu avem altă alternativă. Trebuie să ne opunem ei şi să o condamnăm.

- Exemplu
- modelul
- şi reperul

nostru de a lupta împotriva făţărniciei trebuie să fie Iisus.[6]

Totuşi mustrările lui Iisus cu privire la farisei nu s-au oprit aici: „Vai vouă, cărturarilor şi fariseilor făţarnici! Că zidiţi mormintele proorocilor şi împodobiţi pe ale drepţilor, Şi ziceţi: De am fi fost noi în zilele părinţilor noştri, n-am fi fost părtaşi cu ei la vărsarea sângelui proorocilor. Astfel, dar, mărturisiţi voi înşivă că sunteţi fii ai celor ce au ucis pe prooroci. Dar voi întreceţi măsura părinţilor voştri! Şerpi, pui de vipere, cum veţi scăpa de osânda gheenei? De aceea, iată Eu trimit la voi prooroci şi înţelepţi şi cărturari; dintre ei veţi ucide şi veţi răstigni; dintre ei veţi biciui în sinagogi şi-i veţi urmări din cetate în cetate, Ca să cadă asupra voastră tot sângele drepţilor răspândit pe pământ, de la sângele dreptului Abel, până la sângele lui Zaharia, fiul lui Varahia, pe care l-aţi ucis între templu şi altar. Adevărat grăiesc vouă, vor veni acestea toate asupra acestui neam. Ierusalime, Ierusalime, care omori pe prooroci şi cu pietre ucizi pe cei trimişi la tine; de câte ori am voit să adun pe fiii tăi, după cum adună pasărea puii săi sub aripi, dar nu aţi voit. Iată, casa voastră vi se lasă pustie; Căci vă zic vouă: De acum nu Mă veţi mai vedea, până când nu veţi zice: Binecuvântat este Cel ce vine întru numele Domnului. "[7]

Este evident din rândurile de mai sus că Iisus nu a fost prieten cu făţărnicia și duplicitatea. Fariseii erau probabil oamenii de cea mai joasă speţă. Ei mimau credinţa în Dumnezeu nu fiindcă Îl iubeau pe Dumnezeu ci fiindcă ştiau că în acest fel îşi câştigă simpatia şi sprijinul maselor largi de oameni.

[4] Matei 23, 2-9.
[5] Matei 23, 13-28.
[6] A se vedea Tom Hovestol, *Fariseii vechi și noi* (Oradea, 2012).
[7] Matei 23, 28-39.

Prin urmare ce mai ştim de farisei? „Tot lor le mai revine și meritul de a fi contribuit la creşterea rolului sinagogilor. Prin contribuția lor se învăța Legea scrisă și se păstra tradiția orală („datina bătrânilor" — Marcu 7, 3). Aceştia învăţau poporul că singura cale spre Dumnezeu este supunerea față de Legea Veche. Dintre farisei s-au ridicat cu timpul mulți învățați care s-au impus atenției iudeilor prin studiul și interpretarea Scripturii în cele două direcţii: Halaka şi Hagada. Prima consta atât în a comenta cât şi a actualiza preceptele Legii, iar cea de-a doua în interpretarea tradiției orale. Din dorința de a-i ajuta pe credincioși să respecte Legea lui Moise, fariseii au fixat un număr de 613 reguli, din care 248 precepte și 365 interdicții.

Fariseii credeau în Dumnezeu, susţineau existența îngerilor și a diavolilor, nemurirea sufletului după moarte și învierea morților, considerând Vechiul Testament ca autoritate supremă în chestiunile religioase.

Mai mult decât oricare alte grupări religioase, fariseii căutau să facă prozeliți cât mai mulți (Matei 23, 15)."[8]

Doi moralişti discutau într-o zi.

- Ştii ce mă preocupă mai nou?
- Ce?
- Dedublarea.
- Dedublarea?
- Da.
- Adică?
- Sunt mulți oameni care de mai multe ori ajung să arate una în timp ce ei sunt în realitate alta.
- Te referi la făţărnicie?
- Da.
- O este o poveste veche.
- Cât de veche.
- Mai bine de câteva mii de ani.
- Oare?
- Da.
- Cum aşa?
- De farisei au auzit?
- Câte ceva.
- Fariseii au fost persoane care se dădeau pe sine oameni cu frică de Dumnezeu.
- Și nu erau?
- Nu.
- Cum?
- Erau credincioşi numai de ochii lumii.
- Păi și în zilele noastre sunt mulți de acest fel.
- Cum să nu.
- Deci duplicitatea nu este o problemă nouă?
- Nu.
- Nu eram conştient de asta.
- Dar evident că sunt şi oameni care nu sunt duplicitari.
- Când vine vorba de credința în Dumnezeu?
- Da.
- Cum?
- Uite aşa.
- Păi spune-mi şi mie.
- Cred că ştiu ce să îți spun.
- Da?
- Da.
- Ce?
- Un caz de om sincer şi neprefăcut.
- Care?
- Este vorba de un savant.

[8] https://ro.orthodoxwiki.org/Farisei (accesat pe 19.12.2023).

- Cum se numeşte?
- Isaac Newton.
- Fizicianul?
- Da.
- Ce este cu el?
- A fost un om credincios.
- De unde ştim?
- Un fizician necredincios a venit odată la el.
- Şi?
- Newton avea un planetarium în spatele biroului.
- Înţeleg.
- Necredinciosul l-a întrebat cine a făcut toate planetele în miniatură?
- S-au făcut singure.
- Cum să se facă singure?
- Dacă tu nu crezi că universul a fost făcut de Dumnezeu vei crede că şi aceste planete din planetariumul meu s-au făcut singure?
- Bun răspunsul.
- Şi mai este ceva.
- Ce?
- Odată cineva l-a întrebat pe Newton.
- Ce?
- Cum va fi cu putinţă ca la înviere pământul să se adune din nou în trup?
- O să îţi spun eu cum, a răspuns Newton.
- El a luat mai mult pământ pe care l-a amestecat cu pilitură de fier.
- Şi?
- Apoi l-a întrebat pe cel nedumerit.
- Şi acum ce facem?
- Ce facem?
- Newton a scos un magnet şi l-a pus deasupra pământului amestecat cu pilitură.
- Pilitura s-a ridicat la magnet nu?
- Da.
- Şi atunci Newton a zis.
- Cel ce a dat putere acestui fier neînsufleţit, nu va putea El aduna şi praful trupului nostru pentru îmbrăcămintea sufletelor nemuritoare?
- Foarte inteligent Newton.
- Aşa este.
- Oameni ca el mai rar.
- Adevărul este că rar întâlneşti oameni credincioşi mari savanţi.
- De ce?
- Fiindcă cunoaşterea îngâmfă.
- Crezi?
- Da.
- Cum aşa?
- Sunt mai multe cazuri în istorie.
- Bine dar nu este bine nici să fi ignorant.
- Evident.
- Şi care este soluţia?
- Să continui să crezi în Dumnezeu cu smerenie chiar şi după ce ai ajuns mare savant.
- Cred că ai dreptate.
- Deci nu toţi cei ce sunt credincioşi sunt ipocriţi.
- Sunt de acord.
- Mă bucur.
- Şi eu.[9]

---

[9] Din Grigorie Comşa, *1000 de pilde pentru viaţa creştină* (Arad, 1929).

Am găsit de cuviință să scriem o carte despre fariseism şi prefăcătoria lui fiindcă printre noi în vremurile noastre avem mulţi farsei. Este vorba de farisei care una spun şi alta fac de care trebuie să ne ferim. În această carte am ales să vorbim despre cum se manifestă făţarnici în mai multe domenii de activitate umană: politică, afaceri, diplomaţie, finanţe sau justiţie. La fel de bine duplicitari sunt mulţi şi în sânul Bisericii Creştin Ortodoxe. Aceştia sunt unii care pozează în oameni de mare credinţă şi corectitudine în timp ce în realitate sunt lupi răpitori care nu fac decât să îşi urmărească interesele lor meschine şi individualiste. Iată ce spunea părintele Arsenie Boca despre farisei: „iată tragicul situației. Orbul căpăta vederea, iar fariseilor li se întunecau ochii de mânie asupra lui și a lui Iisus. Un duh rău îi ținea de inimă ca să nu recunoască pe Iisus și să se lumineze și ochii sufletelor.

„Și l-au ocărât (*fariseii pe orbul din naștere*) și i-au zis: Tu ești ucenic al Aceluia, iar noi suntem ucenici ai lui Moise. Noi știm că Dumnezeu a vorbit lui Moise, iar pe Acesta nu-L știm de unde este" (Ioan 9, 28-29).

La această sucită întorsătură de minte, pe care-o fac prejudecățile în capul fariseilor, și care-i oprește de-a ști pe Iisus că de unde este, omul care a căpătat vederea trupească, prin mărturisire capătă și vederea sufletească. Astfel auzim din gura lui una dintre cele mai frumoase mărturisiri: „Aceasta e minunea, că voi nu știți de unde este, iar El mi-a deschis ochii. Știm că **Dumnezeu pe păcătoși nu-i ascultă**, ci, **de este cineva cinstitor de Dumnezeu, și face voia Lui, pe acela îl ascultă**. Din veac nu s-a auzit ca cineva să fi deschis ochii celui născut orb. De n-ar fi acesta de la Dumnezeu, n-ar fi putut face nimic".

Asta era credința: tare ca muntele, a acestui nou misionar al lui Iisus. Deci fariseii, văzând că nu pot isprăvi nimic cu el, l-au ocărât: că păcătos fiind îi învață pe ei – drepții – tainele lui Dumnezeu, și l-au dat afară.

Iată tragicul situației. **Orbul căpăta vederea, iar fariseilor li se întunecau ochii de mânie** asupra lui și a lui Iisus. Un duh rău îi ținea de inimă ca să nu recunoască pe Iisus și să se lumineze și ochii sufletelor. **Iisus a tămăduit orbia ochilor, dar n-a putut tămădui orbia răutății. Orbia răutății nu are leac, dar... are pedeapsă**."[10]

CAPITOLUL 1

FARISEUL ÎN POLITICĂ

Acest capitol nu este despre politică ci mai mult despre cum ajunge să se manifeste fariseul în politică. Ştim că politica fost inventată terminologic de Aristotel ce a scris o carte pe nume Politica. Termenul de politică cu adevărat provine din greacă şi înseamnă oraş sau mulţime mare de oameni. Mai apoi acest termen a ajuns să se refere la state şi ţări. În mod cert politica este organizată piramidal în vârful piramidei fiindcă şeful unui stat. Ei bine sunt mai mulţi care râvnesc la marile funcţii în stat la fel cum şi fariseii de pe vremea lui Iisus ţineau la poziţiile privilegiate pe care le oferea religia din acele vremuri.[11]

Este evident că fariseismul a fost un lucru care a funcţionat în vechime şi de multe ori el funcţionează şi în politica din vremurile noastre: „a zice astăzi cuiva că este „fariseu" nu este desigur un compliment (ci echivalent cu „fățarnic"), deoarece termenul s-a depreciat în mentalitatea creștină datorită atitudinii lor ostile față de Domnul Iisus Hristos, ca și din cauza imposibilității proprii de a-și conforma viața cu ceea ce predicau.

Pentru cea mai mare parte dintre iudei epocii însă, fariseii erau considerați credincioși autentici ai legii strămoșești și cu o înaltă ținută morală, pe de o parte pentru că descindeau din acei Hasidim (luptătorii cei mai înverşunaţi pentru libertate religioasă din vremea Macabeilor), iar pe de altă parte pentru că s-au separat într-adevăr de marea masă a credincioșilor iudei.

Deși cuvântul a căpătat cu timpul un sens negativ, fariseii n-au fost în niciun caz urâți de popor. Dimpotrivă, ca unii care erau foarte ostili oricărei influențe străine, mai ales elenistice, au fost apreciați de popor."[12]

În acest sens pentru a ajunge cât mai sus în politică:

- se spun minciuni,
- se fac promisiuni electorale,
- se fac platforme program
- sau programe de guvernare pe care mai nimeni nu le cunoaşte

[10] Părintele Arsenie Boca, *Cuvinte vii,* Ed. Charisma, Deva, 2006, p. 95 apud https://doxologia.ro/iisus-tamaduit-orbia-ochilor-dar-n-putut-tamadui-orbia-rautatii (accesat pe 19.12.2023).

[11] A se vedea Elena Ramona Mitrea, *Minciuna, viclenia, fățărnicia* (Galați, 2010).

[12] https://ro.orthodoxwiki.org/Farisei (accesat pe 19.12.2023).

- se ţin discursuri lungi şi incoerente,
- se înşeală,
- se manipulează
- sau se sabotează.

Din nefericire în mai toate democraţiile se întâlnesc aceste lucruri. Dar poate cei mai mari făţarnici şi farisei din politică sunt tiranii şi dictatorii.[13]

Tiranii şi dictatorii în mai toate discursurile lor publice vorbesc de cele mai multe ori lucruri frumoase:
- pace,
- prosperitate,
- înţelegere,
- iubire de neam,
- standarde crescute de trai
- sau binele poporului.

Toate acestea sunt numai vorbe goale fiindcă ei de fapt găsesc o plăcere sadică în a tiraniza poporul.[14]

Faptul că fariseii aveau în înţelegere formală a legii lui Moise la fel cum sunt mulţi politicieni din zilele noastre ne-o spune teologul Ioan Forga: „femeia gârbovă a fost vindecată de Mântuitorul în mod provocator sâmbăta. Evident că putea fi vindecată și în altă zi, așa cum și încearcă să argumenteze mai-marele sinagogii. Argumentul în sine nu este fals. Falsă este starea din sufletul acestuia, lipsa de compasiune și dragoste față de femeia aflată în suferință. Dacă Iisus ar fi vindecat-o în altă zi, n-ar fi existat probabil reacția fățarnică condamnată fără echivoc de către El. Înțelegem de aici că provocarea intenționată a reacției mai-marelui sinagogii are în spate dorința Mântuitorului de a da pe față ce era ascuns în sufletul multora din cei de față: fățărnicie și vicleșug, lipsă de dragoste și compasiune pentru omul suferind de lângă ei. Și pe noi, cei de azi, ar trebui să ne cutremure cuvintele Domnului: „Nimic nu este acoperit care să nu se descopere și nimic ascuns care să nu se cunoască".[15]

Realitatea este că ce mai mulţi politicieni au setea de putere şi pentru ea de cele mai multe ori ei pozează în oameni:
- integrii,
- onești,
- cinstiţi
- şi buni.

Iată de ce nu este bine să avem prea multă încredere în cei care conduc ţările în vremurile noastre. Aceasta fiindcă ştim că istoria a dat mai multe nume infame când vine vorba de politică: Nero, Caligula, Hilter, Stalin, Mussolini, Ceauşescu sau Mao Tze Dong.

Puterea politică nu este doar un mare miraj ci ea este o realitate care ajunge să acapareze pe cât mai mulţi fiindcă oferă această posibilitate de a controla şi avea autoritate peste mase largi de oameni. Acest lucru se poate vedea prin faptul că mai mulţi politicieni se consideră mai presus de lege la fel ca fariseii din vechime care se considerau mai presus de legea lui Moise pe care o aplicau arbitrat: „discuţiile în contradictoriu dintre Domnul Iisus Hristos şi cărturarii şi fariseii de atunci au fost mai multe şi foarte incisive. Cărturarii şi fariseii aveau de partea lor o autoritate unanim recunoscută şi acceptată de către iudei. Aceştia erau, sau mai degrabă trebuia să fie modele pentru cei din popor. Însă, în timp, cei care trebuia să urmărească respectarea Legii au ajuns să respecte doar ceea ce le convenea şi le întărea statutul de privilegiaţi. Să precizăm că nu pe toţi fariseii i-a mustrat Mântuitorul, ci doar pe cei care erau făţarnici, pe cei care doar mimau sfinţenia şi respectarea preceptelor religioase. Prin felul lor de a fi şi de a se comporta ei se abăteau de ceea ce trebuia respectat cu sfinţenie. Poate uneori şi noi am fost muşcaţi puţin de fariseism. Să fim cu luare aminte la mustrările Domnului Hristos; să nu fim asemeni mormintelor frumos ornate în exterior, însă pline de toate răutăţile în interior. Făţărnicia ne distruge credinţa, inima şi sufletul."[16]

Un cântec de gheto din România spunea aşa:

---

[13] A se vedea Marioa Turchetti, *Tirania și tiranicidul. Forme ale opresiunii și dreptul la rezistență din antichitate până în zilele noastre* (Editura Cartier, 2001).

[14] A se vedea Vladimir Tismăneanu, *Diavolul în istorie: Comunism, fascism și câteva lecții din secolul XX* (Bucureşti, 2013).

[15] Preot Ioan Forga, Ziarul Lumina https://ziarullumina.ro/teologie-si-spiritualitate/evanghelia-de-duminica/iubirea-vindeca-legalismul-ne-anuleaza-ca-oameni-150169.html (accesat pe 19.12.2023).

[16] Dumitru Păduraru, Ziarul Lumina https://ziarullumina.ro/teologie-si-spiritualitate/evanghelia-zilei/fatarnicia-ne-distruge-sufletul-115184.html (accesat pe 19.12.2023).

„Privește bine pe lângă tine,
Că ai putea să înțelegi ceva
Ai grijă ce faci, cu cine te bagi
Şi vezi cum poţi să fi peste toţi."[17]

Ei bine aceste motto trebuie să ştim că este unul care se aplică la mai mulţi lideri politici din zilele noastre. Aceştia au o deviză cât se poate de clară: vezi cum poţi, să fi peste toţi. Aceasta fiindcă există o plăcere să fie mai presus de toată lumea şi să fi ovaţionat şi apreciat de toţi.[18]

Ştim că atunci când Iisus a vindecat în zi de sâmbătă o femeie gârbovă ei bine fariseii au obiectat că acest lucru trebuie să fie făcut sâmbăta când ştim că este zii de odihnă. Aceasta de parcă un miracol ar nevoie să fie făcut la ore şi momente speciale din zi. Cu privire la acest lucru teologul Ioan Forga spunea: „dacă trupește numai puțini oameni suferă de gârbovire, ar trebui să ne punem întrebarea dacă nu cumva gârbovirea sufletească este o boală care poate ne-a cuprins și pe noi? Și, dacă ne aflăm în ea, să nu uităm că Domnul așteaptă întoarcerea noastră, așa cum am și spus mai sus, că stăpânul nu taie încă smochinul neroditor, ci așteaptă cu nădejde să aducă rod.

Revenim acum la felul în care Mântuitorul mustră atitudinea făţarnică, ipocrită. Este oare plăcut lui Dumnezeu ca pentru ce este al meu (familie, gospodărie, proprietate privată) să fac derogări și pogorăminte, însă pentru ce consider că nu mă privește (copii și bătrâni săraci, bolnavi și oameni în suferință) îmi găsesc justificări ca să nu mă implic, să mă absolv de responsabilitate? Răspunsul este evident: nu.

Ca să înțelegem mai bine aceasta, ne este de folos să ne reamintim prin ce anume ar trebui să se deosebească un creştin, un ucenic al Domnului, de ceilalţi oameni. Oare semnele exterioare (săvârşirea semnului Crucii, icoanele din casă, mersul la biserică etc.) sunt suficiente? Răspunsul pe care ni-L dă Mântuitorul este unul foarte limpede: „Poruncă nouă dau vouă: Să vă iubiţi unul pe altul. Precum Eu v-am iubit pe voi, aşa şi voi să vă iubiţi unul pe altul. Întru aceasta vor cunoaşte toţi că sunteţi ucenicii Mei, dacă veţi avea dragoste unii faţă de alţii" (Ioan 13, 34-35). Dragostea milostivă este, deci, ceea ce ar trebui pe noi, creștinii, să ne definească în fața întregii lumi. Evident, ținând seama și de celelalte aspecte ale vieții creștinești. Dar mai întâi dragostea! Și, să nu uităm, dragostea milostivă față de aproapele nu este o opțiune de care să ținem cont din când în când. Este criteriul Judecăţii lui Dumnezeu, aşa cum citim în Evanghelia după Matei, la capitolul 25."[19]

Ceea ce este mai trist este că aceşti politicieni farisei – şi istoria ne spune că sunt mulţi – sunt oameni
- josnici,
- limitaţi,
- mojici,
- haini
- şi slabi de caracter

dar atât sunt orbi că ei se văd pe sine mari personalităţi ale istoriei. Evident că vor ca restul de oameni să îi urmeze şi să le recunoască meritele.

Cu privire la bolnăvicioasa ambiție politică gânditorul Matei Pleşu spunea: „admirată și înfierată, infamă sau eroică, „pentru unii mumă, pentru alții ciumă", ambiția pare să fie una dintre cele mai dilematice și contrariante trăsături de caracter. În exces, ea devine trufie, superbie, slavă deșartă, prezumțiozitate, iar prin lipsă, se confundă cu lenea, indolența, nepăsarea, cu o vinovată cruțare de sine. Dozajul, adecvarea, ajustarea permanentă sunt elementele care permit o bună funcționare a ambiției.

Natura ei complicată predispune la felurite abuzuri de interpretare: leneșul sadea invocă cusururile ambiției sau păcatele câte unui ambițios pentru a-și justifica somnolența; ambițiosul înfierează neajunsurile trândăviei sau presupusa mediocritate din spatele moderației pentru a-și justifica „furia ascensională" în scop propriu și personal."[20]

Sunt mai mulţi care pentru
- puterea politică
- şi ovaţiile mulţimii

[17] Versurile aparţin formaţiei de gheto Bug Mafia.
[18] A se vedea Raoul Girardet, *Mituri și mitologii politice* (Iași, 1997).
[19] Preot Ioan Forga, Ziarul Lumina https://ziarullumina.ro/teologie-si-spiritualitate/evanghelia-de-duminica/iubirea-vindeca-legalismul-ne-anuleaza-ca-oameni-150169.html (accesat pe 19.12.2023).
[20] Matei Pleşu https://dilemaveche.ro/sectiune/tema-saptamanii/in-capul-mesei-si-in-bancile-dintii-1221866.html (accesat pe 19.12.2023).

sunt gata să ucidă şi să curme vieţi.

De fapt ştim că au fost mai mulţi dictatori şi tirani în istorie care au ajuns să ucidă fiindcă supuşii au refuzat să îi mai adore şi să îi venereze pe nişte dumnezei vii. După cum spune Matei Pleşu ambiţia politică este una care calcă peste cadavre pentru a îşi atinge scopul. „dialogurile socratice ne oferă un portret clasic al ambițiosului în cultura europeană. Adresându-i-se trufașului și înzestratului Alcibiade – căruia, „începând cu cele trupești și sfârșind cu ale sufletului”, nu-i lipsea nimic –, Socrate spune: „Află, Alcibiade, că dacă te vedeam mulțumit de toate bunurile de care am pomenit adineauri și resemnat să te mărginești toată viața la acestea, de mult aș fi încetat să te iubesc […]”. Se pare, așadar, că a rămâne în mișcare, a căuta mai departe, a refuza instalarea sunt virtuțile unui ambițios veritabil. Ambiția face parte din economia traseului, e o „ținută de drum”. Decisiv rămâne scopul: nu cel atins, dar cel urmărit.

Ambiția e percepută cu precădere ca o formă de activism, ca un exces de forță motrice: ambițios e cel care se agită, aleargă, face și drege. Dar ea are și ipostaze sedentare, mai discrete, dar nu mai puțin tenace: încăpățânarea, obstinația, îndărătnicia sau statornicia, consecvența, perseverența.”[21]

Politicianul din zilele noastre este unul care de mai multe ori a fost prin:

- furând,
- mințind,
- trişând,
- înjurând,
- făcând semne obscene oponenţilor,
- beat
- sau corupt.

Aceasta ca să enumerăm gama largă de nedreptăţi pe care mai mulţi politicieni le fac în numele poporului. De mai multe ori fie că este la Kremlin sau la Beijing politicianul este asemenea omului nietzscheean: el este dincolo de bine şi de rău fiindcă el urmăreşte:

- binele suprem
- bunăstarea
- şi prosperitatea

poporului pe care pretinde să îl conduce.[22]

Teologul Ioan Forga ne propune o introspecţie sufletească pentru a ajunge să ne dăm seama de cine suntem cu adevărat: „acum probabil ne întrebăm cu toții: ce să facem pentru a ne vindeca de gârbovirea sufletească? Primul pas este să analizăm sincer viața noastră. Să vedem dacă nu cumva avem și noi momente sau stări în care suntem indiferenți la suferința și durerea celui de lângă noi. Cum ne putem noi bucura de multe lucruri care ne prisosesc în viața de zi cu zi, în timp ce aproapele nostru suferă? Cum pot eu, de exemplu, să mănânc cu familia mea duminica pe săturate și să-i mulțumesc lui Dumnezeu pentru asta, iar din prisosul meu să nu dau celor lipsiți, ci să pun deoparte pentru anii viitori, ca bogatul nebun căruia i-a rodit țarina? Cum pot eu să cheltui pentru copiii mei, pentru hăinuțe și jucării în abundență, iar la alți copii sărmani să nu mă gândesc? Cum poate fi atâta fățărnicie în sufletul meu? Pentru copilul meu, casa mea, mașina mea, este justificată orice cheltuială, iar pentru aproapele aflat în suferință, căruia de multe ori îi lipsește strictul necesar, nu mai sunt la fel de darnic? Faptul că de multe ori se întâmplă așa arată fățărnicia și ipocrizia noastră. De câte ori cheltuim mulți bani pentru hobby-uri și divertisment, găsindu-ne tot felul de argumente, iar pentru cei săraci, suferinzi și lipsiți nu mai găsim aceleași argumente. Adică aplicăm un dublu standard, ca mai-marele sinagogii din duminica de astăzi. Prin această mustrare adresată mai-marelui sinagogii, Mântuitorul ne are în vedere de fapt pe noi toți, arătând dragostea Lui față de noi, dorința Lui ca să fim conștienți că viața noastră creștinească trebuie să aducă roade, care se văd în primul rând prin dragostea milostivă față de toți cei în suferință, asemenea femeii gârbove de astăzi.”[23]

Este adevărat că sunt şi politicieni care sunt mai corecţi şi drepţi însă acest lucru este mai rar. Este o plăcere să te ştii mai presus de restul şi tu să dispui de ei. Pentru acest lucru s-au făcut cele mai abominabile

---

[21] Matei Pleşu https://dilemaveche.ro/sectiune/tema-saptamanii/in-capul-mesei-si-in-bancile-dintii-1221866.html (accesat pe 19.12.2023).

[22] A se vedea Archie Brown, *The myth of the strong leader: political leadership in the modern age* (Perseus Books, 2014).

[23] Preot Ioan Forga, Ziarul Lumina https://ziarullumina.ro/teologie-si-spiritualitate/evanghelia-de-duminica/iubirea-vindeca-legalismul-ne-anuleaza-ca-oameni-150169.html (accesat pe 19.12.2023).

lucruri şi trebuie să ne dăm seama că este foarte uşor să te dai drept un om bun şi integru în timp ce în realitate tu eşti un paria.

Politicienii sunt de cele mai multe ori mediocrii care ajung să speculeze şi să înşele pe cei din jur pentru a se simţii mai mari şi mai importanţi. În acest sens politicienii ajung să fac uneori lucruri total iraţionale. Iată ce spunea în acest sens gânditorul Sever Voinescu: „una dintre cele mai josnice trăsături ale speciei umane este înclinația de a profita de dezastre, tendința de a specula spaimele semenilor, irepresibila chemare de a te folosi de vulnerabilitățile celorlalți în vremuri grele pentru câștigul tău. Poate fi un câștig pecuniar, poate fi o acumulare de putere, poate fi avansarea propriei agende ideologice – orice îți satisface nevoia de a câștiga când toți ceilalți, absolut toți ceilalți pierd. În vreme de război, speculanții sunt împușcați. La fel și cei care colportează știri false. La fel și cei care subminează capacitatea de apărare. Dar în cazul dezastrelor naturale e un pic altfel. Cutremurele, inundațiile, urgiile de orice fel, dar și molimele lasă oamenii încă și mai vulnerabili pentru că autoritățile însele sunt paralizate. În război, măcar ai armata care își face, cât de bine poate, treaba.”[24]

Doi politicieni discutau într-o zi.

- Ştii ce?
- Ce?
- De ce mai toată lumea îşi doreşte puterea politică?
- Fiindcă sunt inconştienţi.
- De ce?
- De faptul că multă putere politică înseamnă şi multă responsabilitate.
- Aşa este.
- Vezi?
- Şi cum trebuie să fie politicianul?
- Unul care este capabil de jertfă.
- Cum adică?
- Lucrătorii de bumbac care fac ştofele ştiu că pot murii de oftică.
- Şi totuşi se jertfesc?
- Da. Lucrătorii cu hârtii zugrăvite ştiu că pot murii otrăviţi cu arsenic.
- Şi totuşi se jertfesc?
- Da. Zugravii se pot otrăvii cu plumb.
- Şi totuşi se jertfesc?
- Da. Lucrătorii de cuie aurite pot paraliza
- Şi totuşi se jertfesc?
- Da. Lucrătorii de chibrituri chimice adeseori li se gingiile şi fălcile.
- Şi totuşi se jertfesc?
- Da.[25]
- Înţeleg ce vrei să îmi spui.
- Mă bucur.
- Politicienii noştri se gândesc mai întâi la ei.
- Sigur.
- Mai apoi vin cei pe care îi reprezintă.
- Sunt acord.
- Deci este clar că în zilele noastre dacă nu eşti făţarnic, fariseu şi duplicitar nu prea ai mari şanse în politică.
- Crezi?
- Da.
- De ce?
- Fiindcă aşa este sistemul.
- Nu ştiu ce să spun.
- O să îţi spun o pildă pe care am auzit-o şi eu recent.
- Care?
- Despre oamenii politici.

---

[24] Sever Voinescu, Dilema Veche https://dilemaveche.ro/sectiune/editoriale-si-opinii/tilc-show/josnicii-629860.html (accesat pe 19.12.2023).

[25] Din Grigorie Comşa, *1000 de pilde pentru viaţa creştină* (Arad, 1929).

- Te ascult.
- Bine.
- Deci?
- Se spune că un senator a murit.
- Şi?
- A ajuns pe lumea cealaltă.
- Unde?
- La porţile raiului.
- Şi ce a făcut?
- A bătut la porţile raiului.
- Şi?
- A ieşit să vorbească cu el Sfântul Petru.
- Unde sunt? A întrebat senatorul.
- La porţile raiului, a răspuns Sfântul Petru.
- Pot să intru?
- Da.
- Bine.
- Dar uite aici mai este un loc poate vrei să mergi să vizitezi şi acolo.
- Cum se numeşte?
- Iad.
- Bine voi merge.
- Senatorul a coborât şi a ajuns în iad.
- Şi?
- Acolo totul era splendid.
- Cum?
- Vile, piscine, terenuri de golf, mâncare bună, femei frumoase, distracţie şi petreceri.
- Senatorul a rămas uimit.
- Şi ce a făcut?
- S-a dus şi i-a spus Sfântului Petru că rămâne în iad.
- Cum?
- S-a întors în iad. Doar că de data aceasta totul era schimbat acolo.
- Cum?
- Erau flăcări, văpaie, gemete, urlete şi suferinţă.
- Senatorul s-a apropiat de diavol care stătea şi se uita cu plăcere la toate acestea.
- Unde sunt vilele, piscinele şi femeile frumoase pe care le-am văzut acum o oră aici?
- Acum o oră eram în campanie electorală, a răspuns diavolul.
- Şi acum?
- Acum ai votat.
- Deci senatorul a rămas în iad.
- Da.
- Interesantă pilda.
- Ea surprinde foarte bine modul cum gândesc mulţi politicieni.
- Că fac promisiuni de care nu se pot ţine?
- Da.
- Aşa este.
- Acum nu trebuie să aşteptăm ca greşelile politicienilor să fie pedepsite în viaţa de apoi.
- Este prea mult timp?
- Da.
- Sunt de acord.
- Trebuie să fim atenţi cu cine suntem în politică.
- De ce?
- Ca să nu fim înşelaţi. [26]

[26] http://www.turnucustiri.ro/bancul-zilei/9447-bancul-zilei-un-important-politician-din-teleorman-a-fost-accidentat-de-un-camion-al-lui-ovedenie (accesat pe 09.03.2024).

Sunt mai mulți care fiindcă își doresc puterea politică ajung să facă crime și lucruri abominabile pe care nici nu ni le putem imagina. Cu privire la ei Mitropolitul Bartolomeu Anania spunea cât se poate de bine şi de plastic: „anormalul devine normal, viciul devine virtute, minciuna devine adevăr, furtul inteligent devine profesie onorabilă, sodomia se cheamă orientare comportamentală, cuvinte nobile precum „prietenie", „prieten", „prietenă" se degradează în conotaţii dubioase, pervertirea tineretului se intitulează program de sănătate anti SIDA, destrămarea familiei se numeşte planificare familială, crimele ingineriei genetice se fac în numele vindecărilor miraculoase, prostituţia se legitimează prin libertatea femeii de a face ce vrea cu propriul ei trup, proxenetismul se reclamă de meditaţia transcendentală, sărăcirea spiritului devine globalizare, invadarea unei ţări se cheamă război preventiv, terorismul îşi reclamă valenţe divine, înfeudarea economică se numeşte credit bancar, pomana politică devine act de caritate. Şi multe altele…", Iuda umblă nestingherit în societate, în istoria omenirii și chiar în creștinism. Una dintre cele mai mari realizări ale sale este aceea că a reușit să divizeze o singură Biserică în mai multe. Din această divizare a creat o mulțime. Iar el continuă să facă acest lucru prin mijloacele care-i sunt proprii: lăcomie, invidie și orgoliu. Iuda se adaptează uşor, şi-a rafinat metodele. Lucrează la lumina nopţii şi comunică prin unde herţiene. E un iscusit importator de religie, oferind-o concurenţial pe piaţa bunurilor de consum. Altfel, e un ecumenist convins. Când nu lucrează pe furiş, te invită la dialog frăţesc. Dacă-l refuzi sau dacă te aperi, te pomeneşti intolerant, conservator, fundamentalist, retrograd.

Iuda Cunoaşte bine Biblia, are studii universitare, vorbeşte câteva limbi străine.

Iuda este mobilizat de instinctul dezbinării, care mai întâi seduce, domină și mai apoi nimicește. „Iuda îşi abordează semenul cu graţia cobrei care, întâlnind o viperă în junglă, o invită la un dans aerian, fascinant, ameţitor, pe durata căruia îşi calculează cu precizie secunda muşcăturii mortale. Iuda e un maestru al crimei perfecte".[27]

Este evident că în climatul actual sunt mai mulți care nu văd în masele largi și mari de oameni persoane care merită să ducă o viață mai bună ci mai mult șansa de a îți expune calitățile de lider și de a fi ascultat. Toți marii dictatori ai lumii s-au pus pe sine mai presus de masele de oameni pe care le-au socotit:

- neimportant,
- pe locul 2,
- neglijabile
- şi irelevante.

Fariseul din politică este un maestru al manipulării fiindcă el consideră că manipularea este o adevărată artă.[28] Manipularea este o metodă prin care foarte mulți politicieni ajung să se mențină la putere. Aceasta fiindcă este bine să ştim că puterea politică poate la fel de bine să fie un drog. Este puterea politică cea care te ţine în centrul atenţiei şi te face să fie ascultat şi cunoscut. Cum să nu fie mai mulți care

- să o dorească,
- să o vrea,
- să o vâneze
- şi să o râvnească?

Fariseul în politică poate de multe ori să fie văzut în marile palate prezidențiale ale lumii cum dă interviuri şi vorbeşte de o lume mai bună fără să fie preocupat de problema lumii în ansamblu. Aceasta fiindcă este bine să ştim şi să nu avem nici o îndoială că fariseul politic este un ipocrit. „Cuvântul *ipocrizie* provine din grecescul ὑπόκρισις (*hypokrisis*), care înseamnă „invidios", „prefăcut", „fricos" sau „fățarnic". Cuvântul *ipocrit* este derivat din cuvântul grecesc ὑποκριτής (*hypokritēs*), substantiv asociat cu ὑποκρίνομαι (hypokrinomai), care înseamnă „prefăcătorie", probabil din cauza faptului că recitarea unui text dramatic de către un actor implica un anumit nivel de interpretare.

În mod alternativ, cuvântul este o combinație între prefixul grecesc *hypo-*, care înseamnă „sub", și verbul *krinein*, care înseamnă „a examina". Astfel, sensul original implică existența unui deficit al capacității de evaluare sau de decizie. Această deficiență, care se referă la convingerile și sentimentele proprii ale unei persoane, formează înțelesul contemporan al cuvântului."[29]

În lumea politică evident că fariseul se simte în largul lui fiindcă el ajunge să fie unul care este

- consultat,
- intervievat,

[27] Bartolomeu Anania https://evz.ro/iuda-mizerabilul-nostru-contemporan.html (accesat pe 19.12.2023).
[28] A se vedea Sergiu Gheghină, Sergiu Mişcoiu, *Miturile politice în România contemporană* (Iaşi, 2012).
[29] https://ro.wikipedia.org/wiki/Ipocrizie (accesat pe 19.12.2023).

- apreciat
- şi de mare importanţă.

Despre acest obicei al fariseului politic de a fi primul gânditorul Matei Pleşu spunea: „pe ambițios îl recunoaștem încă de pe băncile școlii. Un pasaj biblic evocă „premianții” din prima bancă (referindu-se la rabi, cărturari și farisei) cărora „le place să stea în capul mesei la ospețe și în băncile dintâi, în sinagogi” – și îi admonestează prompt și fără cruțare: „Vai vouă, cărturarilor și fariseilor fățarnici!” (Matei 23, 6). Pe de altă parte, în lumea de azi, premianții ajung tot mai rar „în capul mesei și în băncile dintâi”; ei au, adesea, o aură donquijotescă, ce îi salvează de linearitatea „poveștii de succes”, de previzibilitatea „ambițului” cu efect garantat.

La antipod, teoria carierei și a promovării la locul de muncă, numită de L.J. Peter și R. Hull „ierarhiologie” *(„hierarchology”)*, ne oferă o abordare diferită a ambiției. În viziunea „americănească”, cinic-pragmatic-mucalită a celor doi autori, pilele tind să bată ambiția, în materie de ascensiune profesională. O spune deja Iago*:* „E lucru fără leac! Așa-i serviciul. / Înaintarea stă-n scrisori, prieteșuguri, / Nu ține-n seamă de vechimea-n care / Cel nou ia moștenirea celui vechi” (W. Shakespeare, *Othello,* Actul I, Scena I, traducere de Mihail Dragomirescu). Peter și Hull iau peste picior și așa-numitul „complex Alger” (după Horatio Alger, autor american moralist din secolul al XIX-lea), potrivit căruia, cu cât te chinui mai mult, cu atât promovezi mai repede sau ajungi mai „sus”. Ulcerul, tensiunea, migrenele și alți „indicatori” ai reușitei administrative devin aici elementele unei nosologii a angajatului de succes plin de ambiții *(The Peter Principle).”*[30]

Fariseul politic nu este unul care gândeşte că el este pus în funcţie pentru popor ci din contră să poporul este pus pentru el şi el dispune de popor după bunul lui plac. Pentru a îşi menţine puterea politică el de cele mai multe ori recurge la cele mai josnice lucruri:

- crimă,
- violenţă,
- şantaj,
- trafic de influenţă,
- hoţie,
- minciună
- sau manipulare.

Fariseul politic are o faţă pentru orice situaţie în care trebuie să fie convins că

- domină
- şi conduce.[31]

Prin urmare ce este ipocrizia politică? „**Ipocrizia** este simularea unei virtuți sau a unei atitudini favorabile, ascunzând de fapt adevăratul caracter, mai ales cu privire la convingerile morale și religioase; prin urmare, într-un sens general, ipocrizia înseamnă disimulare, prefăcătorie sau falsitate.

Ipocrizia este practica unei persoane de a manifesta același comportament pe care îl critică atunci când este urmat de alte persoane. În termenii psihologiei morale, ea este eșecul de a respecta propriile reguli și principii morale asumate public. Printre cele mai frecvent întâlnite tipuri de ipocrizie se numără, potrivit filosofului britanic David Runciman, pretenția că știi ceva care îți este necunoscut, pretenția că ai o atitudine pe care nu o poți dovedi, pretenția că ești loial fără să fii și pretenția că ai fi cine nu ești. Jurnalistul politic american Michael Gerson a afirmat că ipocrizia politică este „folosirea conștientă a unei măști pentru a păcăli publicul și a obține beneficii politice”.[32]

Fariseul politic nu spune pe faţă că îl interesează numai banii şi averile dar în realitate cam pe aici se reduce aria lui de interese. El vrea să fie bogat şi ştie că în politică sunt mulţi bani. Rar vom vedea mari politicieni care să candideze pe posturi de la sate unde este de muncă şi banii sunt mai puţini. De ce? Fiindcă nu se merită. Cei mai mulţi politicieni sunt unii care sub o formă sau alta

- aspiră,
- voiesc
- doresc
- şi se luptă

să se îmbogăţească.

---

[30] Matei Pleşu https://dilemaveche.ro/sectiune/tema-saptamanii/in-capul-mesei-si-in-bancile-dintii-1221866.html (accesat pe 19.12.2023).

[31] A se vedea Savatie Baştovoi, *Diavolul este politic corect* (Editura Cathisma, 2010).

[32] https://ro.wikipedia.org/wiki/Ipocrizie (accesat pe 19.12.2023).

Iată de ce trebuie să ştim că nu trebuie să ne facem mari iluzii cu privire la fariseul politic care este o mare de prefăcătorie şi înşelăciune. Rar se găsesc politicieni corecţi şi integrii. Trebuie să ne aducem aminte de ceea ce spunea Moliere: „ipocrizia este un viciu la modă și toate viciile la modă sunt considerate virtuți."[33]

Nesimţirea fariseului politic este atât de mare că el consideră că populaţia poate să trăiască în sărăcie şi el să trăiască în bogăţie şi lux fiindcă în cele din urmă el reprezintă interesele populaţiei. Cu privire la modul cum fariseul politic acţionează ca un ipocrit gânditoarea Margareta Hanes spunea: „ipocrizia își înfinge dinții tot mai adânc în spațiul public. Devine un pasaj licit spre un loc de muncă mai bun, o carieră politică de succes, relații sociale înzecite. Este chiar un semn de blegeală dacă nu afișăm din când în când masca ipocriziei. A acționa mereu conform propriilor convingeri, certitudini morale, a avea mereu în fața ochilor linia de demarcație dintre bine și rău poate da impresia că sinele se complace în staticitate, în inerție, în lenevie. Putem fi chiar acuzați de dogmatism, de fanatism pentru egoul propriu. Dăm dovadă de lipsă de flexibilitate. Suntem etichetați ca monotoni, anoști. Ipocritul, în schimb, e un actor. Cu cât mai diversificate sunt măștile pe care le poartă, cu atât mai competent e în meseria sa. În teatrul antic grecesc, actorii, care întotdeauna erau bărbați, își schimbau măștile în funcție de rolurile pe care le interpretau, de expresiile pe care doreau să le transmită. În spatele unui zâmbet exagerat se putea ascunde o față tristă, ori, dimpotrivă, o mască cu o expresie docilă putea fi purtată de un ins feroce. Important era efectul exterior, aparența, iluzoriul, ceea ce se transmitea celor din jur. Nu era nevoie ca spectatorul să fie un fel de mistagog care să pătrundă în adâncurile nevăzute ale realității, să străbată mascarea, prefăcătoria. Era de ajuns să se bucure de spectacol, de ceea ce i se oferea. În greaca veche, actorul era numit *hypokrites*. Un ipocrit."[34]

Prin urmare grecii antici îi numeau pe actori ipocriţi fiindcă ei mimul ceva care nu li se potrivea şi care nu îi definea pe ei ca persoane. Realitatea este că sunt puţini politicieni care sunt actori însă sunt mulţi politicieni care odată ajunşi în faţa poporului joacă un rol de film sau de teatru.

- Li se fac promisiuni,
- li se vorbeşte mieros,
- li se spune că sunt ascultaţi
- că sunt monitorizaţi
- că situaţia este sub control
- şi că totul se va remedia în scurt timp.

Cam acesta este scenariul după care izbucnesc revoluţiile. Populaţia nu mai poate îndura şi atunci izbucneşte. De cele mai multe ori revoluţiile sunt o ieşire în exterior după mai multe refulări ale ipocriziei şi fariseismului politic.

Totuşi pe politicieni trebuie să îi respectăm în măsura în care sunt

- corecţi
- şi drepţi.

Acest lucru l-a spus Sfântul apostol Pavel: „ascultaţi pe mai-marii voştri şi vă supuneţi lor, fiindcă ei priveghează pentru sufletele voastre, având să dea de ele seamă, ca să facă aceasta cu bucurie şi nu suspinând, căci aceasta nu v-ar fi de folos" (Evrei 13, 17).

Este de amintit aici că Sfântul Pavel a scris aceste cuvinte când la Roma domnea împăratul Nero.

Cu privire la acest ipocrit politic gânditoarea Margareta Hanes spunea: „ipocritul nu doar că poartă o mască, ci, așa cum zice George Orwell, și fața îi crește, se transfigurează, pentru a se putea adapta măștii. Dublul standard devine inerent firii sale. Decepția, atât de dragă lui Machiavelli, e credoul ipocritului, *primum movens*-ul, impulsul primar. Prefigurează o nebuloasă de adevăruri, realități ale căror contururi, înfățișări devin mai clare în funcție de spectacolul oferit. Virtuțile se confundă cu viciile, răul cu binele. Busola morală nu lipsește, doar că e adaptată propriei reprezentații teatrale. Facilitează navigarea sinelui în propria vanitate și inconsistență."[35]

Este adevărat că nu le putem cere oamenilor politici să fie sfinţi, dar ceea ce le putem cere este să fie oameni morali. Ori trebuie să ştim că un politician fariseu şi ipocrit în nici un fel nu este un om moral. Aceasta ca să nu mai vorbim de sinceritate. Ştim de cazul unui mare preşedinte contemporan care în timpul unui mandat s-a ajuns la concluzia că a minţit de peste 35000 de ori. S-a şi făcut o glumă despre el când s-a spus că el are capacitatea să mintă mai repede decât pot ziariştii să îl înregistreze.

---

[33] Molière, *Dom Juan*, 1665 apud https://www.contributors.ro/a-devenit-ipocrizia-un-viciu-la-moda/ (accesat pe 19.12.2023).
[34] Margareta Hanes https://www.contributors.ro/a-devenit-ipocrizia-un-viciu-la-moda/ (accesat pe 19.12.2023).
[35] Idem.

Este bine să ne dăm seama că nu toți cei care vor să ne conducă sunt capabili şi dornici să o facă fiindcă pot şi au capacitățile necesare. Aceasta fiindcă trebuie să ştim că fariseismul politic şi sinceritatea nu au mai nimic în comun. Gânditoarea Margareta Hanes spunea: „sinceritatea e valoarea morală cea mai neglijată de către ipocrit. Problema nu e minciuna în sine – câți dintre noi nu mințim fără a fi ipocriți? -, ci transformarea minciunii în virtute, în scopul amplificării, glorificării sinelui în ochii celuilalt. Ambivalența proprie e tăgăduită, în timp ce a celuilalt e blamată. Discrepanța între cuvintele și faptele sale îl pot face pe ipocrit un maestru al performanțelor, grandilocvenței, fandoselilor. Un artificiu de care mulți dintre noi suntem atrași. Depinde însă de noi dacă acceptăm povara ipocriziei de dragul teatralismului și a amuzamentului, admițând în același timp că toți putem aluneca în capcana ipocriziei, ori dacă hotărâm să spunem "nu" cuiva pentru care suntem doar un simplu spectator."[36]

Doi moralişti discutau într-o zi.

- Ştii ce vroiam să te întreb?
- Ce?
- Cum priveşti pe omul politic?
- Nu prea bine.
- De ce?
- O spun faptele.
- Adică?
- Sunt mai mulți politicieni corupți decât integri.
- Oare?

Da.

- De ce?
- Vezi tu profitori au existat întotdeauna.
- Ştiu asta.
- Omul politic este unul care ştie foarte bine să manevreze noțiunea de ideal.
- Ideal?
- Adică?
- Vezi tu oamenii sunt uniți de mai multe idealuri.
- La ce te referi?
- Națiunea, poporul, țara sunt cu toate idealuri.
- Da, la un anumit nivel.
- Ori vezi omul politic ştie că de multe ori aceste idealuri sunt abstracte.
- În ce sens?
- Ele nu se pot vedea cu ochii.
- Aşa este.
- Şti atunci?
- Ajunge să disimuleze lucrurile.
- Cum?
- Întoarce totul în favoarea lui.
- În ce sens?
- Mai toți oamenii politici sunt materialişti.
- Cred în bani şi averi?
- Da.
- Înțeleg.
- Pentru ei idealurile poporului sunt o modalitate de a te îmbogății.
- Adică?
- În timpul războiului sunt mai mulți care prosperă.
- Cine?
- Industria de apărare.
- Aşa este.
- Dacă pe timp de pace industria de apărare stagnează ei bine pentru ea războiul este un timp propice.
- Sunt de acord.

---

[36] Ibidem.

- Uite o să îți dau un exemplu.
- Te ascult.
- De generalul italian Nobile ai auzit?
- Nu.
- El şi alţi oameni de ştiinţă şi-au pus viaţa în pericol pentru a descoperii Polul Nord.
- Da?
- Da.
- Nu ştiam.
- Aceasta fiindcă au avut un ideal.
- Idealul de a descoperii Polul Nord?
- Da.
- Interesant.
- Cineva chiar spunea în acest sens.
- Ce?
- Este extraordinar ce fascinaţie au aceşti poli, în special cel nordic, asupra unor anumiţi oameni. Dacă li s-ar fi spus că în mijlocul gheţurilor eterne se ascund cele mai minunate palate de aur şi cristal, locuite de zânele cele mai frumoase, totuşi exploratorii nu ar fi pus atâta căldură şi râvnă câtă au pus ca să-şi rişte viaţa pe cele mai groaznice pustietăţi de gheaţă.
- Aşa este.
- Deci vezi asta le lipseşte oamenilor politici.
- Ce?
- Curajul şi idealul.
- Sunt de acord.
- Trebuie să ştii că oamenii simpli au nevoie de modele.
- De ce?
- Pentru a ieşii din mediocritate.
- Şi?
- Omul politic trebuie să fie un model.
- Pentru cei mulți?
- Da.
- Adică?
- Să ştie să lupte pentru ideal.
- Ţară, popor, neam?
- Da.
- Până acum nu m-am gândit la lucruri aşa.
- Ar fi bine să începi să o faci.
- Nu ştiam că idealul este aşa de important.
- Este.
- Sunt de acord.
- Idealul însă poate să fie politizat.
- Adică?
- Manipulat.
- Cum?
- Prin cuvinte măsluite şi minciuni.
- Aşa fac dictatorii nu?
- Şi tiranii.
- Aşa este.
- Este ceva nobil să ai un ideal.
- Dar?
- Dar este şi mai nobil să lupți corect pentru el.
- Să ştii că m-ai lămurit.
- Mă bucur.
- Nu ştiam exact cum să înțeleg omul politic.[37]

---

[37] Din Grigorie Comşa, *1000 de pilde pentru viața creștină* (Arad, 1929).

Fariseul politic este unul pe care îl întâlnim din antichitate şi până în zilele noastre. El nu este o noutate. Este o noutate doar pentru noile generaţii care se nasc şi care cred în sinceritatea politicianului. Cu privire la aceasta gânditoarea Margareta Hanes spunea: „verbiajul fariseic ia deseori forma lecțiilor de morală. Inculcarea sentimentului de vinovăție, arătatul cu degetul, e îndeobște preferat. Ipocritul e mult mai indulgent față de propriul comportament (imoral) decât de al celuilalt. *Mea culpa* se volatilizează, *tua culpa* se înrădăcinează. Sinele fățarnic nu poate fi decât curajos, un propagator al adevărului, responsabil, apărător al dreptății. Sinele celuilalt captează doar lașitatea, minciunile, imprudența, injustiția. Probitatea ipocritului e depravarea celuilalt. Mereu cu privirea în sus, spre valorile înalte, deoarece niciodată nu se coboară sub nivelul propriu în public, ipocritul pășește pe scenă, ahtiat după admirație și aplauze. În schimb, noi, simpli spectatori, ne delectăm privirile și timpul cu jocul lui, manipulările emoționale, realitățile distorsionate. O infuzie conștientă de *gaslighting*. Gândurile, acțiunile ne sunt presărate cu șovăieli, vulnerabilitatea sinelui fiind tot mai vizibilă. O cădere în fraiereală. Și chiar și în momentele de luciditate intelectuală, când spiritul critic ne reiese la suprafață și aserțiunile lui sunt supuse unei analize riguroase, levantinul nu se dezbară de năravul insultelor, ocărilor, acuzându-ne de răutate, insolență, lipsă de compătimire, intransigență morală. Se simte ofensat, vexat în credibilitatea lui. El devine victima, noi, acuzatorul."[38]

CAPITOLUL 2

FARISEUL ÎN AFACERI

Omul de afaceri este o apariţie mai nouă în peisajul social al umanităţii. Aceasta fiindcă el s-a desprins din comerţ. Iniţial omul de a afaceri a fost un comerciant care acum a devenit un fel de om universal fiindcă în afaceri se include:

- economie,
- industrie,
- ştiinţă,
- cultură
- sport
- sau chiar arte.

Deşi omul de afaceri a ajuns în zilele noastre un fel de om universal ei bine ceea ce trebuie să ştim este că sub masca afacerilor se ascund mai multe

- înşelăciuni,
- profit nedrept,
- furt
- sau extorcare.

Aceasta ca să spunem numai câteva dintre metehnele afacerilor din zilele noastre.[39]

Cu privire la ipocrizia (fariseismul) public gânditorul Septimiu Chelcea spunea: „ipocrizia: „definiția propusă de Joris Larmes, profesor de psihologie socială la Tilburg University (Olanda), și colaboratorii săi surprinde cu exactitate esența fenomenului: „Ipocriții sunt acei oameni care susțin în mod public respectarea cu strictețe a normelor morale, așteptând și cerând altora să le urmeze, dar care în mod privat încalcă aceste standarde în comportamentul lor" (Larmes *et al.*, 2018, p. 737). Așadar, ipocriții nu numai că sunt imorali, în sensul că se abat de la normele morale, dar sunt și mincinoși, se prezintă altora așa cum nu sunt în realitate, înșeală lumea. În opinia mea, sunt de două ori de condamnat. Unii autori, de exemplu, Mark D. Alicke, Ellen Gordon și David Rose, consideră că ipocrizia este supraevaluată pe scala comportamentelor reprobabile, arătând că neconcordanța dintre ce spun și ce fac oamenii nu denotă neapărat ipocrizie; ea poate surveni din multe motive: uită ce au susținut cândva, au carențe de voință, se confruntă cu alte situații care evocă valori compensatorii (Alicke *et al.*, 2013, p. 674)."[40]

Omul de afaceri din zilele noastre este unul care trebuie să ştim că este un fariseu dintr-un motiv foarte bine întemeiat: el nu recunoaşte dar ceea ce vrea şi care este scopul lui

- final

---

[38] Margareta Hanes https://www.contributors.ro/a-devenit-ipocrizia-un-viciu-la-moda/ (accesat pe 19.12.2023).

[39] A se vedea Nelu Burcea, *Etica în afaceri. O abordare prospectivă* (Bucureşti, 2010).

[40] Septimiu Chelcea https://www.romaniasociala.ro/ipocrizia-in-politica-si-in-viata-de-zi-cu-zi/ (accesat pe 19.12.2023).

- şi ultim

este să scoată profit şi să scoată profit dacă se poate din piatră seacă. Teoria profitului este cât se poate de simplă: indiferent de modalitatea de a face afaceri ei bine trebuie să ieşi în câştig. Este cu adevărat o realitate că sunt oameni de afaceri care fac profituri de sute de milioane de euro şi în viaţa de zi cu zi se plâng cât de grea este viaţa de businessman.[41]

Evident că sunt şi oameni de afaceri

- corecţi,
- sinceri
- şi buni.

Totuşi ei sunt destul de rari. Totuşi ipocrizia este foarte des întâlnită în mediul de afaceri. Gânditorul Septimiu Chelcea spunea: „merită reținut și acest punct de vedere, dar mai ales învățătura că nu trebuie să ne grăbim să catalogăm drept ipocrizie orice discordanţă între vorbă şi faptă pe care o observăm la alții. Mark Alicke, profesor în Departamentul de psihologie de la Ohio University (SUA), și colaboratorii săi susțin și faptul că ipocrizia nu este legată neapărat de intenția de a înșela. Se întreabă retoric: este ipocrit un părinte care fumează să ceară fiului său adolescent să nu cumva să se apuce de fumat? Firește că nu; este un părinte responsabil. Dacă părintele în discuție ar fi un împătimit al jocurilor de noroc și ar perora că numai munca cinstită asigură o viață demnă, cei mai mulți dintre noi l-ar blama ca impostor."[42]

Fiindcă afacerile au făcut pe mai mulţi din săraci bogaţi ei bine în zilele noastre se poate vorbii de un fel de mit al omului de a afaceri, a businessman-ului care ajunge să ţină cont numai de scop şi uită mijloacele prin care este atins acest scop.

Pentru cei care au afacerile în sânge ei bine totul este o afacere:

- patria,
- familia,
- prietenii,
- societatea din jur
- sau iubirea.

Acesta fiindcă există un mod de a vedea lumea care este propriu omului de a afaceri.

Evident că nu este rău să faci afaceri dar acestea trebuie să fie făcute:

- corect,
- drept,
- sincer
- şi echitabil.

Că omul de a afaceri se dovedeşte de mai multe ori un impostor ne-o spune tot gânditorul Septimiu Chelcea: „impostura, așa cum este înțeleasă la nivelul simțului comun și cum este conceptualizată de către specialiștii din științele socioumaniste și de către filosofi, se compune din două elemente: „a spune" (în public) și „a face" (în privat). Are vreo importanță ordinea temporară a evenimentelor? Este totuna dacă întâi spui ceva și apoi faci altceva sau dacă actul verbal este precedat de cel comportamental? Cel mai adesea, îl percepem ca impostor pe cel care mai întâi spune ceva și apoi face altceva (ordinea convențională). Jamie Barden, profesor de psihologie socială la Ohio University, și colaboratori săi, au montat o serie de experimente care au verificat această intuiție. Au găsit că participanții la experimente, studenți la psihologie, au aplicat eticheta de impostor cu 30% mai frecvent în ordinea convențională față de ordinea inversată, oferind astfel dovada că ordinea este într-adevăr un antecedent important al judecății ipocriziei (Barden *et al.*, 2005, p. 1467). În concluzia studiului, autorii spun că ar fi mai corect să ne referim la ipocrizie astfel: „a spune un lucru și *apoi* a face altul" (*idem*, p. 1474). Oamenii nu acordă credit persoanelor dovedite că una spun și alta fac, nu le urmează sfatul. Astfel de persoane sunt absolvite totuși de blamul ipocriziei sau sunt privite cu îngăduință dacă arată că au suferit din cauza nealinierii vorbă – faptă. Tindem să-i credem pe cei care și-au spălat păcatele prin suferință fizică sau psihică."[43]

Omul de afaceri la fel ca politicianul şi el este plin de promisiuni atâta vreme cât

- are de câştigat,
- de profitat
- şi se îmbogăţeşte.

---

[41] A se vedea Deceneus, *Infern corporatist* (Editura Evrika, 2018).

[42] Septimiu Chelcea https://www.romaniasociala.ro/ipocrizia-in-politica-si-in-viata-de-zi-cu-zi/ (accesat pe 19.12.2023).

[43] Idem.

Omul de a afaceri prin urmare reduce lumea la 3 lucruri:

1. bani,
2. averi
3. şi profit.

Se poate spune că morala businessman-ului este simplă în realitate el este unul care devin extrem de complex când se pune problema de propria lui persoană şi de propriul interes. Tot gânditorul Septimiu Chelcea spunea despre impostor: „în etichetarea ca impostor a unei persoane intervin observarea de către alții a discrepanței (nealiniere) vorbă – comportament și modul cum aceştia interpretează abaterea de la normele morale. Nu orice nealiniere denotă ipocrizie. După unii autori, de exemplu, Daniel C. Batson *et al.* (1997), intenția de a obține beneficii de pe urma discordanței dintre declarația publică și comportamentul privat reprezintă o notă definitorie a imposturii. Se înțelege că aceste beneficii (psihologice: respect, stimă, notorietate) sunt nemeritate, pentru că impostorul nu a făcut nimic pentru le merita. Uneori, beneficiile psihologice se pot transforma în beneficii materiale. Într-o societate a concurenței, mai degrabă câștigă cel care pozează în justițiar decât cel care este onest și își vede de treaba lui. Cei care observă nealinierea vorbă – faptă și cred într-o lume dreaptă („Fiecare are ce merită și merită ce are" – vezi Malvin J. Lerner, 1980) reacționează negativ (neîncredere, dispreț, blamare) pentru că schimbul social („Proporționalitatea între ce dai și ce primești" – vezi Stancy J. Adams, 1965) este inechitabil."[44]

Doi oameni de afaceri discutau într-o zi.

- Ştii ce mă preocupă?
- Ce?
- De ce noi oamenii de afaceri voim aşa de mult să ne îmbogăţim?
- Nu ştii?
- Nu.
- Acest lucru îl vrea toată lumea.
- Crezi?
- Da.
- Nu ştiu ce să zic.
- Spune-mi cineva care să nu vrea să fie bogat?
- Ai dreptate.
- Vezi?
- Totuși Iisus a fost sărac.
- Asta este o altă problemă.
- Adică?
- Să nu amestecăm religia cu afacerile.
- Oare?
- Da.
- De ce?
- Sunt două lucruri separate.
- Crezi?
- Da.
- Eu nu cred.
- De ce?
- Trebuie să facem afacerile conform religiei.
- Cum adică?
- Nu se fac multe mişelii în afaceri?
- Ba da.
- Şi religia spune ca noi să le facem?
- Nu.
- Şi atunci?
- Nu ştiu ce să spun.
- Omul de afaceri de cele mai multe ori este un fariseu.
- Crezi?

[44] Ibidem.

- Da.
- De ce?
- Îți voi da un exemplu.
- Te rog.
- Se spune că în Anglia era un distins publicist și filosof.
- Și?
- Cei din guvern au auzit de reputația lui.
- Și?
- I-au cerut să ține mai multe conferințe în Anglia despre moralitate.
- Și ce a spus filosoful?
- Că le ține.
- Și le-a ținut?
- Nu.
- De ce?
- Vezi acest filosof avea o meteahnă.
- Care?
- Era împătimit de jocurile de noroc.
- Oh înțeleg.
- El s-a gândit că nu are cum să dea lecții de moralitate dacă el era dependent de jocuri de noroc.
- Înțeleg.
- Bine.
- Dar le-a spus celor din guvern că le ține.
- A mințit.
- Continuă.
- Dar lucrurile nu s-au oprit aici.
- De ce?
- Fiindcă juca la jocuri de noroc el a devenit dator.
- Și?
- Nu și-a putut plătii datoriile.
- Ce păcat.
- Așa că în cele din urmă a fost dat șomer.
- Păi da.
- Mai mult.
- Ce?
- Și-a pierdut și onoarea.
- De ce?
- Fiindcă s-a aflat că este dependent de jocurile de noroc.
- Ce păcat.
- În cele din urmă a fost obligat să părăsească Anglia.
- Atât de departe s-a ajuns?
- Da.
- Păi cum se poate așa ceva?
- Cum am spus oamenii sunt prefăcuți.
- Farisei?
- Da.
- În ce sens?
- Una sunt și alta pretind că sunt.
- Sunt de acord.
- Deci există mult fariseism în afaceri.
- Acum cred acest lucru.
- Deci nu fi naiv.
- Nu sunt.
- Mă bucur.[45]

[45] Din Grigore Comșa, *1000 de pilde pentru viața creștină* (Arad, 1929).

Omul de afaceri din zilele noastre de multe ori se pozează ca filantrop sau ca mare deschizător de drumuri. În realitate el nu este. Aceasta fiindcă au fost mai mulți care au fost atrași în mrejele afacerilor și au sărăcit de tot. Cu privire la impostură gânditorul Septimiu Chelcea spunea: „oamenii, în marea lor majoritate, se conduc după principiul concordanței dintre ce declară în public, când sunt pe scenă, și ce fac atunci când nu sunt expuși publicului, când sunt în culise. Despre deosebirile comportamentale pe scenă și în culise vezi *Viața socială ca spectacol* (Gofman, 1959/2003). Cei care eșuează în efortul de aliniere vorbă – faptă sunt condamnați moral pentru că încearcă să înșele, prezentându-se ca persoane exemplar integre moral. Viața socială este clădită pe încredere reciprocă: încrederea în relația dintre părinți și copii, între prieteni, între lideri și grupuri, ca și încrederea reciprocă dintre cetățeni și instituțiile statului. Insinuarea ipocriziei destramă aceste relații și consecințele pot fi deosebit de grave: dezordine socială, mișcări de protest violente. La locul de muncă, impostura se poate manifesta atât pe verticală (în relația șef – subordonați), cât și pe orizontală (în relațiile dintre subordonați). În ambele situații, eficiența organizației este pusă în pericol."[46]

Omul de afaceri din zilele noastre este un fariseu fiindcă el ascunde că este stăpânit de lăcomie. De cele mai multe ori el nu ține decont de nici o regulă de

- morală
- sau etică

pentru a ajunge să își împlinească scopurile

- murdare,
- meschine
- şi duplicitare.

Acest om de afaceri lacom şi meschin a fost subiectul la mai multe romane şi filme iar dintre filme credem că cel mai vocal a fost filmul Wall Street din anul 1987 avându-i ca protagonişti pe Michael Douglas şi Charlie Sheen. Poate cel mai memorabil moment din film este momentul în care marele magnat şi multimilionar Gordon Geko (Douglas) face apologia lăcomiei în care el credea şi care susținea el că de fapt funcționează în ciuda moralei creştine care ştim că condamnă lăcomia sub toate formele ei.[47]

Este clar că omul de afaceri de multe ori se aseamănă ipocritului în ceea ce priveşte

- intențiile,
- scopul,
- metodele
- şi modul lui de a opera.

În acest sens teologul Septimiu Chelcea spunea: „în democrațiile liberale, ipocrizia este acuzația cea mai frecventă adusă politicienilor, susține profesorul de filozofie politică Dennis F. Thompson de la Harvard University. Ipocrizia este „o specie de înșelăciune și niciun viciu nu este mai periculos pentru democrație decât ipocrizia. […] Pentru a-și trage liderii la răspundere de orice decizie sau acțiune politică, cetățenii trebuie să aibă informații veridice despre ceea ce liderii și adversarii lor au făcut și intenționează să facă" (Thompson, 2005, p. 209, citat de Maloney, 2011)."[48]

Omul de afaceri adevărul este că de cele mai multe ori are aspirații de politician şi sunt unii care şi trec în viața politică fiindcă îşi dau seama că acolo se pot face mai mulți bani mult mai uşor. Ceea ce se poate vedea este că atât

- politicianul
- cât şi omul de afaceri

sunt motivați de bani şi averi mari la care ambii aspiră.

Trăim vremuri în care oamenii de afaceri sunt foarte bine cotați:

- în societate,
- la bursa de valori,
- în mas media
- sau pe internet.

Este adevărat că sunt şi oameni de afaceri care cu talentul lor organizatoric şi financiar ajung să facă lucruri bune şi frumoase. Totuşi este bine să ştim că omul de afaceri în cele mai multe cazuri este un fel de

[46] Septimiu Chelcea https://www.romaniasociala.ro/ipocrizia-in-politica-si-in-viata-de-zi-cu-zi/ (accesat pe 19.12.2023).
[47] A se vedea Aurelian Nicolae Iftimiu, *Patima iubirii de averi și pastorația celor zgârciți* (Editura Cuvântul Vieții, 2014).
[48] Septimiu Chelcea https://www.romaniasociala.ro/ipocrizia-in-politica-si-in-viata-de-zi-cu-zi/ (accesat pe 19.12.2023).

aventurier. El se avântă în a face afaceri de cele mai multe ori la risc. Ori ştim că viaţa în cele din urmă este departe de a fi o problemă de risc.

Pentru a te îmbogăţii iute şi singur de cele mai multe ori omul de afaceri recurge la minciună. De mai multe ori se fac mari promisiuni în care sunt incluse mai multe locuri de muncă şi un câştig sigur fără ca în cele din urmă să se realizeze ceva. Cu privire la toate acestea părintele Nicolae Răducă spunea: „dacă tatăl minciunii este diavolul (potrivnicul lui Dumnezeu), iar „copiii" lui sunt cei care trăiesc în minciună, ce calitate ar putea avea ipocriții, dat fiind că ipocrizia este o succesiune de minciuni, o minciună perpetuă? Ipocrizia, soră bună cu viclenia, este o suferință voită, dobândită prin căutarea de a intra în mrejele satanei. Ea îi răpește omului fața/chipul prin care omul autentic intră în comuniune cu semenii. Deși ființă reală, ipocritul, paradoxal spus, este *un nevăzut* - văzut din cauza nerușinării, nevăzut din cauza fățărniciei/ipocriziei (cum spune Sfântul Vasile cel Mare), dar și *nevăzător* al suferințelor celorlalți. Femeia gârbovă venea, desigur, de mulți ani în acea sinagogă. N-o văzuseră mai-marele sinagogii și concitadinii ei. Aceștia veneau la sinagogă, participau formal la cult, se întorceau acasă, fără să realizeze că boala femeii era mai mult decât un handicap fizic."[49]

Omul de afaceri este fariseu fiindcă de cele mai multe ori face prietenii numai cu cei bogaţi pentru a vedea cum se poate fura sau delapida mai bine. Lumea afacerilor este o lume care de mai multe ori nu are nimic stabil în ea. Azi se semnează contracte şi se fac mari promisiuni pentru ca mâine – în urma căderi acţiunilor la bursă – să se uite de toate acestea.

Cu privire la această dedublare a omului de contemporan gânditoarea Stela Giurgeanu spunea: „zâmbești, dar nu e zâmbetul tău. Pari interesat de ceea ce-ți spune cel din fața ta, deși te gândești la ale tale. Dai, uneori, frumos din coadă, pentru că nu ai ce face: trăiești în societate. Nu poți iubi pe toată lumea, dar te poți preface, când și când, că îi simpatizezi.

M-am tot gândit, săptămâna care a trecut, la diferitele ipostaze de ipocrizie în care toți suntem puși în funcție de contextele sociale în care ne găsim. Nu cred că există cineva care să nu fi fost vreodată ipocrit. Dar este vorba, mai degrabă, despre o ipocrizie benignă impusă de jocul social, ipocrizie care nu este chiar de condamnat – cel mult, de bârfit între amici.

Este însă o mare diferență în a juca acest joc social al prefacerii politicoase și ipocrizia malignă – la care recurgi când încerci să te erijezi în ceva superior, pentru a-ți masca lipsurile și a atrage avantaje de orice fel, de la imagine la voturi, acea ipocrizie în care te bălăcești înșelând buna-credință a altora.

(…)

La acest nivel, ipocrizia devine malignă și arivistă. Nu ești doar politicos, ci îți asumi calități pe care nici nu le ai, dar nici prin gând nu-ți trece să le urmezi. Un om cu adevărat valoros nu are de ce să apeleze la trucuri și la false reprezentări și nu mai mimează autenticitatea."[50]

Ceea ce se poate vedea în zilele noastre este discrepanţa care există dintre omul de afaceri şi angajaţii lui şi la fel de bine dintre patron şi muncitorii lui. Omul de afaceri ca patron trăieşte în lux şi se lăfăie în cele mai luxoase vile şi maşini în timp ce angajaţii lui trăiesc de cele mai multe ori la limita supravieţuirii şi de mai multe ori sunt lăsaţi şomeri fără drept de apel.

Evident că nu am dorit să scriem aceste rânduri despre omul de afaceri dar realitatea lucrurilor ne face să o facem. Nu putem să trecem prea uşor cu vederea discrepanţa care există dintre omul de afaceri şi angajaţii săi. Este ca şi cum ei trăiesc în două medii diferite şi în două lumi diferite.[51]

Omul de afaceri este unul care face tot ceea ce trebuie pentru a își rotunjii conturile şi nu ţine cont dacă acest lucru se face prin exploatarea prin muncă a angajaţilor săi. El este unul care nu gândeşte cu inima cu mintea fiindcă sentimentele nu au loc în afaceri. Trebuie să fi

- determinat,
- motivat,
- bine orientat,
- bine informat,
- hotărât
- şi imparţial

[49] Vasile Răducă, Ziarul Lumina https://ziarullumina.ro/teologie-si-spiritualitate/evanghelia-de-duminica/sfintii-nu-mint-si-nici-nu-se-joaca-cu-adevarul-158943.html (accesat pe 19.12.2023).

[50] Stela Giurgeanu, Ziarul Lumina https://dilemaveche.ro/sectiune/dilemablog/ipocritii-623679.html (accesat pe 19.12.2023).

[51] A se vedea Scott W. Gustafson, *At the altar of Wall Street: the rituals, myths, theologies, sacraments and mission of the religios known as modern global economy* (Wm. B. Eerdmans Publishing Company, 2015).

pentru a ajunge să îţi măreşti şi menţii averile şi banii. Se cunoaşte cazul unui fost preşedinte al Statelor Unite ale Americii care a fost găsit cu o evaziune fiscală de aproape 400 de milioane de dolari. Este cu adevărat o sumă ce nu poate să fie trecută prea uşor cu vederea.

Cu privire la cum acţionează acest om ipocrit al zilelor noastre gânditorul Sever Voinescu spunea: „orice definiţie a ipocriziei surprinde, ca element esenţial, diferenţa dintre ceea ce se afirmă şi ceea ce se crede, de fapt - o distanţă, adesea diametrală, între credinţă şi acţiune sau afirmaţie. Elementul care e trădat, deci, nu e gândul şi nici intenţia, ci credinţa. Mai precis, cred că X este un idiot, dar îi complimentez inteligenţa (sau invers), ori cred că trebuie să acţionez într-un fel, dar fac cu totul altceva. Motivaţia ipocriziei nu contează prea mult, demisia de la ceea ce cred e suficientă pentru a fi ipocrit."[52]

Omul de afaceri din zilele noastre adevărul este că îmbracă o gamă largă de chipuri:

- bişniţar,
- traficant de produse,
- om care la nevoie poate lucra la negru,
- delapidator de fonduri,
- parvenit,
- zurbagiu,
- inadaptat la sistem
- sau liber profesionist.

Toate acestea sunt forme prin care el se manifestă şi în care se simte în largul lui.

Ceea ce se poate vedea este că după ce au ajuns să deţină averi considerabile ei bine oamenii de afaceri se cam plictisesc şi ajung să facă două lucruri:

1. să fie interesaţi să fie în centrul de interes mas media
2. sau să intre în politică.

Omul de afaceri de azi este unul care ajunge să găsească desuet faptul că deşi are mulţi bani şi multe averi ei bine nu îl ia mai nimeni în seamă. Aşa că ei ajung să fie implicaţi în tot felul de activităţi mondene cu scopul de a fi băgaţi în seamă. Gânditorul Sever Voinescu ne face acest chip al omului ahtiat după averi şi putere politică după chipul Principelui lui Machiavelli: „ţine deja de vulgata intelectuală a ultimelor secole să consideri că Machiavelli este teoreticianul prim al ipocriziei în politică. Celebra "scopul scuză mijloacele" pare a fi axioma ipocriziei, deşi - aşa cum se tot spune prin cărţile serioase -, Machiavelli nu a vrut să ne spună exact acest lucru sau, precis, nu a vrut să ne spună cu această maximă ceea ce noi credem azi că a vrut să ne spună. Florentinul nu spune nicidecum că mijloacele rele sunt acceptabile, dacă scopul e bun, căci el însuşi circumstanţiază mijloacele care sunt scuzabile prin înălţimea scopurilor. Mai mult, Principele nu este un tratat de morală, ci un promptuar care se limitează numai la prezentarea felului în care se câștigă şi se păstrează puterea în stat, cu o mare grijă pentru păstrarea stabilităţii şi a păcii statului însuşi. Machiavelli e primul care rupe realismul de idealism în politică şi, de aceea, e primul care pune serios problema ipocriziei. În capitolul privitor la felul în care un principe nou ajunge la putere cu sprijinul poporului, Machiaveli face o distincţie care va face posibilă ipocrizia atât ca tehnică de menţinere a puterii, cât şi ca tehnică de supravieţuire în politică. Principele este îndemnat să distingă, între nobilii care i se opun, pe cei care i se opun pentru că au un caracter slab, de cei care i se opun pentru că au ambiţia puterii şi se vor în locul principelui. Despre primii, cei cu caracter slab, Machiavelli sugerează că ar fi utilizabili, cu condiţia să fie competenţi, spre deosebire de categoria ambiţioşilor, care vor cu tot dinadinsul să îşi apropieze puterea şi pe care principele trebuie să îi trateze ca adversari ireductibili. Dacă ai caracter slab şi eşti competent, poţi scăpa de furia principelui căruia i te opui şi poţi, prin urmare, supravieţui. E mica ipocrizie a slujbaşului. La rândul său, principele poate folosi competenţa celor care i se opun din slăbiciune de caracter. E înalta ipocrizie a principelui."[53]

În lumea afacerilor ştim că şantajul este la el acasă. Dacă nu poţi să convingi pe cineva să facă ceea ce vrei tu ei bine nu îţi rămâne altceva de făcut decât să îl șantajezi. Aceasta fiindcă este bine să ştim că omul de afaceri de cele mai multe ori este stăpânit de demonul iubirii de bani.[54]

Este clar că afacerea în zilele noastre a ajuns să primească o conotaţie negativă fiindcă se fac mult prea multe

- înşelăciuni

[52]Sever Voinescu, Dilema Veche https://dilemaveche.ro/sectiune/editoriale-si-opinii/pe-ce-lume-traim/insemnari-despre-ipocrizie-615592.html (accesat pe 19.12.2023).
[53] Idem.
[54] A se vedea Andrei Andreicuţ, *Trupul şi banul: iubirea de plăcere şi iubirea de avere* (Cluj-Napoca, 2023).

- şi nereguli

în numele ei.

Cu privire la această ipocrizie a mai multora din zilele noastre ei bine mai multe religii sunt de acord şi condamnă fenomenul: „despre ipocrizie, Coranul are o analiză excelentă. Pe la începutul surei Vacii (Surataâ��l Baqarah, 7 şi urm.), se spune că ipocritul crede că înşeală pe ceilalţi, însă, de fapt, se înşeală pe el însuşi, fără să-şi dea seama. Victima ipocriziei nu este cel păcălit, ci ipocritul însuşi, iar rezultatul obţinut de pe urma ipocriziei este o iluzie. Mai mult, despre oamenii care profesează altceva decât ceea ce cred, se spune în Cartea islamului că "în inimile lor e boală şi Dumnezeu le măreşte boala". Şi Iisus condamnă aprig ipocrizia: "Vai, vouă, cărturarilor şi fariseilor făţarnici! Că semănaţi cu mormintele cele văruite, care pe dinafară se arată frumoase, înăuntru însă sunt pline de oase de morţi şi de toată necurăţenia. Aşa şi voi, pe dinafară vă arătaţi drepţi, oamenilor, înăuntru însă sunteţi plini de făţărnicie şi de fărădelege" (Matei 23, 27-28). Şi în Talmud găsim îndemnul: "Nu te teme de farisei şi nici de cei care nu sunt farisei, teme-te de ipocriţii care se dau drept farisei" (Sota, 22b). Religiile sunt aprige cu ipocrizia. Aproape ca un jurnalist român cu ipocrizia politicianului pe care îl antipatizează!”[55]

Doi corporatişti discutau într-o zi.

- Ce părere ai de meseria noastră?
- Nu prea bună.
- De ce?
- Este ca şi cum am fugii în cerc.
- Adică?
- Facem bani.
- Şi?
- În loc să ne oprim o luăm de la capăt.
- Să facem bani din nou?
- Da.
- Cred că ei dreptate.
- Este un cerc vicios.
- Şi cum se poate ieşii din acest cerc vicios?
- Numai cu ajutorul lui Dumnezeu.
- Crezi?
- Da.
- De ce?
- Fiindcă oamenii sunt pătimaşi.
- Şi?
- În corporaţii nimeni nu recunoaşte că vrea bani.
- Dar asta vrea în realitate?
- Da.
- Şi de ce ne ascundem după deget?
- Fiindcă morala mai funcţionează în lume.
- Şi?
- Nimeni nu vrea să recunoască faptul că este ahtiat după bani.
- Aşa este.
- Vezi?
- De multe ori simt că nu mai rezist.
- Este şi normal să fie aşa.
- Crezi?
- Da.
- De ce?
- Te voi face să înţelegi.
- Chiar te rog.
- Îţi voi spunea pe cine am întâlnit eu într-o zi.
- Pe cine?
- Este vorba de cum se manifestă dragostea de bani.

[55] Sever Voinescu, Dilema Veche https://dilemaveche.ro/sectiune/editoriale-si-opinii/pe-ce-lume-traim/insemnari-despre-ipocrizie-615592.html (accesat pe 19.12.2023).

- Te rog spune-mi.
- Am întâlnit zilele trecute o bătrână care şi-a pierdut minţile.
- De ce?
- Fiindcă trăia în presiune continuă.
- Cum aşa?
- O să îți spun.
- Bine.
- Bătrâne trăia într-o mansardă departe de lume şi familia ei.
- De ce?
- Într-un moment de luciditate mi-a spus de ce.
- Domnule ştii de ce mi-am pierdut eu minţile?
- Nu doamnă.
- Sunt dependentă de jocurile de noroc.
- Cum aşa?
- De mai mulţi ani aştept să câştig un milion de euro la loterie.
- Şi nu l-aţi câştigat?
- Nu.
- Ce păcat.
- Dar ştii ce am făcut eu pentru acest milion?
- Nu.
- Vezi acest teanc gros de bilete la loterie?
- Da.
- Toate au fost cumpărate de mine.
- Mult doamnă.
- Totul am jertfit pentru jocul acesta, bani, giuvaere, albituri şi haine. Nu mi-am reţinut decât o batistă şi un şal. In ce stare m-a adus acest nenorocit joc? Şi totuşi sunt setoasă după acele momente fericite, când înfrigurată de dorul câştigului aşteptam câştigul principal.
- De ce doamnă?
- Fiindcă iluzia poate devenii o plăcere dacă ajungi să o crezi.
- Înţeleg doamnă.
- Niciodată să nu te apuci de jocuri de noroc.
- Bine doamnă.
- Şi mai ştii ceva?
- Ce?
- Zilele trecute bătrâna a murit.
- Ce păcat.
- Dar ştii cum a murit?
- Nu.
- În cea mai mare sărăcie trupească şi sufletească.
- Fiindcă credea în noroc?
- Da.
- Înţeleg.
- Așa sunt și oamenii de afaceri.
- Cum?
- Se închină banului.
- Şi nu lui Dumnezeu?
- Nu.
- De ce?
- Fiindcă banul este condus de demonul Mamona.
- Am auzit de el.
- Odată ce iubeşti numai banii în această lume demonul Mamona ajunge să te stăpânească.
- Înţeleg.
- Deci să fugim de iubirea de bani.[56]

[56] Din Grigorie Comșa, *1000 de pilde pentru viața creștină* (Arad, 1929).

Întâmplarea de mai sus ne spune unde poate să ne ducă iubirea excesivă de bani şi averi. Omul de afaceri nu recunoaşte dar el este stăpânit de cele mai multe ori de iubirea de bani şi averi dincolo de care nu mai vede nimic. Pentru el dumnezeul lui sunt banii la care se închină cu fiecare afacere de succes pe care o face. Gânditorul Sever Voinescu spunea în acest sens: „ipocrizia nu este totuşi integral detestabilă. Ipocrizia cuminte, decentă, fină are un farmec discret, de bună calitate, precum acest panseu al lui La Rochefoucauld: "ipocrizia este reverenţa pe care viciul o face virtuţii". În cetate, ipocrizia are rolul ei benefic. Politeţea, de pildă, e general asumată ca o formă necesară de ipocrizie - mai mult, politeţea face parte din datele esenţiale ale bunei creşteri, ceea ce validează etic ipocrizia în această formă. Pe de altă parte, de dragul păcii, se recomandă mereu o doză de ipocrizie pentru aplanarea conflictelor. Ce ar fi diplomaţia, una dintre cele mai prestigioase îndeletniciri din toate timpurile, fără o nuanţă de ipocrizie?”[57]

CAPITOLUL 3

FARISEUL ÎN DIPLOMAŢIE ŞI RELAŢII INTERNAŢIONALE

Primul sens al cuvântului diplomaţie nu este unul negativ. De ce? Fiindcă diplomaţie înseamnă: „activitate desfăşurată de un stat prin reprezentanţii săi diplomatici, în scopul realizării politicii sale externe; diplomatică.”[58]

Totuşi al doilea sens al cuvântului diplomaţie este unul negativ. De ce? Fiindcă trebuie să ştim că diplomaţie mai poate însemna:

- comportare şireată,
- comportare abilă
- sau comportare subtilă.[59]

Prin urmare a fi diplomat presupune de mai multe ori:

- şiretenie,
- viclenie
- sau chiar înşelăciune.

Cu privire la acest comportament şiret al diplomaţiei ei bine chiar şi unii dictatori au avut îndoieli. Iată ce spune în acest sens gânditorul Sever Voinescu: „într-o carte dedicată istoricei vizite a lui Nixon în China din 1972, apărută recent sub semnătura lui Margaret MacMillan, istoric de serioasă reputaţie, se spune că Mao a trebuit să insiste îndelung în favoarea acestei vizite, pe lângă colaboratorii săi care vedeau cu ochi rău orice apropiere de SUA. La un moment dat, în timpul unei astfel de discuţii în interiorul conducerii partidului comunist chinez, Mao ar fi spus: "prefer să discut cu oameni de dreapta, că măcar ăştia spun ce gândesc, nu ca oamenii de stânga, care una spun şi alta gândesc". Dacă până şi Mao...”[60]

Mari diplomaţi ai lumii nu sunt neapărat oameni răi fiindcă ei încearcă să rezolve pe cale paşnică mai multe

- conflicte,
- neînţelegeri,
- dezacorduri
- şi stări de frustrare.

Diplomaţii de cele mai multe ori sunt frustraţi de ceea ce fac dar au învăţat să îşi ascundă

- stările,
- sentimentele
- şi trăirile.

Este adevărat că diplomaţia este utilă în lumea noastră atâta vreme cât ea nu este

- viclenie,
- vicleşug
- şi înşelăciune.

[57] Sever Voinescu, Dilema Veche https://dilemaveche.ro/sectiune/editoriale-si-opinii/pe-ce-lume-traim/insemnari-despre-ipocrizie-615592.html (accesat pe 19.12.2023).
[58] După Dicționarul explicativ.
[59] Idem.
[60] Sever Voinescu, Dilema Veche https://dilemaveche.ro/sectiune/editoriale-si-opinii/pe-ce-lume-traim/insemnari-despre-ipocrizie-615592.html (accesat pe 19.12.2023).

Totuşi sunt mai mulți oameni care sunt cât se poate de amabili cu tine pentru ca în cele din urmă să afli că te-au trădat și înșelat. Se și spune că în relații dintre oamenii din zilele noastre sunt mai mulți care funcționează după principiul „îți dăm foc cu amabilitate." Diplomatul poate să fie zâmbitor cu tine pentru ca mai apoi să afli că el a lucrat la distrugerea ta. Sever Voinescu spunea în acest sens: „există o mare diferență între ipocrizie şi minciună. Ipocritul trădează propriile-i convingeri, mincinosul trădează adevărul. Sigur că şi ipocritul, şi mincinosul se înscriu în aria falsului, dar primul păcătuieşte faţă de el însuşi, în vreme ce al doilea păcătuieşte faţă de adevăr, faţă de ceva ce este, măcar ca obiect al cunoaşterii, în afara sa, ca subiect cunoscător. Ceea ce-l salvează pe ipocrit este că, spre deosebire de mincinos, poate spune adevărul, în cazul în care credinţa sa e falsă."[61]

Lumea diplomației de mai multe ori este o lume a:

- înşelăciunii,
- disimulării,
- manipulării
- şi minciunii.

În dialogurile lor de mai multe ori diplomații îți spune tot ceea ce vrei să auzi pentru ca mai apoi să afli că totul a fost o mascaradă menită să obțină de la tine mai multe răspunsuri.

În aceste rânduri nu voim să spunem că diplomația este un lucru

- total
- şi deplin

rău ci ceea ce voim să spunem este că sunt mai mulți care au fler de diplomați și care în loc să își pună talentul lor în slujba binelui din contră slujesc

- răul,
- minciuna
- şi înşelăciunea.

Cu privire la această ipocrizie a celor care sunt talentați diplomatic ei bine filosoful Andrei Cornea spunea: „cuvântul „ipocrit" vine din greaca veche. Acolo, *hypokrites* însemna, în sens propriu, cel „care răspunde", „care dă replica", dar s-a specializat pentru a însemna „actor". Abia în greaca postclasică și biblică a început să capete și sensul cuvântului nostru, de om fățarnic, nesincer, duplicitar, care una spune și alta gândește.

Actorul așadar este un om capabil să înșele jucând pe altcineva decât el însuși, dar de fapt nu înșeală pe nimeni. Toți știm că el „joacă", imitând „în joacă" cumva diferite personaje. Astea sunt regula și convenția jocului. Ficțiunea dramatică ne cuprinde și tindem să ne lăsăm captivați de ea, mai ales dacă e bine interpretată; râdem, plângem, ne lăsăm seduși cu toată plăcerea de joc, fără totuși a uita că „nu e real" (cu excepția unor situații-limită). Dacă e vorba să discutăm imitația din perspectiva sinelui, cât și a restului lumii, putem spune că Actorul nu înșeală pe nimeni – nici pe alții, nici pe sine."[62]

Diplomatul mârşav prin urmare nu este unul care vrea să slujească binele ci ajunge să se folosească de toate capacitățile lui pentru a crea

- conflict,
- neînțelegere,
- rebeliune,
- război
- sau chiar violență.

Este evident că nu toți care lucră în diplomație sunt unii care sunt dominați de intenții bune. Aceasta fiindcă ei sunt unii care nu cred în supremația binelui față de rău și a adevărului față de minciună.

Prin urmare trebuie să fim puţin mai

- rezervați,
- precauți,
- atenți
- şi vigilenți

când vine vorba de diplomație.

[61] Sever Voinescu, Dilema Veche https://dilemaveche.ro/sectiune/editoriale-si-opinii/pe-ce-lume-traim/insemnari-despre-ipocrizie-615592.html (accesat pe 19.12.2023).

[62] Andrei Cornea, Dilema Veche https://dilemaveche.ro/sectiune/editoriale-si-opinii/situatiunea/aria-ipocritului-2290667.html (accesat pe 19.12.2023).

Trebuie să ştim că sunt mulţi oameni răi care sunt foarte diplomaţi când vine vorba de a face răul şi aduce la finalizare ideile şi concepţiile lor rele. Iată ce spunea gânditorul Andrei Cornea în acest sens: „dimpotrivă, Ipocritul nu mai joacă un rol, ci vrea să fie luat în „serios"; așadar, el înșeală pe toți sau aproape toți cei cu care are de-a face, mai puțin pe sine însuși. Tartuffe şi cei ca el ştiu bine că mint lumea. Căci scopul Ipocritului este de a obține ceea ce n-are și de a lua o porție pe care n-o merită. O variantă agravantă de ipocrizie este impostura: Dacă Ipocritul se mulțumea de obicei să înșele în sfera moralității, clamând de exemplu virtuți pe care el, cel dintâi, nu le practica, Impostorul caută să ocupe poziții sociale pe care nu numai că nu le merită moral, dar la care nici nu are dreptul legal. Ipocritul se punea în opoziție cu legea morală, Impostorul încalcă chiar legea statului: pretinde că e un „revizor" fără să fie, că e un medic fără a avea diplomă sau având una falsificată. Devoalat, Ipocritul ajunge disprețuit, blamat și de râsul lumii; Impostorul ajunge însă la închisoare sau își pierde anumite drepturi, pe lângă că e (sau ar trebui să fie) ostracizat public."[63]

Diplomatul poate la fel de bine să fie un impostor. Se cunosc mai multe cazuri de spionaj în care spionul a fost atât de bine instruit şi pregătit că nu a fost descoperit la timpul potrivit. Diplomatul se prezintă ca un om:

- integru,
- instruit,
- intelectual,
- şcolit,
- integru
- şi moral.

De cele mai multe ori după ce şi-a realizat scopul cu noi aflăm că toate aceste lucruri au fost doar o mască fiindcă el era cu totul altă persoană în realitate. Diplomatul prin urmare de cele mai multe ori ştie să se dedubleze şi să fie cât se poate de

- atractiv
- şi seducător.

La fel de bine una dintre metodele cele mai de succes ale diplomatului este seducţia.[64]

Că de fapt falsul diplomat nu ne minte numai pe noi ci şi pe sine însuşi ne-o spune gânditorul Andrei Cornea: „dacă Impostorul tindea să-i înșele pe toți, mai puțin pe el însuși, există și cazul invers, al imitatorului care nu înșeală pe nimeni, mai puțin pe sine însuși. La nivel patologic, este situația tristă a Nebunului care se crede Napoleon, sau președinte, sau cangur, sau înger. La nivel ideal, să zicem, un astfel de personaj este Don Quijote, care imită manierele unor cavaleri rătăcitori și se crede cavaler rătăcitor, fără însă ca ceilalți s-o creadă. Și totuși, curios, ficțiunea e atât de puternică, încât treptat cei din jur, pornind cu credinciosul Sancho Panza, încep cumva să intre în ea, s-o „joace", asumând rolurile prescrise de „Cavalerul Tristei Figuri", chiar dacă nu cred cu tot dinadinsul. Dar le place să creadă. Suntem aici în vecinătatea situației Profetului: acesta crede cu tărie în el însuși și, în plus, e luat în serios de un mic grup de adepți fanatici, în vreme ce majoritatea celorlalți îl consideră fals și mincinos. S-ar putea să fie un fals profet, dar, în măsura în care el cel dintâi crede în profeția sa, nu este cel puțin un impostor."[65]

Se ştie că în popor există zicala că să faci ce zice popa nu se face popa este un lucru care ne spune că sunt mai mulţi care una spun şi alta fac. În această categorie ei bine intră şi falsul diplomat. Aceasta fiindcă trebuie să ştim că există:

- diplomaţie adevăraţi
- şi falşi diplomaţi.

Falsul diplomat ne poate aborda:

- pe internet,
- pe stradă,
- la locul de muncă
- sau la telefon.

De mai multe ori el ne promite lucruri în schimbul la cine ştie ce mic favor. Ei bine adevărul este că falsul diplomat este un

- înşelător

---

[63] Idem.

[64] A se vedea Gabriel Liiceanu, *Despre seducţie* (Bucureşti, 2008).

[65] Andrei Cornea, Dilema Veche https://dilemaveche.ro/sectiune/editoriale-si-opinii/situatiunea/aria-ipocritului-2290667.html (accesat pe 19.12.2023).

- şi un farsor.

Viaţa în cele din urmă ne învaţă să ne debarasăm de falşii diplomaţi. Filosoful Andrei Cornea spunea foarte bine în acest sens: „toți suntem, în sensul originar măcar, „ipocriți”: suntem, în diferite proporții, Impostorul, Actorul, Profetul și Ideologul, cu toate nuanțele și interferențele inevitabile. Diferența între noi este că unii știm că jucăm, dar îi convingem pe alții că suntem serioși, alții ne convingem pe noi înșine, dar prea puțin pe alții, alții îi înșelăm pe toți, inclusiv pe noi înșine, alții pe nici unii, nici măcar pe noi înșine.”[66]

Doi diplomaţi discutau într-o zi.

- Şi ce mai faci?
- Binişor.
- Frumos.
- Dar tu?
- Ce părere ai de meseria noastră?
- De diplomaţi?
- Da.
- Una bună.
- De ce?
- Fiindcă lumea are nevoie de noi.
- Crezi?
- Da.
- De ce?
- Sunt mai multe conflicte care pot să fie soluționate pe cale diplomatică decât prin război.
- Asta aşa este.
- Vezi?
- Dar cum rămâne cu falşii diplomaţi?
- Da asta este o problemă.
- Vezi?
- Acum ştii cum se spune.
- Cum?
- Nu există pădure fără uscături.
- Sunt de acord.
- Şi atunci?
- De ce aleg unii să pună diplomaţia în slujba răului?
- Este simplu.
- Cum?
- Este uşor să fi rău.
- Dar şi diplomat?
- Sunt mulţi care chiar cred în rău.
- Şi?
- Pentru ei nu mai este scăpare.
- Adică?
- Se folosesc de orice pentru a produce răul în jurul lor.
- Cum se poate să existe astfel de oameni?
- Realitatea demonstrează că există.
- Dar trebuie să existe un antidot.
- Există.
- Care?
- Îţi voi spune o poveste din antichitatea creştină.
- Despre ce?
- Despre unde poate duce răutatea.
- Te ascult.
- Povestea a fost consemnată de scriitorul bisericesc Tertulian.
- Spune.

[66] Andrei Cornea, Dilema Veche https://dilemaveche.ro/sectiune/editoriale-si-opinii/situatiunea/aria-ipocritului-2290667.html (accesat pe 19.12.2023).

- Se spune că era o creştină uşuratică care se dădea la cere mai perverse şi imorale jocuri.
- Şi?
- Ei bine într-o zi s-a dedat din nou la un astfel de joc imoral.
- Înţeleg.
- Însă de această dată lucrurile nu au fost la fel.
- De ce?
- Dintr-o dată a fost posedată de diavol şi a căzut jos la pământ bolnavă.
- Cum aşa?
- Uite aşa.
- Dintr-o dată?
- Da.
- Interesant.
- Este.
- Şi ce a urmat?
- Ei bine starea ei de sănătate s-a agravat rapid.
- Da?
- Da.
- Şi ce a urmat?
- A fost adus un preot la capul muribundei.
- Înţeleg.
- Preotul din fericire era unul foarte duhovnicesc.
- Sunt şi astfel de preoţi.
- Aşa este.
- Şi?
- Preotul şi-a dat seama că bolnava este posedată de diavol.
- Păi da.
- Şi a început să se roage pentru ea.
- De ce?
- Să fie izbăvită de diavol.
- Şi a fost?
- Da.
- Frumos.
- În timp ce se ruga pentru femeie demonul din ea a spus:
- Preote de ce mă alungi?
- Fiindcă locul tău nu este aici.
- Cum să nu fie?
- Nu este.
- Sufletul ei îmi aparţine fiindcă prin jocurile ei imorale sufletul ei mi l-a dat mie.
- Ieşi din ea şi las-o în pace.
- Şi?
- În cele din urmă diavolul a plecat din femeie.
- Frumos.
- Deci care este morala?
- Că demonii nu posedă dacă nu le dăm drepturi.
- Da.
- Nu ştiam asta.
- Nici un demon nu intră în om aşa din senin.
- Aşa este.
- Trebuie să fie o cauză, un motiv ceva.
- Nu ştiam asta.
- Ştii acum.
- Îmi dau seama că este periculos să fi un diplomat fals.
- Aşa este.[67]

[67] Din Grigorie Comşa, *1000 de pilde pentru viaţa creştină* (Arad, 1929).

Falsul diplomat crede că dacă ştie să îşi joace rolul de înşelător bine este tot ceea ce contează. Adevărul este cu totul altul. Aceasta fiindcă omul are conştiinţă care mai de vreme sau mai târziu ajunge să îl mustre. Filosoful Andrei Cornea spunea: „dar ce se întâmplă când cercul credincioşilor se lărgeşte nemăsurat? Mai mult, când devine aproape imposibil – în anumite limite – să nu crezi într-o ficțiune pe care mai toți „o joacă”, fără a fi conștienți că o joacă, ci punând acolo maxima seriozitate? Bineînțeles, și în acest caz rămân oameni în afara cercului credinței, dar deja cei care asumă un anume *Weltanschauung* au devenit decisivi prin număr și influență. Suntem aici în cazul clasic al marilor religii, cât și, în cazul modern, al ideologiilor. Ideologul crede el însuși și îi face și pe ceilalți (nu chiar pe toți) să creadă. N-avem de obicei motive să suspectăm că cei care le produc și le susțin sunt ipocriți. Totuși, în fazele terminale ale acestor ideologii, se întâmplă și asta, așa cum devenise, se pare, cazul defunctei elite a defunctei URSS, care nu mai credea ea însăși în ficțiunea comunistă pe care se străduia totuşi să o propage în rândul maselor. La limită ne putem închipui o ficțiune în care nu mai crede aproape nimeni (nici cei meniți s-o propage), dar pe care toți o conservă în virtutea obișnuinței sau pur și simplu fiindcă li se pare extrem de costisitor s-o anuleze. Iar cercul se închide: acum toți joacă într-o ficțiune, dar nu la teatru, ci în viață.”[68]

Relaţiile dintre diferite ţări au ajuns să fie făcute în zilele noastre de diplomaţi. În acest sens pentru pacea dintre popoare se fac mai multe:

- întâlniri,
- comitete,
- organizaţii,
- întruniri
- sau Meeting-uri.

Acestea sunt bune numai că de mai multe ori nu au nici un efect şi sunt pur şi simplu făcute de faţadă. Sunt mai multe ţări care au ură una faţă de alta şi care îşi dispută supremaţia politică. Rolul diplomaţiei ar fi ca aceste neînţelegeri să fie depăşite însă foarte rar se ajunge la un astfel de lucru. Acesta fiindcă actele diplomatice sunt formale şi fără de conţinut. La Naţiunile Unite de la New York ar trebui să se discute soluţiile la conflictele dintre popoare dar se poate vedea că de mai multe ori aceste discuţii eşuează. Aceasta fiindcă după cum am spus sunt mai multe ţări care joacă teatru: una spun un alta fac.

Cu privire la această făţărnicie care există la mai multe popoare în relaţiile dintre ele Cuviosul Luca al Crimei spunea: „făţărnicia este o însuşire rea, pe care o au foarte mulţi dintre noi. Făţarnic este cel care nu se arată pe sine aşa cum este în realitate. Făţarnic este cel care poartă masca evlaviei, pe când în realitate nu are deloc evlavie. Făţarnic este cel care arată iubire şi devotament aproapelui său, îi spune vorbe frumoase şi îl linguşeşte, pe când în inima lui ascunde ură şi urzeşte intrigi împotriva aceluia. Făţarnic este cel care încearcă să ascundă de ceilalţi mişcările viclene ale sufletului său şi gândurile lui urâte, care atunci când vorbeşte cu ceilalţi arată că-i iubeşte, că are inimă curată şi nu ascunde nimic rău în el.

Legea lui Dumnezeu nu ne îngăduie să-l ofensăm pe aproapele nostru, dar să cercetăm ceva care nu este drept ne porunceşte chiar Sfânta Scriptură:

Şi nu fiţi părtaşi la faptele cele fără roadă ale întunericului, ci mai degrabă osândiţi-le pe faţă (Efeseni 5,11).

Vedeţi, să cercetăm ceva care nu este drept este porunca Apostolului Pavel. Nu doar că nu trebuie să nu fim nicidecum părtaşi la faptele întunericului, ci să le şi osândim. Nu ne este îngăduit să trecem cu indiferenţă şi tăcere pe lângă răutate şi necuviinţă, ci trebuie să le şi osândim.

De fiecare dată când Domnul Iisus Hristos rostea un cuvânt aspru, îl rostea întrucât voia să osândească răutatea. Nu ofensa demnitatea acelor oameni pe care-i numea vulpi sau chiar pui de vipere.”[69]

Este evident că diplomaţia trebuie să lucreze la propagarea păcii în lume. Însă de mai multe ori diplomaţii una spus şi alta fac. Aşa se face că pacea dintre popoare devine una fictivă fiindcă ea nu poate fi atinsă.[70]

Diplomaţia este de mai multe ori de oameni care ştiu să îşi ascundă:

- intenţiile,
- sentimentele
- şi orgoliile.

---

[68] Andrei Cornea, Dilema Veche https://dilemaveche.ro/sectiune/editoriale-si-opinii/situatiunea/aria-ipocritului-2290667.html (accesat pe 19.12.2023).

[69] Cuviosul Luca al Crimeii https://www.crestinortodox.ro/sfaturi-duhovnicesti/despre-fatarnicie-161970.html (accesat pe 19.12.2023).

[70] A se vedea Radu Teodorescu, *Creştinii ortodocşi pentru pacea lumii* (Cugir, 2020).

Acest lucru este de fațadă fiindcă în realitate unii diplomați în loc să micească conflictele dintre popoare vor face orice pentru a le mării. Despre astfel de fățărnicie tot Cuviosul Luca al Crimeii spunea: „voia doar să osândească minciuna pe care o aveau în ei, fiindcă fățărnicia este un fel de minciună, iar tatăl minciunii este diavolul.

Domnul Iisus Hristos nu putea să nu osândească minciuna și fățărnicia. Mereu le osândea, și foarte aspru. Fiindcă există o mânie dumnezeiască și o asemenea mânie este poruncă a lui Dumnezeu. Această mânie trebuie să se aprindă în noi de fiecare dată când vedem că sunt ofensate cele sfinte și cuvioase.

Cine dintre noi poate spune că ascultă fără frică cuvântul Domnului: Nu judecați, ca să nu fiți judecați... De ce vezi - paiul din ochiul fratelui tău, și bârna din ochiul tău nu o iei în seamă?... Fățarnice, scoate întâi bârna din ochiul tău, și atunci vei vedea să scoți paiul din ochiul fratelui tău (Matei 7,1-5).

Și noi ne preocupăm nu doar de gunoiul mic din ochiul fratelui nostru, ci și de orice fir mărunt de praf, pe când nu avem nici o dispoziție să vedem bârna din ochiul nostru. De dimineața și până seara îi osândim pe ceilalți. Îi osândim pe toți, și rude, și prieteni, chiar și pe oamenii pe care-i iubim. Fără rușine și frică îi osândim pe preoți și pe arhierei. Nu ne gândim că la un moment dat vom da socoteală pentru asta și nu ne e teamă de Hristos, care spune: Nu judecați, ca să nu fiți judecați."[71]

Diplomația nu este menită să fie o școală a fățărniciei dar în zilele noastre când se vorbește din ce în ce mai des despre globalizare ei bine s-a ajuns ca ea să fie un lucru care în loc să aducă:

- pace,
- înțelegere,
- armonie
- și consens

ei bine din contră îi face pe oameni să fie mai

- dezbinați,
- divizați
- și rupții unii de alții.[72]

Un portret al fățarnicului îl avem de la Sfântul Nectarie din Eghina: „fățarnicul, pururea ținând ură în adâncul inimii lui, arată dragoste pe care o revarsă în afară la vedere, ca stâncile pe fundul mării, care acoperite de apa mică, devin un pericol neașteptat pentru cei ce nu se păzesc", zice Sfântul Vasile cel Mare.

Fățarnicul evlavios, vrea să fie numit sfânt și închinat de toți. „Vezi înfățișarea lui exterioară și crezi că face toate după Dumnezeu", dar inima lui este plină pizmă și de orice fel de răutate.

Crede că ascunde sub masca întristării cutezanța care este înăuntru și că ascunde urâciunile sufletului în haine străine.

Vorbește cu gura și cu buzele cinstește, dar inima lui este departe. Învață învățături în deșert, îi înșeală pe toți cu înfățișarea cuvioasă.

„Nu te fățărnici înaintea oamenilor". „Căci cei fățarnici cu inima ascund mânie și moare de tânăr sufletul lor", iar „fățărnicia ascunde amărăciune".'

Este vădit „cât de mare rău este fățărnicia și aceasta este rodul pizmei" atrăgând după sine toate relele.

„Căci pare să aibă vorba și chipul mielului, dar cele dinlăuntru nu diferă cu nimic de balaur".

„Căci nu este lucru vrednic ca după înfățișare să iubești sau să urăști pe cineva, ci să îl cercetezi din fapte".

„Unii oameni pe dinafară fățărnicesc prietenia, iar pe dinlăuntru sunt plini de răutate și de cruzime".

Cea mai de pe urmă nedreptate este „să pari drept și să nu fii"."[73]

Este evident că sunt mai mulți diplomați care sunt oameni de bine și care speră ca prin abilitățile lor:

- să atenueze conflicte,
- să prevină războaie,
- să facă prietenii cu cei ostili,
- să aducă pacea mult dorită,
- să stabilească punți de dialog
- sau să facă un mediu agresiv mai cordial.

---

[71] Cuviosul Luca al Crimeii https://www.crestinortodox.ro/sfaturi-duhovnicesti/despre-fatarnicie-161970.html (accesat pe 19.12.2023).
[72] A se vedea Allan Renaut, *The era of the individual: a contribution to a history of subjectivity* (Princeton, 1997).
[73] Sfântul Nectarie din Eghina https://doxologia.ro/ce-rautate-este-fatarnicia-cine-este-fatarnicul (accesat pe 19.12.2023).

Ceea ce se poate vedea în lumea noastră şi mai ales în zilele noastre este că sunt mulţi care umblă după onoruri şi întâietate dar nu recunosc acest lucru. Ei devin diplomaţi şi îşi ascund gândurile prin vorbe potrivite. Acest sindrom al onorurilor şi al întâietăţii este un lucru pe care mai toate popoarele îl râvnesc şi nu se lasă până nu îl obţin sub o formă sau alta. Sfântul Vasile cel Mare spunea în acest sens: „nu trebuie să umbli după onoruri ori s-aştepţi să ţi se dea întâietate (Marcu 9, 35). Fiecare trebuie să cinstească pe altul mai mult decât pe sine însuşi" (Filipeni 2, 3)."[74]

Diplomaţia este un lucru care de multe ori îi dă de gol pe
- cei răi,
- cei violenţi,
- cei agresivi
- şi pe terorişti.

Aceştia de mai multe ori joacă diplomatic şi îşi ascund intenţiile şi sentimentele. Acest lucru însă poate să fie remarcat de mai toată lumea. Un exemplu ar fi în acest sens situaţia din Orientul Mijlociu unde se ştie că mai toţi arabii sunt parte din mai multe organizaţii internaţionale:
- Naţiunile Unite,
- Unicef
- sau World Health Organization.

Cu toate acestea popoarele arabe sunt în conflict şi război de mai multe sute de ani. Aceste popoare la masa tratativelor discută optimist de pace şi consens dar realitatea din ţările lor este cu totul alta. Sfântul Grigorie de Nyssa ne spune că cei făţarnici de fapt merită iadul: „… psalmistul spune că cel mai greu păcat este prefăcătoria, îmbrăcată în haina nepăsării și a iubirii de sine, dar care ascunde viclenia sub un pretext cinstit. De aceea pe cei vrednici dintre acești locuitori, dreptul Judecător îi alungă ca pe niște străini. *Să vină, dar, moartea peste ei și să se pogoare la iad de vii* (Psalmi 54, 16), ne spune psalmistul."[75]

Este evident că o diplomaţie
- făţarnică,
- duplicitară,
- de ochii lumii
- şi fariseică

nu îşi are nici un sens şi nici un rost. Totuşi de mai multe ori aceasta este situaţie diplomaţiei la nivel mondial.

Este adevărat că în diplomaţie de mai multe ori se ajută şi se face chiar milostenie. Însă acest lucru are loc fiindcă ea trebuie să fie văzută pe toate canalele de internet şi publicată în toate ziarele. Sfântul Ioan Hristostom spunea în acest sens: „… luați aminte, să nu faceți milostenia voastră înaintea oamenilor! Că milostenia de care a vorbit mai înainte era milostenia lui Dumnezeu. După ce a spus: Să n-o faceți înaintea oamenilor, (Domnul) a adăugat: Spre a fi văzuți de ei. S-ar părea că spune a doua oară ce spusese mai înainte. Dar dacă te uiți cu luare aminte, nu spune același lucru, ci altceva întâia oară, și altceva a doua oară. Și aceste cuvinte cuprind multă siguranță și o nespusă purtare de grijă și cruțare. Că poți face milostenie și înaintea oamenilor și să n-o faci spre a fi văzut de ei; și poți să n-o faci înaintea oamenilor și totuși s-o faci spre a fi văzut de ei. Pentru că nu-i pedepsită sau încununată simpla faptă, ci gândul e încununat. Dacă Hristos n-ar fi făcut această precizare, atunci mulți s-ar fi trândăvit de a mai face milostenie, pentru că negreșit nu-i cu putință ca, în orice împrejurare, milostenia să fie tăinuită. De aceea Domnul te dezleagă de această nevoie, nu în săvârșirea milosteniei, ci în gândul cu care o faci; și, după gând, hotărăște paguba sau răsplata. Și ca să nu spui: Ce pot face, dacă mă vede altul?, Domnul îți spune: Nu cer asta, ci gândul tău și felul în care faci milostenia! Dumnezeu vrea să-ți formeze sufletul și să te scape de boală."[76]

Ceea ce lipseşte diplomaţiei din zilele noastre este discreţia. Mai toate mişcările din diplomaţie sunt raportate la TV sau pe internet. Aceasta fiindcă de mai multe ori diplomaţie este mai mult un paravan fără de efect fiindcă în spatele
- zâmbetelor,
- a strângerilor cordiale de mână,
- a îmbrăţişărilor calde
- şi a vorbelor dulci

[74] Sfântul Vasile cel Mare, Epistole, epistola 22, II, în Părinți și Scriitori Bisericești, vol. 12, p. 156.

[75] Sfântul Grigorie de Nyssa, La titlurile Psalmilor, partea II, cap. XIII, în Părinți și Scriitori Bisericești, vol. 30, p. 185.

[76] Sfântul Ioan Gură de Aur, Omilii la Matei, omilia XIX, I, în Părinți și Scriitori Bisericești, vol. 23, p. 245.

de fapt se ascunde setea de război şi conflict.

Iată de ce de cele mai multe ori diplomaţia nu este nimic mai mult decât o mare mascaradă făcută de ochii presei care este dornică de detalii picante ale discuţiilor diplomatice. Cum sunt aceste lucruri diferite de fariseii din timpul lui Iisus care iubeau să stea pe primele locuri unde să fie văzuţi şi apreciaţi de toţi? Părintele Constantin Ghiță spunea în acest sens: „În mod obișnuit, când auzim de ipocrizie, ne gândim la fățărnicie, la omul viclean, prefăcut, cu mai multe fețe. Mântuitorul Iisus Hristos îi critică pe învățații farisei pentru că nu au inimă curată și bună, dar se laudă cu faptele lor bune: „Daţi mai întâi milostenie cele ce sunt înlăuntrul vostru şi, iată, toate vă vor fi curate” (*Luca* 11, 41). Adică scopul faptelor bune este să dobândim o inimă bună. Nu urmărim răsplata lui Dumnezeu, ci căutăm să fim autentici în iubirea noastră pentru oameni.

Nici nu așteptăm să fim apreciați și lăudați pentru manifestările credinței noastre. Nici nu îi dăm pe alții la o parte, împingând cu cotul sau umărul în biserică pentru a trece noi. Nu ne așezăm în scaunele din față cu mândrie, dar nici nu ne îngrămădim în spate, când este loc în biserică, dintr-o falsă smerenie. Altminteri, ni se vor potrivi și nouă cuvintele: „Vai vouă, fariseilor! Că iubiţi scaunele din faţă în sinagogi şi închinăciunile din pieţe. Vai vouă, cărturarilor şi fariseilor făţarnici! Că sunteţi ca mormintele ce nu se văd, şi oamenii, care umblă peste ele, nu le ştiu” (*Luca* 11, 43-44).”[77]

Doi istorici din Bulgaria discutau într-o zi.

- Și cum mai ești.
- Ca de obicei.
- Adică?
- Studiez istoria.
- A Bulgariei?
- Da.
- Și ce ai mai aflat nou?
- M-am concentrat asupra turcocrației.
- Când Bulgaria a fost sub turci?
- Da.
- Și?
- Au avut loc mai multe discuții diplomatice cu turcii.
- Dar fără rezultat?
- Da.
- Nu este de mirare.
- De ce?
- Turcii credeau doar în război.
- Așa este.
- Diplomația nu dă rezultate întotdeauna.
- Așa este.
- Trebuie să fi mult mai creativ.
- Adică?
- Trebuie să îți cunoşti foarte bine inamicul.
- De ce?
- Ca să știi ce l-ar sensibiliza.
- La ce?
- La a renunța la conflict.
- În ce sens.
- Nu înțelegi?
- Nu.
- Te voi face eu să înțelegi.
- Te rog.
- Este vorba de o întâmplare care a avut loc aici în Bulgaria.
- Da?
- Da.

---

77 Preot Constantin Ghiță, Ziarul Lumina https://ziarullumina.ro/opinii/repere-si-idei/omul-ipocrit-este-cel-care-isi-uita-menirea-133676.html (accesat pe 19.12.2023).

- Păi spune.
- Regele bulgarilor Bogoris iubea tot cea ce era înfricoşător şi îngrozitor.
- Nu ştiam.
- Ba da.
- Şi?
- Într-o zi el a auzit de un călugăr foarte duhovnicesc care era şi pictor renumit.
- Şi?
- Regele Bogoris l-a chemat şi i-a spus.
- Ce?
- Călugăre am nevoie de tine.
- De ce maiestate?
- Vreau să îmi pictezi un tablou care să înspăimânte pe orice privitor.
- De ce maiestate?
- Fiindcă aşa vreau eu.
- Bine.
- Şi l-a pictat călugărul?
- Da.
- Ce a pictat?
- Înfricoşătoarea judecată.
- Bună alegere.
- Aşa este.
- Şi?
- Tabloul îl prezenta pe Hristos pe tron. De-a dreapta drepţii se bucurau cu îngerii şi de-a stânga păcătoşii erau duşi de diavoli în iad.
- Înţeleg.
- Călugărul a dus tabloul la regele Bogoris.
- Şi?
- Bogoris s-a uitat la el şi a spus.
- Ce?
- Foarte bine, este un tabloul bun.
- Mă bucur că vă place maiestate.
- Dar ce reprezintă?
- Judecata de apoi.
- Judecata de apoi?
- Da.
- Nu ştiam că va fi atât de înfricoşătoare.
- Aşa va fi majestate.
- Acum poţi să pleci.
- Bine majestate.
- Călugărul a plecat dar afară din palat a fost oprit de un grup de curteni.
- Părinte, părinte!
- Ce este?
- Opriţi-vă.
- Bine.
- Am văzut şi noi cum va fi înfricoşătoarea judecată.
- Şi?
- Ne-am gândit şi ne-am decis.
- Ce aţi decis?
- Vrem să ne botezăm.
- Foarte bine.
- Ne puteţi boteza?
- Da.
- Vai ce ne bucurăm.[78]

[78] Din Grigorie Comşa, *1000 de pilde pentru viaţa creştină* (Arad, 1929).

Avem mai sus ceea ce se poate spune o metodă mai puţin obişnuită de a aduce oamenii la adevăr. Diplomaţia trebuie să ştim că trebuie să slujească adevărul.

Părintele Constantin Ghiță ne spunea că pentru a lupta împotriva făţărniciei şi a duplicităţii trebuie să ne cercetăm mereu pe noi înşine: „despre patima virtuții simulate sau a virtuții de formă vorbea și Georgios Manzaridis, subliniind beneficiile ascultării în viaţa de creştin: „Omul se eliberează nu doar de patimile şi păcatele lui, ci şi de virtuţile sale formale şi de faptele sale bune săvârşite în mod formal, care adesea îl fac prizonier eului propriu şi îl ţin departe de Dumnezeu” (*Morala creştină*, Editura Bizantină, Bucureşti, 2006, p. 226). Este o nuanță extraordinară, pentru că noi suntem obișnuiți să ne spovedim păcatele, dar nu și virtuțile. Acest examen de conștiință este necesar, pentru a surprinde dacă ne mișcăm în duhul autenticității sau au pătruns în noi viclenia, înșelarea și duhul minciunii.”[79]

CAPITOLUL 4

FARISEUL ÎN FINANŢE ŞI ECONOMIE

Realitatea este că sunt puţini cei care intră în lumea finanţelor fiindcă sunt buni cu investiţiile şi cu mânuirea lor. Cei mai mulţi care intră în finanţe intră fiindcă iubesc banii şi doresc să se îmbogăţească. Aici se poate vedea poate prima mare tendinţă fariseică a celor care mânuiesc finanţele ţărilor şi a lumii. Cum se face că mai toţi marii bancheri şi finanţişti sunt foarte bogaţi? Ni se va spune că ei sunt bogaţi fiindcă ei nu trebuie să fie tentaţi de bani şi pentru acest lucru trebuie să aibă nişte salarii mai mari decât la restul. Să fie lucrurile chiar aşa? Adevărul este că cei mai mulţi bancheri ai lumii iubesc banii şi sunt lipiţi de ei.

Este adevărat că avem nevoie de bănci şi de gestionarea lor a finanţelor dar ceea ce se poate vedea este că aici au loc mai multe neregularităţi. Aceasta fiindcă bancherii evident că ştiu cum să îşi atingă scopurile sunt o formă sau alta. Părintele Constantin Ghiță spunea: „moralistul francez La Rochefoucauld distingea mai multe forme de ipocrizie. Una dintre ele este autolamentarea sau plânsul de mila ta. Autorul se referă mai ales la plânsul fals al unora de la înmormântări. Sunt vizați cei care se lamentează după buna părere pe care o avea defunctul despre ei sau pentru timpul plăcut pe care îl petreceau în compania aceluia, sau pentru foloasele materiale pierdute. Este ipocrizie, pentru că „în amărăciunile de felul acesta ne înşelăm pe noi înşine”.”[80]

Un film american făcut mai recent prezenta care este situaţie pe Wall Street New York de unde se conduc destinele financiare ale Americii. Acolo exista un magnat care în decursul câtorva ani ajunsese să adune o avere colosală de câteva miliarde de dolari. Deşi a adunat toate aceste miliarde magnatul nu dădea semne că ar vrea să se retragă din afaceri şi finanţe. Atunci cineva de pe Wall Street s-a dus la el şi i-a spus:

- Domnule ştii cum este?
- Cum?
- Toţi dintre noi avem un număr.
- Ce număr?
- Un număr de bani cu care suntem mulţumiţi.
- Şi?
- Care este numărul tău?
- Numărul meu?
- Da.
- Numărul meu este: MAI MULT.[81]

Adevărul este că în finanţe există o categorie de oameni care nu se mulţumesc niciodată. Cu cât au mai mult cu atât vor şi mai mult.

Lumea finanţelor evident că este una atractivă din exterior:

- bani,
- conturi bancare,
- cărţi de credit,
- tranzacţii
- şi bogăţie

---

[79] Preot Constantin Ghiță, Ziarul Lumina https://ziarullumina.ro/opinii/repere-si-idei/omul-ipocrit-este-cel-care-isi-uita-menirea-133676.html (accesat pe 19.12.2023).
[80] Idem.
[81] Este vorba de filmul american Wall Street: the money never sleep din 2010.

ei bine sunt cu toate lucruri pe care mai mulţi neştiutori le doresc.

Aceasta fiindcă statisticile ne spun că din suma totală a populaţiei actuale de pe glob ei bine numai 1% deține peste 80% din banii şi bogățiile lumii. Aceştia de mai multe ori pozează ca oameni obişnuiţi care şi ei au lipsuri financiare ca restul. Despre această dedublare a omului părintele Constantin Ghiţă spunea: „o altă formă de ipocrizie constă în purtarea permanentă a unei măști serioase, grave și triste. La Rochefoucauld o descria ca pe „afişarea unei mâhniri fără alinare" - o formă de vanitate ce le-ar caracteriza mai ales pe femei, care ar vrea să atragă atenția asupra lor, părând interesante și misterioase. „Cavaleri ai Tristei Figuri", cum ar spune Cervantes, întâlnim însă și între bărbați. Concepția romantică a geniului neconsolat, care trebuie să sufere pentru a-și confirma superioritatea față de contemporanii lui ignoranți, supraviețuiește chiar și în mentalitățile de astăzi."[82]

Banii se crede că aduc fericirea şi dacă nu o aduc ei bine ajung să o întreţină. Aceasta ca să vorbim pe înţelesul omului din popor. Realitatea este că de cele mai multe ori banii mulţi aduc o stare de

- disconfort,
- tensiune,
- presiune,
- probleme
- instabilitate
- şi nesiguranţă.

Aceasta fiindcă odată ce ai bani mulţi ei bine trebuie să ajungi să îi investeşti şi să ai grijă de ei ca să nu fi furat.

Se ştie cazul unuia dintre primii magnaţi ai lumii. Este vorba de magnatul Rothschild.[83] Acesta avea o avere impresionantă. La un moment dat în timpul unui interviu a fost întrebat dacă este un om fericit. Ei bine Rothschild a răspuns că nu are cum să fie fericit fiindcă în fiecare dimineaţă se trezea cu scrisori de ameninţare care îi spuneau că dacă nu va pune într-un anume loc o sumă mare de bani ei bine copii şi rudele lui vor fi ucise.

Lumea finanţelor evident că nu se leagă numai de bănci ci la fel de bine şi de bursele de valori. Acolo se face un adevărat trafic cu bani şi sunt speculate

- erorile,
- greşelile,
- slăbiciunile
- şi neatenţiile

celor din jur. De ce? Pentru ca tu să te ridici

- financiar
- şi politic

deasupra lor.

Ceea ce am spus mai sus este faţa nevăzută a lumii finanţelor, lume care are foarte mulţi care aspiră la ea. Despre acest joc al duplicităţii din finanţe părintele Constantin Ghiţă spunea: „mai există încă o categorie de lacrimi, cu izvoare sărace, care curg şi seacă repede: unii plâng ca să le meargă numele că sunt duioşi; alţii plâng pentru a fi compătimiţi, alţii plâng ca să fie plânşi; în sfârşit, mai sunt unii care plâng ca să scape de ocara de a nu plânge" (*Maxime şi reflecţii*, Editura Minerva, Bucureşti, 1972, fr. 233, pp. 62-63). Despre tot acest carusel al lacrimilor se exprima și Cuviosul Paisie Aghioritul: „Aghiuță nu vrea ca cineva să se bucure. El găsește moduri să-i întristeze și pe cei care au motiv, și pe cei care nu au" (*Patimi și virtuți*, Editura Evanghelismos, București, 2007, p. 141). Antidotul întristării este plânsul pentru păcate, îngemănat cu recunoștința și slăvirea lui Dumnezeu. „Nădejdea în Dumnezeu este pârghia care răstoarnă deznădejdea, slobozește sufletul de întristare și de neliniște și întărește încet-încet puterile duhovnicești cu vioiciunea dumnezeiască pe care o dă" (*Op. cit.*, p. 145)."[84]

În lumea finanţelor de mai multe ori se practică falimentul la comandă. De exemplu dacă o firmă bogată ajunge la concluzia că o altă firmă mai mică este o problemă pentru ea ei bine sunt finanţişti şi oameni de afaceri specializaţi care în schimbul la mai multe sume generoase de bani se vor ocupa de cei care nu lasă piaţa liberă sau fac concurenţă. Aşa se face că de mai multe ori piaţa liberă este mai mult un mit pe care îl cred doar cei naivi. Este trist că se practică astfel de lucruri în finanţe dar ele sunt o realitate.

---

[82]Preot Constantin Ghiță, Ziarul Lumina https://ziarullumina.ro/opinii/repere-si-idei/omul-ipocrit-este-cel-care-isi-uita-menirea-133676.html (accesat pe 19.12.2023).

[83] https://ro.wikipedia.org/wiki/Familia_Rothschild (accesat pe 13.03.2024).

[84] Preot Constantin Ghiță, Ziarul Lumina https://ziarullumina.ro/opinii/repere-si-idei/omul-ipocrit-este-cel-care-isi-uita-menirea-133676.html (accesat pe 19.12.2023).

Cu privire la ipostazele în care se manifestă ipocrizia părintele Constantin Ghiță spunea: „desigur, ipocrizia nu se manifestă doar ca plâns și falsă tristețe. Omul poate să viclenească și cu satisfacții demonice și bucurii necurate. Însă esența acestei ipocrizii, pe care Pascal Bruckner o numea *clasică*,constă în atitudinea specifică omului care se preface a fi moral pentru a înșela. Gânditorul o deosebea de *ipocrizia contemporană* - cea prin care un om se înşeală pe sine: „Ipocrizia clasică exprimă ruptura dintre moravuri şi respectabilitate; cea contemporană, hiatusul dintre idealul afişat şi realitatea trăită" (*Paradoxul iubirii*, Editura Trei, Bucureşti, 2011, p. 38).

Mai exact, construim teorii despre iubire, fericire, partenerul perfect, apariția vieții, cosmogonie etc. cărora viața ar trebui să li se conformeze. De exemplu, accepți teoria că există un suflet-pereche pentru fiecare, apoi aștepți ca partenerul ales să se comporte conform teoriei, să îți ghicească gândurile, să nu te supere niciodată etc. Sau, în știință pornești de la teoria evoluționistă sau a veșniciei materiei, pe care le consideri definitive, nu le pui sub semnul întrebării, și de aici încolo dezvolți alte concepții, dând la o parte faptele din realitate care te pot contrazice. Ne iluzionăm pe noi înșine atât prin orizontul așteptărilor nerealiste de la ceilalți, cât și prin îngustimea cadrelor conceptuale în care vrem să cuprindem infinitul vieții."[85]

Ei bine un alt aspect al ipocriziei finanţelor este că ele au mers mână în mână cu ideologiile politice ale vremii ca şi cum banii s-ar schima din folosinţa lor. Ştim astfel că au existat finanţe:

- sclavagiste (comerţul cu sclavi),
- feudaliste,
- comuniste,
- capitaliste
- sau socialiste.

Finanţele de cele mai multe ori s-au adaptat la sistemul politic al vremurilor. Acest lucru trebuie să fie spus în contextul în care finanţele sunt un lucru

- independent
- şi de sine stătător.

Despre această „unduire" a sistemelor financiare ale lumii după ideologiile politice se poate spune că este o dovadă de multă ipocrizie. De ce? Fiindcă foarte puţini finanţişti din vremea comunistă recunosc că au făcut un lucru rău că au colaborat cu comuniştii. Despre acest fel de ipocrizie părintele Constantin Ghiță spunea: „ipocrizia este așadar o deformare sufletească, poate chiar o rană emoțională, dar și o abordare intelectuală eronată și limitativă cu privire la realitate. Rădăcinile ei provin din preocuparea excesivă și chiar exclusivă pentru lumea trecătoare și grijile ei, ignorând viața veșnică și scopul spiritual superior al omului. „Când nu uităm că menirea noastră aici pe pământ este dobândirea Împărăției lui Dumnezeu, ne învață Cuviosul Paisie Aghioritul, atunci pătrunde în noi neliniștea cea bună. Mai devreme sau mai târziu această neliniște ne va strămuta sufletul în spațiul duhovnicesc, unde va găsi oxigen din belșug, va prinde viață și va zbura la înălțime" (*Patimi și virtuți*, Editura Evanghelismos, București, 2007, p. 321)."[86]

Bancherul şi finanţistul de mai multe ori sunt farisei fiindcă ei câştigă foarte mult în timp ce clienţii lor sunt la limita supravieţuirii. Acest lucru nu înseamnă că suntem împotriva finanţelor ci mai mult că trebuie să fie multă

- corectitudine,
- echitate,
- transparenţă,
- înţelegere
- şi cooperare

în lumea finanţelor.[87]

Adevărul este că lumea finanţelor de cele mai multe ori pretinde că este o lume

- corectă,
- respectabilă
- eficientă,
- nobilă
- şi respectabilă.

[85] Idem.

[86] Preot Constantin Ghiță, Ziarul Lumina https://ziarullumina.ro/opinii/repere-si-idei/omul-ipocrit-este-cel-care-isi-uita-menirea-133676.html (accesat pe 19.12.2023).

[87] A se vedea Bourne Hall Draper, *Mammon demolished or an essay on the love of money* (Londa, 1837).

Aparenţele însă înşeală. Aceasta fiindcă mai nici un bancher sau finanţist nu recunoaşte că există un demon al banilor pe care Iisus l-a numit Mamona. Cu privire la această făţărnicia a unora episcopul Calinic al Sucevei spunea: „nimeni nu ar fi putut lua o atitudine mai potrivită împotriva nedreptăţii, a nepăsării faţă de durerea şi nevoia altuia, a formalismului încrâncenat şi cinic, a urii şi făţărniciei învăţătorilor de lege, ca Iisus. Negreşit că protagonistul în discuţie era unul dintre cei vizaţi de vaiurile expuse, ca unul care era cucernic numai la arătare. Nu întâmplător, Mântuitorul - în diferite circumstanţe - le recomanda Apostolilor: „Feriţi-vă de aluatul fariseilor, care este făţărnicia" (Luca 12, 1). De remarcat este faptul că în Vechiul Testament dreptul se putea milostivi chiar în zi de sâmbătă spre dobitocul său (Pilde 12, 10), pentru că sabatul avea un profund caracter umanitar.

Scopul sabatului, aşa cum îl dezvăluie Hristos, nu este realizat interzicând faptele bune, ci încurajându-le. Lucrul acesta îl ştia Mântuitorul, dar şi cei pe care i-a mustrat: „Făţarnicilor! Fiecare dintre voi nu dezleagă, oare, sâmbăta, boul său, sau asinul de la iesle şi nu-l duce să-l adape?" (Luca 13, 15). Cum adică? Se puteau dezlega animalele ca să fie adăpate în zi de sâmbătă şi nu putea să fie dezlegată de păcatele sale o femeie gârbovită de optsprezece ani de acestea? Revoltător! Pentru ei, animalele erau mai de preţ decât oamenii. Din păcate, există şi astăzi astfel de oameni, care preferă să adăpostească în casă un câine decât un bătrân fără adăpost sau un copil abandonat sau unul al străzii."[88]

Doi bancheri italieni discutau într-o zi.

- Știi la ce mă gândesc?
- Nu.
- Este chiar nevoie de noi bancherii?
- Da.
- De ce?
- Trebuie să existe cineva care să gestioneze finanţele.
- Nu l-a asta mă refeream.
- Dar la ce?
- Care este scopul nostru?
- Să menţinem în echilibru finanţele lumii.
- Şi atunci cum îţi explici că noi bancherii câştigăm de 5 sau 6 ori mai mult decât un om simplu?
- Asta este o altă poveste.
- De ce?
- Munca noastră nu este uşoară.
- Nici munca unui miner nu este uşoară.
- Auzi ce vrei de la mine?
- Nu vreau nimic.
- Și atunci de ce mă iscodești cu aceste întrebări?
- Fiindcă mă mustră conştiinţa.
- Asta nu este problema mea.
- Nu?
- Nu.
- Credeam că suntem prieteni.
- Suntem.
- Și atunci de ce nu mă înțelegi?
- Te înțeleg.
- Și?
- Îți ridici întrebări nepotrivire.
- Adică?
- Fă ce fac toți bancherii și vei fi bine.
- Nu cred.
- De ce?
- O să îți spun de ce?
- De ce?
- Tu te împăratul Augustus ai auzit?

[88]IPS Calinic al Sucevei, Ziarul Lumina https://ziarullumina.ro/actualitate-religioasa/stiri/un-raspuns-dat-formalismului-iudaic-87225.html (accesat pe 19.12.2023).

- Da. Ce este cu el?
- Augustus a fost unul dintre cei mai mari împărat romani.
- Ştiu.
- Dar ştii de ce?
- De ce?
- I-a învins pe Brutus, Pompei şi Antoniu.
- Nu ştiam.
- A cucerit mari teritorii.
- Ştiu asta.
- Ştii că domnit mai bine de jumătate de secol?
- Nu.
- Ei bine Augustus era de acum bătrân.
- Şi?
- Era pe patul de moarte.
- Săracul.
- La patul lui s-au adunat mai mulţi senatori şi curteni.
- Şi?
- Augustul le-a adresat o întrebare.
- Care?
- Mi-am jucat bine rolul pe scena lumii?
- Da, au răspuns senatorii şi actorii.
- Atunci nu vă rămâne decât un singur lucru de făcut.
- Care?
- Atunci vă las cu bine şi aplaudaţi-mă.
- După asta împăratul Augustus a tras perdele patului şi a murit.
- Hahaha.
- Nu este de râs.
- Dar de ce?
- De plâns.
- De ce?
- Fiindcă Augustus nu se încredea deloc în judecata lui Dumnezeu.
- Mai bine spus a zeilor.
- Aşa este.
- Este interesant ce îmi spui.
- Sigur că este.
- De cele mai multe ori le lăsăm subjugaţi de judecata lumii.
- Evident.
- Trebuie să ţinem cont de ceea ce spune Dumnezeu.
- Aşa este.
- Vezi asta caut eu să evit.
- Adică?
- Fiind bancher tu spui să fac ce fac restul bancherilor şi totul va fi bine.
- Şi?
- Dacă nu va fi bine.
- Asta nu ştiu.
- Vreau să mă raportez mai mult la Dumnezeu decât la oameni.
- Auzi eu nu sunt preot.
- Ştiu asta.
- Mai bine ai discuta cu un preot.
- Aşa am să fac.
- Foarte bine.
- Mă bucur că mi-ai deschis puţin ochii.
- Nici o problemă.[89]

[89] Din Grigorie Comşa, *1000 de pilde pentru viaţa creştină* (Arad, 1929).

Realitatea şi istoria ne demonstrează că banii şi bogăţiile pot să devină un substitut pentru Dumnezeu. Acesta fiindcă de mai multe ori cei care lucrează în finanţe pun banii şi averile mai presus de Dumnezeu. Evident că ei nu vor recunoaşte acest lucru. Duplicitatea şi făţărnicia de mai multe ori domnesc în lumea finanţelor care se închide într-un formalism aparent după cum era pe vremea lui Iisus. Episcopul Calinic al Sucevei spunea în acest sens: „de aceea, Mântuitorul, indignat de situaţia creată, i-a întrebat: „Dar aceasta, fiică a lui Avraam fiind, pe care a legat-o satana, iată de optsprezece ani, nu se cuvenea, oare, să fie dezlegată de legătura aceasta în ziua sâmbetei?" (Luca 13, 16). O întrebare de bun-simţ. Sabatul devenise o povară greu de purtat de credincioşi, exprimând dorinţa despotică a unor pseudo-lideri religioşi de a respecta cu stricteţe interdicţiile fixate de ei, ce frizau ridicolul. De aceea, în învăţătura Mântuitorului porunca sabatului nu mai apare, în timp ce celelalte sunt recomandate.

Viaţa unui om este mai presus sau dincolo de sabatul iudaic, peste care de altfel se arată a fi stăpân Însuşi Hristos. Şi atunci, de unde atât de multă opoziţie din partea liderului spiritual, mai ales că era în discuţie una dintre fiicele lui Avraam, nicidecum o străină? Suferea de optsprezece ani. Pentru ea, aceşti ani au fost iad. S-ar fi cuvenit ca el, mai-marele sinagogii, să fi avut o altă atitudine în relaţie cu suferinţa femeii. Or, el Îl certa pe Iisus folosind un limbaj impersonal - aşa cum era şi gândirea sa - şi adresându-se unei mulţimi închipuite, pentru că se credea reprezentantul comunităţii. Din păcate, răutatea din el nu-l lăsa să vadă nici pe femeia vindecată şi nici pe Dumnezeu Care a vindecat-o. Certa binele făcut de Dumnezeu, iar prin aceasta Îl certa pe Dumnezeu Însuşi. Numai că răutatea lui s-a poticnit de bunătatea lui Dumnezeu."[90]

Economia este un lucru de care cu toţii depindem. Aceasta fiindcă ea ne ofere hrana necesară şi condiţiile – decente sau nu – de viaţă. S-a spus de mai multă lume că de faptul omul este o fiinţă economică.[91] Nu ştim dacă acest lucru este adevărat însă ceea ce ştim este că nu am putea să trăim fără de economie. Aşa s-a născut în lumea şi societatea noastră meseria de economist.

Economiştii sunt unii care ajung să facă şi lucruri rele. Se cunoaşte în acest sens noţiunea de *război economic*. Acest război se estimează că este mai periculos decât cel armat fiindcă el poate paraliza toată economia unei ţări. În acest sens trebuie să ştim că de mai multe ori duşmănia dintre popoare ajunge să se manifeste şi economic. Fiindcă urăsc acest popor nu mai fac nici un comerţ cu ei şi nici nu mai am nici un fel de relaţie comercială. Despre această duşmănie arhiepiscopul Calinic al Sucevei spunea: „în Vechiul Testament, era literă de lege porunca: „Să nu duşmăneşti pe fratele tău în inima ta" (Levitic 19, 17). Iar Solomon spune: Duşmănia este semnul morţii spirituale (Pilde 17, 19). Sfântul Apostol Pavel cerea efesenilor, printre altele, în spiritul acestor scrieri sfinte, ca „orice mânie şi întărâtare şi izbucnire şi defăimare să piară de la voi, ca orice răutate" (Efeseni 4, 31). Şi iarăşi: „Soarele să nu apună peste mânia voastră, nici să daţi loc diavolului" (Efeseni 4, 26-27). Dar nu trebuie să uităm ceea ce Însuşi Hristos a spus: „Oricine se mânie pe fratele său vrednic va fi de osândă" (Matei 5, 22). Desigur, au fost momente în care Hristos Însuşi S-a mâniat (Marcu 3, 5; 11, 15; Matei 21, 12-13; Luca 19, 45; 10, 13-15), însă este o mare diferenţă între mânia iraţională a liderului spiritual şi mânia îndreptăţită şi sfântă a Mântuitorului.

Dacă prima era pricinuită numai de considerente proprii, impersonale şi răutăcioase, mânia Mântuitorului afirma o atitudine împotriva răutăţii dezlănţuite, a nedreptăţii, a formalismului, a discriminării, a urii şi asupririi; împotriva pervertirilor adevăratului spirit al celor spuse de Dumnezeu în Lege şi în prooroci."[92]

Duşmănia economică nu este o glumă şi s-a putut vedea că ea a făcut mai multe victime. Dacă aşa stau lucrurile cu duşmănia economică de ce am ajuns să vorbim de farisei în economie? Sunt mai mulţi economişti care ştiu că va urma o perioadă de recesiune dar se comportă

- firesc,
- normal
- şi obişnuit.

De ce? Fiindcă pentru ei nu este nici o problemă fiindcă sunt asiguraţi. Greul va fi suportat de marea masă de oameni. În acest sens trebuie să ştim că în economie s-a născut o nouă ramură: economia politică. Economia politică nu pune bazele economiei pe matematică şi logică ci evident că pe politică. În acest sens factorul politic ajunge

- să conteze

[90] IPS Calinic al Sucevei, Ziarul Lumina https://ziarullumina.ro/actualitate-religioasa/stiri/un-raspuns-dat-formalismului-iudaic-87225.html (accesat pe 19.12.2023).

[91] A se vedea Cristinel Ioja, *Iisus Hristos, sensul creației și insuficiențele purului biologism* (Iași, 2021).

[92] IPS Calinic al Sucevei, Ziarul Lumina https://ziarullumina.ro/actualitate-religioasa/stiri/un-raspuns-dat-formalismului-iudaic-87225.html (accesat pe 19.12.2023).

- şi să însemne

mult mai mult decât ceea ce spune ştiinţa.

Sunt mai mulţi economişti care susţin că nu există nici o legătură dintre economie şi religie. Pentru ei în probleme de economie totul este strict mundan şi omenesc. Ori ştim că dacă Dumnezeu nu face ca ploaia să cadă la timp toată agricultura este paralizată şi redusă la nimic.

Un economist poate să fie făţarnic când îi favorizează pe bogaţi mai mult decât pe săraci şi acest lucru are loc de multe ori în economie. Iată ce spunea părintele Ilie Cleopa despre acest fel de oameni: „omul făţarnic întotdeauna una are în inimă şi alta pe limbă, una are în minte şi alta la arătare. Omul făţarnic nu are nici mintea sănătoasă, nici inima, nici arătarea, ci toate îi sunt stricate cu aluatul acesta care creşte din vicleşugul inimii lui. Una spune, alta gândeşte, una te sfătuieşte, alta plănuieşte, una îţi arată că este şi alta este de fapt.

Dacă priveşti la făţarnic, îl vezi bocind, rugându-se, spunând că face bine. Dar toate astea le face urmărind sau câştigul, sau răzbunarea pe altul, sau vătămarea cinstei altuia. Şi câte chipuri nu ia făţărnicia, că nu ajunge vremea şi nimeni nu poate spune felurile vicleşugurilor făţarnicului. De aceea s-a spus că făţarnicul este ca un cameleon. Viaţa făţarnicului este pestriţă ca râsul. Aţi văzut blana râsului, că are numai ţepi, când albi, când negri, când vineţi. Aşa e viaţa făţarnicului; acum e într-un fel, acum în alt fel. Trece de la o stare la alta, că făţărnicia nu-l lasă să fie cinstit, nu-l lasă să aibă sinceritatea şi nerăutatea sufletului, cum a cerut Hristos: „Fie dar vouă cuvântul ce este da, da, şi ce este nu, nu. Că ce este mai mult, vine de la cel rău". Hristos îmi cere: dacă inima mea zice *da*, *da* să zică şi limba mea; dacă limba mea zice *nu*, *nu* voi zice şi cu mintea. Iar dacă inima mea zice *da*, iar limba *nu*, sunt făţarnic şi pestriţ, sunt râs, sunt cameleon, sunt drac făţarnic, sunt blestemat de Hristos pentru făţărnicie, că una am în inimă şi alta pe buze."[93]

Economistul poate la fel de bine să fie cameleonic. El spune că lucră pentru

- bunăstare,
- prosperitate,
- o viaţă mai bună
- şi ca omului obişnuit să nu îi lipsească nimic.

Realitatea este cu totul alta. Sunt economişti care ei se îmbogăţesc peste măsură fără ca să facă nimic pentru restul de săraci. Aceasta fiindcă după cum am spus economia poate să fie manipulată şi de mai multe ori economistul este un adevărat manipulator economic. În economie de mai multe ori se manipulează:

- preţuri,
- tranzacţii,
- comerţul,
- industria
- sau agricultura.[94]

Economistul prin urmare poate să fie surprins în mai multe acte imorale:

- manipulare,
- discriminare,
- favoritism,
- politizare
- sau disimulare.

Trebuie să ştim că Iuda a ajuns să Îl trădeze pe Iisus pentru motive economico-financiare: 30 de arginţi. Episcopul Damaschin Dorneanu spunea în acest sens: „Iuda este duplicitar, nu-şi mărturiseşte faţă de ceilalţi apostoli intenţiile ascunse, iar purtarea lui perfidă se bănuieşte a fi de mult timp; actul vânzării n-a fost o hotărâre de moment, ci rezultatul unei atitudini constante, care i-a determinat opţiunile în acest sens. El se *grăbeşte* să-L vândă, nu oscilează, nu stă în cumpănă: „Iuda sluga şi vicleanul, ucenicul şi potrivnicul, prieten şi diavol, din fapte s-a arătat că urma Învăţătorului, dar întru sine cugeta vânzarea. Că zicea în sine: Să-L dau pe Acesta şi voi dobândi banii ce se adună. Încerca să vândă şi mirul, şi pe Iisus să-L prindă cu vicleşug. Dat-a sărutare şi a vândut pe Hristos. Ca un miel spre junghiere, aşa a urmat Cel ce este singur mult-Milostiv şi iubitor de oameni"."[95]

---

[93] Arhimandrit Cleopa Ilie, *Predici la Duminicile de peste an*, Editura Mânăstirea Sihăstria, 2007, p. 18 apud https://doxologia.ro/cand-omul-este-fatarnic (accesat pe 19.12.2023).

[94] A se vedea John Harris, *Mammon or covetousness the sin of the Christian Church* (Londra, 1836).

[95] PS Damaschin Dorneanu, Ziarul Lumina https://ziarullumina.ro/teologie-si-spiritualitate/theologica/portretul-lui-iuda-in-joia-mare-si-umbra-de-azi-a-vanzatorului-domnului-153493.html (accesat pe 19.12.2023).

Deşi economia a fost lăsată de Dumnezeu să funcţioneze pentru toată lumea, se poate vedea o mare discrepanţă la nivel economic în lume: unii au de toate în timp ce alţii trăiesc de pe o zi pe alta. Este ca şi cum nu ar fi destul de multe bunuri de consume în lumea noastră pentru a asigura tuturor o viaţă decentă. Acest lucru nu este adevărat fiindcă trebuie să ştim că omul nu este adus de Dumnezeu pe această lume pentru a se chinuii şi suferii de foame şi frig. Ori adevărul este că după cum merge economia în zilele noastre acest lucru are loc de mai multe ori.

Sfântul Chiril al Alexandriei era foarte vehement cu cei care au mai multe feţe şi sunt duplicitari: „cel ce se sârguieşte drept să dobândească cunoştinţa dreptății și ține să se distingă în iubirea de frați trebuie să apară statornic și întărit și așa cum este, nu schimbăcios, nici uşuratic, nici cu o bunătate prefăcută, vrând să-şi acopere chipul de lup într-o piele de oaie; ci mai degrabă să se silească să aibă descoperită și fără pată libertatea felului propriu de a fi. De aceea zice legea: Să nu umbli cu viclenie în neamul tău, și să nu urăști pe fratele tău în inima ta (Levitic 19, 17). Tot aceasta o poruncește și altfel: Să nu pui pe tine haină țesută din două feluri (Levitic 19, 19). Și iarăși: Să nu te îmbraci cu haină țesută din lână și in (Deuteronom 22, 11). Căci amăgirea și viclenia cu chip de bunătate reprezintă cu adevărat păcat foarte greu și mai mare decât toată prihana și un lucru din cele mai urâte lui Dumnezeu, având ca soră fața îndoită a sufletului și a gândurilor și schimbarea neîncetată, care stârnesc mânia dumnezeiască a minții preacurate. Căci zice despre unii: Săgeată ucigătoare: este limba lor; viclenie sunt cuvintele gurii lor; aproapelui său îi grăiește cuvinte de pace și în sine are dușmănia. Să nu-i cercetez pe ei? zice Domnul. Sau nu se va răzbuna întru poporul acesta sufletul Meu? (Ieremia 9, 8). Iar David zice că cel nevinovat cu mâinile și curat la inimă, care nu a viclenit în limba lui și nu a făcut răul aproapelui său, se va sui în muntele Domnului (Psalmi 14, 3-4). Astfel legea îi interzice omului ca un lucru prea urât și necuvenit a umbla cu viclenii, adică a viețui fățarnic și a-și lua chipul dreptății și a păgubi pe frați, disprețuind legile iubirii."[96]

Economistul de mai multe ori ajunge să îi îmbogăţească pe unii şi altora să le declare război economic. După cum am spus războiul economic ajunge să paralizeze total sau parţial economia unei ţări. Aceasta fiindcă sunt mai mulţi economişti care ştiu unde să lovească.

Acum nu trebuie să credem că toţi economiştii sunt
- farisei
- şi duplicitari.

Totuşi ceea ce se poate observa pe glob este că deşi economia era una pentru toţi sunt ţări mai mari şi mai dezvoltate în care preţurile sunt mici şi ţări mai mici în care preţurile sunt exorbitante. Aceasta fiindcă deşi economia nu ţine de aşezarea geografică ei bine sunt mulţi care vor ca economia lor să funcţioneze impecabil în timp ce la alţii economia *lipseşte cu desăvârşire* ca să îl parafrazăm pe Caragiale.[97]

Economistul poate să fie un duplicitar care pune câştigul şi banii mai presus de principiile de bază ale economiei. Economic unii sunt putrezi de bogaţi în timp ce alţii de-abia supravieţuiesc. Cu privire la acest comportament duplicitar episcopul Damaschin Dorneanu spunea: „gestul lui Iuda îl încriminează și mai mult pentru că vine după momentul împărtășirii cu Trupul și Sângele Celui pe Care-L va vinde: „Mâinile cu care ai luat pâinea nestricăciunii le-ai întins de ai luat arginții; gura ți-ai adus cu înșelăciune spre sărutare, cu care ai primit trupul și sângele lui Hristos". La fel, gestul lui Iuda a urmat unui alt moment, comemorat tot în Joia Mare: spălarea picioarelor ucenicilor de către Iisus, inclusiv ale lui Iuda, despre care știa că Îl va vinde. Mai mult, sinaxarul precizează că Iuda a fost chiar cel dintâi căruia i-a spălat Iisus picioarele, în dorința de a-l îndemna la pocăință. Cele două elemente care fac cu atât mai gravă vinderea (trădarea) lui Iisus de către Iuda sunt rezumate minunat în această alcătuire: „Legea prieteniei uitând-o Iscarioteanul cel cu nume rău, și-a gătit spre vindere picioarele ce i s-au spălat și mâncând pâinea Ta, adică trupul cel dumnezeiesc, a ridicat vicleșug asupra Ta, Hristoase"."[98]

Nu greşim dacă spunem că de mai multe ori economistul trădează ca Iuda pentru bani. Banii sunt unii care sunt numai o parte a economiei însă pentru unii economişti ei bine banii sunt totul. Este evident că un economist care este stăpânit de patima iubirii de bani şi de avuţii nu mai gândeşte
- firesc
- şi normal

---

[96] Sfântul Chiril al Alexandriei, *Închinare în Duh și Adevăr*, Cartea a Șaptea, în Părinți și Scriitori Bisericești (1991), vol. 38, p. 246.

[97] Prin gura lui Nae Caţavencu Caragiale a deschis economia României: "Industria (economia) română este admirabilă, e *sublimă*, putem zice, dar lipseşte cu desăvârşire" din O scrisoare pierdută.

[98] PS Damaschin Dorneanu, Ziarul Lumina https://ziarullumina.ro/teologie-si-spiritualitate/theologica/portretul-lui-iuda-in-joia-mare-si-umbra-de-azi-a-vanzatorului-domnului-153493.html (accesat pe 19.12.2023).

ci tot ceea ce vrea el este să se îmbogăţească cât mai repede şi cât mai mult.

La fel ca Iuda Iscarioteanul de multe ori economistul îşi găseşte mai multe scuze pentru ceea ce face şi pentru modul în care ajunge să facă economie. Aceasta fiindcă el crede că banii şi averile sunt tot ceea ce contează în plan economic. Tot episcopul Damaschin Dorneanu spunea în acest sens: „unii au considerat că este nedrept să fii atât de vehement pornit împotriva lui Iuda. Deși imnografia și literatura patristică insistă mult pe motivația patimii iubirii de arginți ca agent al vânzării, s-a adus în discuție și posibilitatea ca Iuda, zelot din partidul sicarilor, să fi rămas deziluzionat față de așteptările pe care le avea din partea Celui pe Care aceștia Îl văzuseră ca Mesia. Gestul său ar fi însemnat o ultimă încercare, o „forțare a mâinii" lui Iisus de a-L face să-Și asume rolul eliberator, prin punerea față în față cu liderii politici și religioși evrei. Făcându-se purtător de cuvânt al multor intelectuali, Serghei Bulgakov a susținut activ chiar reabilitarea lui Iuda, refuzând ideea unui Iuda avar, mediocru și lacom, făcându-i un portret pozitiv din punct de vedere psihologic și ideologic: pasionat, plin de zel, asemănător oamenilor „revoluționari" dornici să schimbe rapid și facil lumea (un soi de #rezist *avant la lettre*), care-și pot duce entuziasmul (și „iubirea") pentru o idee până la a o denigra, a o vinde; este tragedia umană care sucombă din interior. S-a lansat și ipoteza că sinuciderea lui Iuda a fost doar o „moarte voluntară", chiar sacrificială, care-i deschide posibilitatea „întâlnirii" cu Hristos într-un viitor al „triumfului iubirii"."[99]

Doi economişti discutau într-o zi.

- Ştii ce nu înţeleg eu la economişti?
- Ce?
- Noi ar trebuii să gestionăm nevoile celor mulţi.
- Aşa este.
- Suntem plătiţi pentru asta.
- Evident.
- De ce noi economiştii o ducem bine şi restul populaţiei mai rău?
- Nu ştii?
- Nu.
- Îţi spun eu.
- Spune.
- Fiindcă restul populaţiei nu ştie să facă adevărată economie.
- Adică cum?
- Oamenii vor să fie gestionaţi.
- Nu să gestioneze?
- Nu.
- De ce?
- Fiindcă gestionarea implică prea multă responsabilitate.
- Şi ce este cu asta?
- Oamenii fug de responsabilitate.
- Sună ciudat.
- Este.
- Şi cum ar trebuii să fie economiştii?
- Corecţi.
- Dar nu sunt.
- Asta aşa este.
- Cei mai mulţi economişti merg pe aparenţe.
- Cum adică pe aparenţe?
- Ştiu că va venii o recesiune dar de cele mai multe ori nu i-au nici o măsură.
- Cred că ai dreptate.
- Evident.
- Aceasta fiindcă recesiunile au şi ele rolul lor.
- Ce rol?
- Mai curăţăm pe unii de averi.
- Pentru ca să fie luate de alţii nu?
- Da, cam aşa.

[99] Idem.

- Nu ştiu ce să spun.
- Ştii cum sunt economiştii?
- Nu.
- Îţi voi spune eu.
- Te ascult.
- Se spune că într-un sat erau doi cerşetori care mergeau din poartă în poartă şi cereau milă.
- Şi?
- Din casa unui bogătaş se auzea muzică şi larmă multă.
- Ce este acolo? A întrebat primul cerşetor.
- Cred că ştiu ce este.
- Ce?
- O petrecere.
- Da?
- Da.
- Păi hai să mergem şi noi.
- Bine.
- Cerşetorii au bătut la uşă şi bogatul le-a deschis.
- Ce vreţi?
- Să intrăm şi noi la petrecere.
- Nu se poate.
- De ce?
- Nu se poate, a spus bogatul văzându-i cât de sărăcăcios erau îmbrăcaţi.
- Cerşetorii s-au dus la preotul satului.
- Părinte să ştiţi că am vrut să mergem şi noi la petrecerea bogatului şi nu ne-a primit.
- De ce?
- Fiindcă suntem îmbrăcaţi sărăcăcios.
- Părintele i-a îmbrăcat în nişte haine de gală.
- Şi?
- Au mers la petrecere.
- O intraţi, intraţi l-a spus bogatul după ce a văzut că erau bine îmbrăcaţi.
- Hahaha.
- La petrecere cerşetorii au luat din mâncare şi băutură şi o vărsau pe hainele lor frumoase dăruite de părintele din sat.
- Ce faceţi domnilor? I-a întrebat bogatul.
- Nu se vede?
- Ba da. Puneţi mâncarea mea pe hainele voastre.
- Păi da.
- Nu vă place mâncarea şi băutura?
- Nu, Stăpâne, ziseră cerşitorii, mâncărurile sunt bune şi le turnăm pe haine, fiindcă hainele noastre au fost învăţate la masă iar nu noi, căci noi suntem cei doi cerşitori pe cari mai înainte i-ai scos afară.
- Nu se poate a spus bogatul duplicitar.
- Asta este toată poveste?
- Da.
- Foarte sugestivă.
- Economiştii de multe ori judecă după aparenţe.
- În ce sens?
- Cred că Dumnezeu nu ţine cont de ce economie fac ei.
- Şi nu este aşa?
- Nu.
- De ce?
- Nu numai cei bogaţi trebuie susţinuţi economic.
- Şi cei săraci nu?
- Evident. [100]

[100] Din Grigorie Comşa, *1000 de pilde pentru viaţa creştină* (Arad, 1929).

Întâmplarea pildă de mai sus ne spune că evident că bogații trag la bogații lor în timp ce săracii trag la săracii lor. Este evident că în acest mod lucrurile nu au cum să meargă bine economic pentru nimeni. Economiştii de multe ori nu spun dar ceea ce contează pentru ei este să ajungă să se îmbogăţească şi să fie în controlul maselor largi de oameni care depind de ei. Este un sentiment inferior de care mai mulți economişti se lasă conduşi. Episcopul Damaschin Dorneanu spunea în acest sens: „duhul plin de durere și de realism al sfintelor slujbe ne învață, însă, altceva: iubirea de bani a lui Iuda a prevalat în fața iubirii față de Iisus, dacă și aceasta ar fi fost vreodată, poate măcar la început, sinceră. E tragic să știi că în apropierea Celui ce a arătat iubire nemărginită tu nu poți învăța iubirea, ci, din contră, opusul ei. Gestul de vânzare al lui Iuda, al cărui semn a fost un sărut, a și fost, de altfel, calificat drept „iubire trădată" (Alexander Schmemann). De aceea, într-o accepțiune mai generală, iubirea de bani a lui Iuda este un simptom al unei iubiri deviate de la finalitatea ei adevărată, o iubire distorsionată, care poate conduce o persoană până chiar la trădarea lui Dumnezeu; Dumnezeu a fost „prădat" de iubirea Sa și Iuda este, astfel, „Hoțul", ca exponent al oricărei trădări a iubirii."[101]

CAPITOLUL 5

FARISEUL ÎN JUSTIŢIE

Juristul este o persoană care – cel puţin nominal – luptă pentru dreptate în lume. Acesta fiindcă în această lume a noastră se poate vedea cât se poate de bine că există un conflict dintre

- dreptate
- şi nedreptate.

Juristul prin urmare susține că dreptatea trebuie să prevaleze asupra nedreptății, bine asupra răului sau adevărul asupra minciunii.

În acest sens din cele mai vechi vremuri oamenii au făcut legi. Se crede că unul dintre cele mai vechi coduri de legi este Codul lui Hamurabi care este extrem de vechi poate cu câteva milenii înainte de Hristos. Nevoia legilor a ajuns să fie simțită de oameni odată cu înmulțirea lor pe pământ. Trebuia să apară un cod cu ceea ce se cuvine să facem şi cu ceea ce trebuie să evităm.[102]

Aşa se face că din antichitate avem mai multe legi de la:

- sumerieni,
- akkadieni,
- mesopotamieni
- sau asirieni.

Culmea legilor însă trebuie să ştim că avea să aibă loc pe Muntele Sinai unde prorocul Moise a primit Tablele Legii de la Dumnezeu. Aceste legi aveau să fie cunoscute cu numele de Decalog după numele grecesc de zece fiindcă zece au fost şi legile primite de Moise.

Ei bine odată cu dezvoltarea legilor şi a dreptului implicit au apărut şi mai mulți speculatori. Aceştia deşi sunt jurişti ei bine sunt de părere că legea poate să fie:

- interpretată,
- relativizată
- sau chestionată.

Toate aceste lucruri trebuie să ştim că le-a făcut şi Iuda cu Iisus: „Iuda „și-a agonisit" spânzurare pentru ce a făcut; trădând iubirea, nu a mai fost capabil să se întoarcă. Hristos Domnul ne învață însă că din orice cădere există ridicare; că trădarea iubirii, cât de mare ar fi ea, nu poate anula Iubirea Însăși. Văd în mine „un pic de Iuda"? Nu-l las să se „afirme" până la capăt! Dacă m-am asemănat lui prin primele opțiuni, vreau să aleg altceva decât a ales el în final. Voi fi ca Petru, plângând și cerând iertare pentru iubirea trădată. Și voi aștepta Învierea ca răspuns la credința mea în iubirea nemărginită și iertătoare a lui Dumnezeu."[103]

Speculaţia în materie de drept merge atât de departe că:

- crima devine apărare de sine,
- violul exprimare tensionată a sentimentelor de iubire refulată,

---

101 PS Damaschin Dorneanu, Ziarul Lumina https://ziarullumina.ro/teologie-si-spiritualitate/theologica/portretul-lui-iuda-in-joia-mare-si-umbra-de-azi-a-vanzatorului-domnului-153493.html (accesat pe 19.12.2023).

102 A se vedea Radu Teodorescu, *Dreptatea între speculație religioasă și relativism moral. O analiză creștin ortodoxă* (Cugir, 2023).

103 PS Damaschin Dorneanu, Ziarul Lumina https://ziarullumina.ro/teologie-si-spiritualitate/theologica/portretul-lui-iuda-in-joia-mare-si-umbra-de-azi-a-vanzatorului-domnului-153493.html (accesat pe 19.12.2023).

- furtul însuşire de buni de strictă nevoie,
- înşelăciunea o formă de persuasiune mai extremă este adevărat,
- minciuna o circumstanţă atenuantă a inculpatului
- sau sabotajul o expresie a libertăţii de manifestare a persoanei.

Evident că enumerarea ar putea continua. În sălile de judecată de mai multe ori asistăm la adevărate spectacole de silogisme şi tehnici de persuasiune şi manipulare. Aceasta fiindcă nici un inculpat nu va recunoaşte că este vinovat. Acest lucru de mai multe ori îl face pe jurist un nou Iuda ca să nu mai spunem *un profet al cazuisticii şi silogismului.*

Iată ce spunea în acest sens Episcopul Damschin Dorneanu: „Mitropolitul de vrednică pomenire Bartolomeu al Clujului vorbea despre faptul că Iuda se plimbă cinic, nestingherit, printre noi, ca ipostază „a sărutării care acoperă trădarea". Umbra lui este identificată oricând și oriunde anormalul este prezentat drept normal, răul ca bine, păcatul ca virtute. Iuda a făcut început al răsturnării valorilor și a întinat, prin vicleșug, gesturi umane semne ale prieteniei, onestității, fidelității.

Dar, așa cum ne-a învățat toată perioada Triodului, Iuda nu se cere identificat numai *în afară*. Cât din Iuda se află și *în mine*? În ce ungher al sufletului meu îi place lui Iuda să se odihnească?

Până la sfârșitul veacurilor, vom avea nu numai un Iuda *printre* noi, ci și un „element de Iuda" *în fiecare* din noi, ori de câte ori preferăm bunurile materiale iubirii lui Dumnezeu. Ori de câte ori aleg darul în locul Celui ce mi l-a dat, nu-L trădez de fapt pe Dăruitor? Este vorba, până la urmă, de același păcat al lui Adam, reiterat în căderea lui Iuda și a tuturor păcătoșilor."[104]

Juristul este unul care de multe ori greşeşte printr-un lucru
- elementar
- şi rudimentar.

Este crede că nu există nimic mai presus de justiţie şi că justiţia este o problemă exclusiv umană. Este ca şi cum nu ar exista un Dumnezeu sus care veghează la bunul mers la lumii.

La fel de bine sunt mai mulţi jurişti care cad în cealaltă extremă: sunt corupţi şi ajung să pactizeze cu
- infractorii,
- criminalii,
- sabotorii
- şi hoţii.

Se cunosc mai multe cazuri de jurişti corupţi. Aceştia susţin tare că ei vor ca dreptatea să învingă şi să domine în lume. În realitate ei sunt pe mână cu cei mai periculoşi infractori.[105]

Un alt lucru care îi face pe mai mulţi jurişti farisei în adevăratul sens al cuvântului sunt banii. Trăim într-o lume în care dacă vrei să ai parte de dreptate ei bine trebuie să ai bani şi să ai bani mulţi. Aceasta fiindcă ştim că nici un avocat nu este apară dacă nu este plătit şi trebuie să fie plătit foarte bine. La fel de bine la plata avocatului de mai adaogă
- cheltuielile de judecată,
- taxe juridice
- sau cine ştie ce suplimente auxiliare.

Trăim vremuri în care numai simplul fapt de a începe un proces te costă foarte mult. De ce? Fiindcă justiţia se face pe bani şi nu pe frică de Dumnezeu. Gânditorul Ciprian Tripa spunea în acest sens: „o trăsătură nefirească de caracter a omului, considerată de către unii psihologi ca boală, iar de către Mântuitorul şi de către Biserica Creştină un păcat cu consecinţe grave atât pentru individ cât şi pentru comunităţile în care se manifestă este fariseismul, făţărnicia sau duplicitarismul moral. Făţărnicia fariseilor şi a saducheilor a fost una dintre principalele plăgi şi ţinte ale predicilor şi propovăduirii Mântuitorului, iar condamnarea acesteia şi a formalismului sec din vremea în care a binevestit Dumnezeu-Omul au atras ura şi permanenta căutare a ocaziei „prinderii în cuvânt" şi au fost şi prilej de condamnare la moarte a Domnului. Deşi cuvintele Domnului împotriva făţărniciei răsună peste veacuri, totuşi ea se strecoară asemeni unui şarpe veninos muşcând cu poftă şi făcând victime în rândul fiecărei generaţii."[106]

---

104 PS Damaschin Dorneanu, Ziarul Lumina https://ziarullumina.ro/teologie-si-spiritualitate/theologica/portretul-lui-iuda-in-joia-mare-si-umbra-de-azi-a-vanzatorului-domnului-153493.html (accesat pe 19.12.2023).

105 A se vedea John Rawls, *A theory of justice* (Harvard, 1999).

106 Ciprian Tripa https://www.glsa.ro/fatarnicia-reprezinta-un-pacat-cat-se-poate-de-actual-cu-grave-consecinte-asupra-semenilor/ (accesat pe 19.12.2023).

Este evident că acest capitol despre fariseul în justiție se vrea a fi unul pertinent. Aceasta fiindcă trebuie să ştim că avem nevoie de justiție şi de jurişti. O lume fără de ei ar fi o lume căzută în haos şi anarhie. Aceasta fiindcă trebuie să ne dăm seama că dreptatea este o problemă care a fost discutată de Iisus. Iisus i-a fericit pe ce prigoniți pentru dreptate: „fericiți cei prigoniți pentru dreptate că a lor este Împărăția Cerurilor" (Matei 5, 10). Iisus s-a dovedit pe sine că este de partea dreptății. Totuşi nu trebuie să uităm de şarada de proces pe care evreii şi romanii i-au făcut-o lui Iisus în urma căruia ştim cu toții că El a fost condamnat la răstignire fiindcă S-a făcut pe Sine regele iudeilor.[107]

Gânditorul Ciprian Tripa spunea în acest sens: „fățărnicia este lucrarea diavolească a prefacătoriei, prin care minciuna, vicleşugul şi faptele păcătoase sunt acoperite cu haina virtuților, a evlaviei şi a împlinirii legilor lui Dumnezeu. Oamenii cu două fețe sau cu personalitate duplicitară există şi astăzi fiind descoperiți în cuvintele Sfintei Scripturi ca: „evlavioşi numai la arătare", nefăcând ceea ce propovăduiesc, învățând minciuna, înşelătorii ai altora asemeni fiind unor lupi răpitori, traficanți sau speculanți de cele sfinte, atrăgând prin fapta fățărniciei grea osândă asupra lor de la Dumnezeu, fiind asemenea mormintelor „văruite pe dinafară dar pline de stricăciune pe dinăuntru"."[108]

Unul dintre motivele pentru care trebuie să chestionăm pe juriştii de azi şi de fapt din toate timpurile este faptul – infam în sine – că justiția L-a găsit pe Fiul lui Dumnezeu – vrednic de a fi răstignit. Acest lucru nu poate să ne lase indiferenți. Iisus a fost cât se poate de

- concludent,
- veridic,
- sincer
- şi real

când a înviat morți, a vindecat muți, surzi şi orbi. La fel de bine a lucrat şi ca exorcist fiindcă a scos mai mulți draci din oameni. Ei bine toate aceste lucruri fariseii şi mai marii evreilor le ştiau. Cu toate acestea ei au respins:

- adevărul,
- dreptatea
- şi binele

şi au ajuns să Îl condamne pe Fiul ui Dumnezeu la moarte pe cruce. O moarte ruşinoasă fiindcă pe cruce te putea vedea şi scuipa oricine. Gânditorul Ciprian Tripa spunea în acest sens: „gravitatea păcatului duplicității sau fățărniciei este atât de mare încât pe vremea Sfinților Apostoli fățarnicul se canonisea şi era pus pe aceiaşi treaptă de cădere duhovnicească cu vrăjitorul sau simoniacul neputând a lua parte la tainele Sfintei Biserici. Păcatul fariseismului duplicitar îl întâlnim şi în cartea Apocalipsei ca fiind păcat al membrilor uneia din cele şapte biserici sau comunități simbolice din perioada eshatologică astfel: „Iar îngerului Bisericii din Sardes scrie-i: Acestea zice Cel ce are cele şapte duhuri ale lui Dumnezeu şi cele şapte stele: Ştiu faptele tale, că ai nume, că trăieşti, dar eşti mort!" Apocalipsa 3:1, cuvinte care îl plasează pe cel fățarnic în rândul morților duhovniceşti."[109]

Juristul trebuie să ştie că sunt dreptatea în sine este un lucru mai presus de bani. De ce în zilele noastre nu poate exista dreptate fără de bani? Este o întrebare la care cu greu găsim un răspuns plauzibil. Duhul iubirii de bani este puternic infiltrat în mai toate sistemele juridice ale lumii. Ni se spune că nu se poate exista justiție fără de bani şi bani cât mai mulți.

Este adevărat că juriştii trebuie să trăiască şi ei din ceva însă nu trebuie să uităm banii nu sunt mai presus de dreptate. Dreptatea nu este un lucru pe care să îl putem cumpăra la kilogram după cum cumpărăm morcovi sau roşii din piață. Dreptatea este un ideal suprem spre care trebuie să aspire juristul. Aceasta fiindcă trebuie să ştim că nu totul în această lume înseamnă bani şi conturi bancare.

Juristul ştim că vrea să fie un om al dreptăți. Este adevărat că acest ideal este frumos însă este bine să ştim că nu se poate să nu luăm în considerare că juristul este şi el om şi este supus:

- ispitelor,
- tentațiilor
- şi ofertelor lumeşti

care ştim că de cele mai multe ori nu merg după logica lui Dumnezeu.

Juristul poate să fie fariseu când este corupt dar pretinde cu gura mare prin toate ziarele şi pe toate canalele de televiziune că el este un om al dreptății şi slujeşte dreptatea.

---

107 A se vedea Ioan Fruma, Grigorie T. Marcu, *Procesul Mântuitorului. Studiu juridic și teologic* (Sibiu, 2017).
108 Ciprian Tripa https://www.glsa.ro/fatarnicia-reprezinta-un-pacat-cat-se-poate-de-actual-cu-grave-consecinte-asupra-semenilor/ (accesat pe 19.12.2023).
109 Idem.

Cu privire la acest pericol al duplicității fariseice teologul Ciprian Tripa spunea: „la o cercetare a vremurilor noastre putem constata că şi acest păcat ne primejduieşte mântuirea nefiindu-ne străin. Ne lipseşte curajul, ne lipseşte verticalitatea. Facem adesea fapte mai degrabă pentru a fi lăudaţi sau admiraţi de semeni în detrimentul virtuţii, risipinduni-se astfel posibilitatea răsplătirii la Judecata cea de apoi. Remediul împotriva făţărniciei care ne macină îl găsim tot în propovăduirea lui Hristos care ne spune: „Ci cuvântul vostru să fie: Ceea ce este da, da; şi ceea ce este nu, nu; iar ce e mai mult decât acestea, de la cel rău este.”. Duplicitarismul în contextul creştin reprezintă astfel urzirea şi lucrarea celui rău, iar făţarnicul nefiind altceva decât ucenic al celui rău.”[110]

Doi reclamanţi discutau într-o zi în sala de aşteptare a unui tribunal.

- Și de ce eşti aici?
- Cum de ce sunt aici?
- Da, de ce eşti aici.
- Ca să mi se facă dreptate domnule.
- Înțeleg.
- Nu pentru asta eşti şi tu aici?
- Ba da.
- Păi vezi?
- Domnule nu mai ştiu ce să mă fac.
- De ce?
- Vreau să mi se facă dreptate dar nu în halul acesta.
- Adică?
- Nu ştiam că cheltuielile de proces costă atât.
- Aşa este.
- Asta este hoție la drumul mare.
- Nu se cheamă aşa.
- Dar cum?
- Taxe juridice.
- Parcă eu mă împiedic în cuvinte.
- Păi bine facă că nu te împiedici.
- Păi da.
- Știi cum este cu dreptatea?
- Nu.
- Știu de un om care credea că are o casă curată.
- Și?
- Într-o zi însorită stătea în pat liniştit.
- Și?
- Soarele bătea direct pe podeaua lui.
- Aşa şi?
- A putut să vadă că în mai multe locuri podeaua era plină de praf.
- Păi parcă ziceai că avea o casă curată.
- Nu, el credea asta.
- Și care este morala?
- Noi credem că suntem curați dar vor afla cu adevărat asta numai de la judecata lui Dumnezeu.[111]
- Crezi?
- Da.
- Nu ştiu ce să spun.
- Justiția este bună dar în ea se fac multe lucruri reprobabile.
- Cum?
- Pentru bani un avocat este gata să mintă marea cu sarea.
- Oare?
- Da.
- Păi cum?

---

[110] Ibidem.

[111] Din Grigorie Comşa, *1000 de pilde pentru viața creştină* (Arad, 1929).

- Se spune că era un proces.
- Şi?
- Un martor a fost găsit care susținea că l-a văzut într-o noapte pe inculpat cum a jefuit o bancă.
- Înţeleg.
- A intrat pe rol avocatul.
- Domnule judecător pot să îl întreb ceva pe martor?
- Da.
- Având în vedere că în regiunea băncii jefuite nu erau bacuri stradale cum ai putut să vezi pe inculpat jefuind banca?
- La lumina lunii.
- Nu cred că acest lucru este posibil.
- De ce?
- Pot să mă apropii de dumneavoastră domnule judecător?
- Da.
- Vedeți eu am aici un calendar.
- Şi?
- Calendarele arată nopţile cu lună plină.
- Şi?
- În acea noapte nu era lună plină şi atunci cum putea martorul să îl vadă pe clientul meu jefuind banca.
- Da, aşa este, a răspuns judecătorul. Inculpat eşti liber.
- Vă mulţumesc domnule judecător, a spus inculpatul.
- După proces avocatul a venit la clientul său.
- Eşti liber.
- Vă mulţumesc mult.
- Pentru nimic.
- Cât mă costă.
- Cât te costă?
- Da.
- 8000 de euro.
- 8000 de euro?
- Da.
- Dar nu este cam mult?
- Auzi măi, numai să tipăresc acel calendar fals m-a costat 3000 de euro.
- Hahahaha.
- Nu este de râs.
- Nu, nu îmi vine să cred.
- Este adevărat.
- Ştiu asta.
- Deci vezi în justiţie se fac multe măgării.
- Am auzit şi eu de asta.
- Foarte bine.
- Eu totuşi sper să mi se facă dreptate.
- Speranţa moare ultima.
- Aşa este.
- Eu totuşi cred în justiţie.
- Bine faci.
- De ce?
- Fiindcă Dumnezeu nu te va lăsa.
- Îmi Dumnezeu îmi pus nădejdea.
- Şi eu.
- Mă simt mai bine acum că am discutat cu tine.
- Mă bucur.
- Te las acum.
- La revedere.

Avem mai mult un exemplu clasic despre cum funcţionează de mai multe ori justiţia. Trebuie să ştim că se fac multe lucruri murdare în justiţie şi toate acestea de cele mai multe ori în numele banilor. Aceasta fiindcă un jurist care umblă numai după bani trebuie să ştim că este un jurist corupt. Iată ce spunea în acest sens gânditorul Codrin Liviu Cuțitaru: „există oameni – cred că veți fi în totalitate de acord cu mine – care au abilitatea nativă de a-și crea un ascendent asupra celorlalți. Prin atitudinea lor „înfiptă”, prin „chimie”, printr-o înzestrare „șireată” a caracterului, printr-un eventual „șarm” de deschidere, printr-o aptitudine de a executa „eschive” rapide și mereu „salvatoare”, prin abilitate. Și, desigur, prin „complicitatea” neintenționată a celor asupra cărora se creează ascendentul, prin moliciunea naturii lor, mai precis. Ori, dimpotrivă, chiar prin duplicitatea lor conștientă, prin servilismul lor structural, de căutători mărunți ai stăpânului capabil să le ofere o vremelnică însemnătate. Psihologia îi numeşte pe primii, cu un termen preluat din biologie, „personalități de tip alfa”, iar pe cei din urmă „personalități de tip beta”.”[112]

Ceea ce ştim despre fariseii din vremea lui Iisus este că erau legalişti. Tot ceea ce conta pentru ei era o îndeplinire formală a legilor lui Moise şi nimic mai mult. Nu se punea vorba care era

- Motivaţia,
- Scopul
- şi finalitatea legilor mozaice

ci numai o îndeplinire formală a lor.

Legalismul există şi în zilele noastre şi chiar la nivel de religie. Catolicii sunt în acest sens extrem de legalişti. Contează aspectul extern al poruncilor lui Dumnezeu şi foarte puţin iubirea de Dumnezeu. Aşa se face că evreii au inventat acest concept de Corban prin care erau aduse mai multe sume de bani lui Dumnezeu şi slujirii Sale. Ei bine cum au mers lucrurile cu acest Corban? Mai mulţi evrei au ajuns să nu mai aibă grijă de părinţii lor fiindcă nu aveau bani fiindcă banii pe care îi aveau au fost daţi templului sau lui Dumnezeu.

Se poate vedea aici încă o dovadă de fariseism. Aceasta fiindcă nu trebuie să ne scuzăm de la datoriile familiale sub pretextul că nu avem timp, timpul nostru fiind dat lui Dumnezeu.

A avea o înţelegere legalistă a relaţiei cu Dumnezeu este un lucru care trebuie să fie evitat. Aceasta fiindcă acolo unde există legalism nu mai poate exista o iubire:

- sinceră,
- adevărată
- şi reală.

Iată ce spunea în acest sens gânditorul Codrin Liviu Cuțitaru: „șefi și subalterni, păstori și turme, nași și fini, boieri și valeți, patroni și slujbași, regi și servitori, lupi și miei. Dihotomia ultimă îmi place cu precădere: lupi și miei! Auzim adesea, prin filmele americane de duzină, câte un mafiot veros șoptindu-i, cu rânjet mefient pe față, vreunui novice în ale crimei: „Lumea se împarte în lupi și miei. Alege acum în ce tabără vrei să fii!”. Deși sună sinistru pentru nivelul de civilizație la care mapamondul susține că a ajuns în prezent, „tătucii” în cauză au, să admitem, în felul lor, dreptate. Altfel nu s-ar explica epidemia vasalităților din spațiul contemporan, vasalități, vai, atât de pernicioase, distrugătoare (precum bacteriile strecurate în țesutul sănătos) de progres, emancipare, civilitate, orizont și dinamism. Pe termen lung, ele blochează, tenace, creşterea istorică, firească, a comunităților, impunând, morbid, stagnarea grupurilor în formule piramidale înțepenite, rudimentare, feudale.”[113]

Este adevărat că fiind jurist tinzi că vezi

- legătura
- şi relaţia

cu Dumnezeu mai mult ca un fel de problemă legală. A crede că tot ceea ce ne leagă de Dumnezeu sunt legile este eronat fiindcă ştim că în sine suntem legaţi ontologic (fiinţial) de Dumnezeu.[114]

Juristul prin urmare nu trebuie să cadă în capcana de a transforma religia şi creştinismul ortodox într-o problemă legală. De ce? Fiindcă ştim că de exemplu canoanele ortodox sunt un fel de legi care

- corectează
- şi arată

drumul pe care trebuie să meargă cineva în raport cu Dumnezeu.

---

[112] Codrin Liviu Cuțitaru, Dilema Veche https://dilemaveche.ro/sectiune/editoriale-si-opinii/pe-ce-lume-traim/diabolica-personalitate-alfa-2246345.html (accesat pe 19.12.2023).
[113] Idem.
[114] A se vedea Radu Teodorescu, *Sfintele Paști: centrul ființal al vieților noastre* (Cugir, 2022).

Legalismul este un lucru care spune că fiindcă am făcut atât de multe metanii sau am dat atât de multă milostenie ei bine Dumnezeu este obligat să mă asculte sau să îmi îndeplinească cine știe ce dorință. Este evident că pentru a ajunge să faci justiție trebuie să ai mai multe calități în acest sens. Sunt şi unii care nu le au și totuşi ajung în mari poziţii în care cred ei că pot împărţii justiţia. Iată ce spunea în acest sens gânditorul Codrin Liviu Cuțitaru: „accept o eventuală critică pe care ați putea-o emite în acest punct. Nu toate „personalitățile alfa" sunt, necesarmente, malefice. Există, printre conducătorii așa-zicând înnăscuți, și vizionari, indivizi care aduc dezvoltarea, care schimbă istoria în bine, care își folosesc „șefia" în mod constructiv. De acord. Viața te copleşeşte, o ştim cu toții, cu paradoxurile ei. Ar fi absurd așadar să dăm sentințe existențiale definitive, să vedem realitatea monocolor, să furnizăm hermeneutici clișeistice și ontologii imuabile, să devenim carevasăzică acel fad „om fără dileme" radiografiat cândva, strălucit, de Andrei Pleşu. Bineînțeles că sunt și „lupii" în chestiune „îmblăniți" în multiple nuanțe.

Pe mine mă interesează însă aici „lupul" nenuanțat, „lupul" tiran, „lupul" dictator, „lupul" care-şi foloseşte amintita uşurință de a-și domina semenii nu pentru zidire, ci pentru anihilare, pentru subjugarea necondiționată. Observam și altădată că, în *Republica* lui Platon, Socrate descrie foarte elocvent asemenea „căpetenii" monstruoase. Crede filosoful că tiranii pervertesc, în fond, o trăsătură naturală a caracterului uman – nevoia de a fi recunoscut în societate, de a avea sens, de a primi o misiune pentru propășirea colectivă. Elevul Diotimei îi spune *thymos* (concept existent și în *Dialoguri)* acestei necesități interioare (irepresibile) a spiritului uman."[115]

Juristul devine un fariseu fiindcă de fapt el este un lider slab care crede că prin legi poate să îşi stabilească superioritatea asupra celor din jur. Să fie lucrurile chiar aşa? Adevărul este că justiţia poate să fie speculată şi de cele mai multe ori interpretată eronat şi greşit. Aceasta fiindcă legea în societatea poate conferii iluzia puterii: eu sunt legea sau la fel de bine eu aplic legea. Trebuie să ştim acest lucru fiindcă sunt mulţi jurişti care consideră că nu este important ca legea să fie înțeleasă ci tot ceea ce contează este ca ea să fie aplicată.

Legile lui Dumnezeu trebuie să fie mai întâi înțelese fiindcă Dumnezeu nu ne cere nimic care este

- inexplicabil,
- fără sens,
- fără noimă
- și fără înțeles.

De fapt trebuie să știm că de aici iasă ceea ce se poate spune schisma dintre faptă şi minte în care trebuie să împlineşti legea fariseic fără să te gândeşti de ce faci ceea ce faci.[116]

Mai toţi tiranii şi dictatorii pozează în oameni ai legii cu o singură diferenţă: ei sunt înseşi legea. Dictatorul crede că fiindcă Dumnezeu nu se vede ei bine el este

- apărătorul
- și garantul ultim al legii.

Cu privire la acest comportament nociv al dictatorilor care sunt înseşi legea gânditorul Cordin Liviu Cuțitaru spunea: „dictatorul – cel cu vocația „ascendentului" așadar – împinge trăsătura menționată către exces *(megalothymos)*, transformând-o, dintr-un element de construcție, într-o unealtă de asuprire. Nu insist. Am avut, în istoria mondială, suficienți „eroi" croiți după un astfel de model. Nu ducem lipsă de ei, din păcate, nici în prezent. Pesemne că, orice s-ar întâmpla, ei vor supraviețui. Dați afară pe ușă, vor reveni, triumfal, pe fereastră. Rămâne totuși întrebarea; cum poate însuși instinctul de conservare (prezumtiv, cel mai puternic dintre toate instinctele) să se neutralizeze în prezența „personalității alfa diabolice"? Cum nu reușește pornirea firească, bănuită a fi de nestăvilit, către supraviețuire (supraviețuire a speciei în ultimă instanță) să contracareze malefica hipnoză exercitată de dictator, chiar atunci când, în mod evident, dictatorul a pierdut simțul realității, împingând comunitatea spre distrugere și autodistrugere? Urmăresc discursurile halucinante ale lui Vladimir Putin „în fața (inertei) națiuni" (proprii), precum și fascinația pe care încă o exercită asupra așa-zișilor „idioți utili" de pretutindeni, și nu încetez să mă minunez..."[117]

---

115 Codrin Liviu Cuțitaru, Dilema Veche https://dilemaveche.ro/sectiune/editoriale-si-opinii/pe-ce-lume-traim/diabolica-personalitate-alfa-2246345.html (accesat pe 19.12.2023).

116 *A Christian justice for the common good* (Nashville, 2016).

117 Codrin Liviu Cuțitaru, Dilema Veche https://dilemaveche.ro/sectiune/editoriale-si-opinii/pe-ce-lume-traim/diabolica-personalitate-alfa-2246345.html (accesat pe 19.12.2023).

Legea prin urmare pentru mai multă lume nu este o modalitate de a Îl sluji pe Dumnezeu prin a face dreptate în lume ci mai mult un act de a te pune pe tine în evidență și a arăta cât de capabil și bun ești în acest domeniu.

Este bine să ne dăm seama că nu trebuie să cădem în capcana legalismului în ceea ce privește legătura noastră cu Dumnezeu fiindcă știm că și azi este valabil Decalogul lui Moise. A vedea legătura noastră cu Dumnezeu este un lucru eronat fiindcă Iisus a spus: „cel ce iubeşte pe tată ori pe mamă mai mult decât pe Mine nu este vrednic de Mine; cel ce iubeşte pe fiu ori pe fiică mai mult decât pe Mine nu este vrednic de Mine" (Matei 10, 37).

În acest sens trebuie să știm că au fost mai mulți juriști care s-au pus pe sine în slujba dictaturilor și tiraniilor. Iată ce spunea în acest sens gânditorul Vladimir Tismăneanu: „în romanul „1984", George Orwell a identificat dubla gândire drept una din trăsăturile definitorii ale mentalității totalitare. Era vorba de absorbirea de către individ a minciunii dominante, de transformarea omului într-un instrument al perpetuării unei logici strâmbe în care adevărul și falsul nu mai puteau fi distinse. Scria Orwell: „Dubla gândire înseamnă capacitatea de a avea simultan două convingeri contradictorii și de a le accepta pe amândouă. … Să rostești minciuni deliberate crezând cu sinceritate în ele, să uiți orice fapt ce se poate dovedi neconvenabil. … Să știi și să nu știi, să fii conștient de o completă veridicitate în clipa când spui minciuni cu grijă ticluite, să ai simultan două opinii care se anulează reciproc, știind că ele sunt contradictorii și să crezi în amândouă". Dubla gândire este de fapt abolirea subiectului autonom, a individului capabil de discernământ moral. Dubla gândire pervertește spiritul, ritualizează și clișeizează realitatea."[118]

Legea este un lucru bun și care este susținut de Dumnezeu dar evident că se poate devenii fariseu prin ea: tot ceea ce contează este legea și nimic mai mult. Aceasta fiindcă pentru unii legea este un scop în sine. Știm că legea este mai mult

- un mijloc,
- o metodă
- și o modalitate

de a face ordine și a ține moralitatea în lumea noastră.[119]

Un jurist care într-o dictatură sau o tiranie ajunge să aplice și să facă din lege o modalitate de a sluji sistemul ei bine trebuie să știm că este un fariseu. Aceasta fiindcă după cum am spus legea în cele din urmă este menită să îl slujească pe Dumnezeu și ne pe oameni.

Gânditorul Vladimir Tismăneanu spunea: „în planul mentalului colectiv, însă, ne întâlnim cu supraviețuirea duplicității, a fariseismului în comportamentele publice, cu disprețul pentru ceea ce înseamnă norme și proceduri. Minciuna nu se reduce la delirul propagandistic impus odinioară prin toate canalele controlate de partidul-stat, ci și la practicile comunicaționale din viața cotidiană. **Mint suspușii, mint și supușii.** Eroismul mișcărilor disidente a constat tocmai în curajul de a destrăma acest miraj întemeiat pe inavuabile și perverse complicități. Era vorba de apelul la un alt model de politică, una în care viața poate fi trăită în adevăr, fără a trebui să spui mereu contrariul a ceea ce gândești de fapt. Acesta este sensul profund și durabil al conceptului de **anti-politică**."[120]

Justiția poate să facă mult bine și la fel de bine pentru jurist poate să îi deschidă porțile Împărăției Cerurilor. Aceasta fiindcă este bine să știm că justiția este un lucru care ne duce spre

- bine,
- adevăr,
- frumos
- echitate
- și nu în cele din urmă dreptate.

Justiția la fel de bine poate să fie politizată. Sunt unii care consideră că de fapt politicul este mai presus de juridic care trebuie să îi ie subordonat. În societatea noastră se poate vedea că sunt mai mulți juriști care acționează ca oameni politici: dacă mulțimea vrea condamnări le vom da ceea ce vor și dacă mulțimea este clementă ei bine le vom da achitări și iertări (pogorăminte).

Juristul care se crede om politic se înșeală amarnic. Aceasta fiindcă în societate meseria de jurist aduce o anume prestanță ceea ce de mai multe ori a dus la a face din jurist o adevărată personalitate politică a urbei sau județului.

---

118 Vladimir Tismăneanu https://www.contributors.ro/ipocrizie-duplicitate-dubla-gandire/ (accesat pe 19.12.2023).

119 A se vedea Alexander F. C Webster, *Healing humanity: confronting our moral crisis* (Jordanville, 2020).

120 Vladimir Tismăneanu https://www.contributors.ro/ipocrizie-duplicitate-dubla-gandire/ (accesat pe 19.12.2023).

La fel de bine trebuie să ştim că sunt şi jurişti cu mai multe feţe care evident că sunt duplicitari. Gânditorul Petru Dobrescu spunea în acest sens: „există oameni care una zic și alta gândesc. Zâmbesc frumos, se poartă elegant, sunt educați sau cuceritori la prima vedere, însă atunci când interesele lor o cer, pot adopta o atitudine total opusă. Au o capacitate foarte mare de simulare și de disimulare. Altfel spus, pot da dovadă de o duplicitate atitudinală și comportamentală pe care oamenii mai naivi din jurul lor nu o detectează decât după multă vreme."[121]

Doi judecători discutau într-o zi.

- Cum crezi că este meseria noastră?
- Nu cred că este uşoară.
- De ce?
- Justiția are mai multe dileme morale.
- Cum ar fi?
- Unii de exemplu pentru o infracţiune cer pedepse grele.
- Şi alţii mai uşoare?
- Da.
- Ştiu acest lucru.
- Foarte bine.
- Dar crezi că suntem utili societăţii?
- Sunt sigur de asta.
- De ce?
- Fără justiţie societatea ar cădea în haos şi anarhie.
- Bine dar legile au variat în istorie.
- Asta este o altă problemă.
- De ce?
- Religiile au o mare influenţă asupra justiţiei.
- Cum?
- Nu ştii că se vorbeşte de o lege iudaică, o lege creştină, o lege islamică etc.
- Aşa este.
- Şi atunci?
- De multe ori nu ştiu ce să cred.
- Adică?
- Pe cine slujim noi când facem dreptate?
- Pe Dumnezeu?
- Da.
- Crezi?
- Da.
- De ce?
- Fiindcă Dumnezeu este de partea dreptăţii.
- Şi ce nu intervine în această mare nedreptăţii din lumea noastră.
- Intervine.
- Cum?
- Prin noi.
- Prin jurişti?
- Da.
- De multe ori am îndoieli.
- Ştii de ce îmi aduci aminte?
- Nu.
- De un pustnic de care am auzit?
- Un pustnic?
- Da.
- Ce este cu el?
- Este vorba de o întâmplare.

121 Petru Dobrescu, Ziarul Libertatea https://www.libertatea.ro/stiri/psihologia-oamenilor-cu-doua-fete-2441059 (accesat pe 19.12.2023).

- Spune-mi-o şi mine.
- Bine.
- La un pustnic vestit au venit mai mulţi călugări.
- Binecuvântaţi părinte, au spus ei.
- Domnul fii mei.
- Părinte am venit aici fiindcă voim să te întrebăm ceva.
- Ce anume?
- Ştim că sunteţi un om cu frică de Dumnezeu.
- Încerc.
- Am văzut că vă îngrijiţi pentru viaţa viitoare.
- Pe cât pot.
- Am dorii să ştim un lucru.
- Care?
- Din ce carte citiţi?

  Ce să citesc?
- Carte.
- Ce carte?
- Din ce carte citiţi pentru mântuire?
- A, la asta vă refereaţi.
- Da.
- Citesc dintr-o singură carte.
- Care?
- Cartea Judecăţii de Apoi a lui Dumnezeu.
- Asta este toată întâmplarea?
- Da.
- Și care este morala?
- Că nu te mântuiesc cărţile.
- Formalismul?
- Da.
- În ce sens?
- Mântuirea este un lucru concret.
- Și justiția este un lucru concret.
- Aşa este.
- Și mai este ceva.
- Ce?
- Noi avem un model de judecată sau de judecător chiar în Dumnezeu.
- De ce?
- Fiindcă El este Cel care judecă sufletele şi lumea.
- Ştiu asta.
- Mă bucur.
- Sunt cumva mai lămurit.
- Să nu mai ai îndoieli cu privire la munca noastră de judecători.
- O să încerc.
- Ceea ce contează este să încercăm să facem dreptate.
- Și dacă nu reuşim?
- Avem conştiinţa împăcată.
- De ce?
- Fiindcă am făcut tot ceea ce era omeneşte posibil.
- Sunt de acord.
- Vezi?
- Nu eram conştient că şi Dumnezeu este judecător.
- Este.
- Bine de ştiu.[122]

[122] Din Grigorie Comşa, *1000 de pilde pentru viaţa creştină* (Arad, 1929).

Juristul care este un fariseu şi care de mai multe ori se dedublează pe sine trebuie să ştim că îşi face în primul rând sieşi un mare rău. Gânditorul Petru Dobrescu spunea în acest sens: „din punct de vedere psihologic și psihiatric, dedublarea de personalitate este o tulburare a identității de sine, care presupune oscilarea între un comportament principal și unul sau mai multe comportamente secundare. Unii specialiști vorbesc despre noțiunile de personalitate principală și secundară. Dedublarea de personalitate este efectul mai multor tulburări psihice. La baza ei stă ideea de delir de personalitate. Acesta se manifestă atunci când o persoană este convinsă că e un personaj istoric, religios sau celebru. Cel mai frecvent exemplu este cel al pacienților care se cred Napoleon și se comportă în consecință. Dar există în literatura de specialitate și exemple în care a doua personalitate nu o imită pe cea a unui om cunoscut, ci este total opusă comportamental de personalitatea principală. Altfel spus, pacientul poate avea o personalitate agreabilă, pozitivă și respectuoasă și una aflată la polul opus: dezagreabilă, negativă, obraznică."[123]

CAPITOLUL 6

FARISEUL ÎN BISERICA CREŞTIN ORTODOXĂ

Am lăsat în cele din urmă să vorbim despre fariseii din biserică fiindcă din nefericire trebuie să ştim că istoria ortodoxă ne-a demonstrat că există mai mulţi astfel de persoane. Fariseul în ortodoxie s-a manifestat la mai toate nivelurile ierarhiei:

- patriarhi,
- mitropoliți,
- episcopi,
- preoți
- sau diaconi

ei bine au fost mai mulţi care pe parcursul timpului au dat dovadă de fariseism. În acest sens în popor s-a creat celebra zicală: *să faci ce zice popa nu ce face popa.*

Fariseul din Biserica Ortodoxă trebuie să ştim că nu diferă foarte mult de fariseii din vremea lui Hristos:

- umblă după bani şi averi,
- le place să aibă întâietate în societate,
- le place să fie aclamaţi şi periaţi,
- se ascund după formule bisericeşti sterile,
- se văd mai personalităţi ecclesiale
- sau le lipseşte un elementar simţ al smereniei.

Pentru fariseul ecclesial preoţia este o meserie ca oricare alta şi el de multe ori suferă când vede că alţii în alte meserii câştigă mai mulţi bani decât el.[124]

Despre faptul că fariseul este bipolar gânditorul Petru Dobrescu spunea: „în cele mai mult cazuri însă, a fi om cu două fețe nu presupune să suferi de dedublare de personalitate sau să fii bipolar. A fi cu două fețe poate fi o atitudine socială și un mod de viață bazat pe urmărirea propriului interes; persoanele în cauză nu au scrupule și nu dau dovadă de empatie. Străinii, oamenii care nu le cunosc în detaliu pot cădea uşor în plasa imaginii pozitive pe care acestea o afișează.

De multe ori, despre o celebritate căreia faima i-a zugrăvit o imagine pozitivă pot apărea informații total contrare, furnizate de oameni care o cunosc îndeaproape. „voi nu o cunoașteți, ca să știți ce fel de om este", spun aceștia. Asta se aplică multor politicieni, actori și vedete de televiziune."[125]

Este foarte adevărat că sunt mai mulţi preoţi şi ierarhi creştin ortodocşi care suferă de acest sindrom al vedetismului. Fiindcă în biserică ei de mai multe ori sunt centrul atenţiei şi nu Dumnezeu – cum ar fi şi firesc să fie – ei bine ajung să se vadă oameni cu care priză la mase şi îşi dau cu părerea şi sfatul în

- orice,
- oricând

---

123 Petru Dobrescu, Ziarul Libertatea https://www.libertatea.ro/stiri/psihologia-oamenilor-cu-doua-fete-2441059 (accesat pe 19.12.2023).

124 A se vedea Radu Teodorescu, *Preotul creștin ortodox ca exemplu moral și deschizător de drumuri duhovnicești* (Cugir, 2022).

125 Petru Dobrescu, Ziarul Libertatea https://www.libertatea.ro/stiri/psihologia-oamenilor-cu-doua-fete-2441059 (accesat pe 19.12.2023).

- şi despre toate.

Avem preoţi care interpretează marile evenimente de pe scena lumii aproape cum ai deschide pravila.[126]

Fariseul din biserică trebuie să ştim că este un individualist: el se gândeşte şi se vede pe sine mai presus de toţi. Crede că faptul că el conduce o biserică automat îl pune în rai în timp ce restul credincioşilor dacă nu ascultă cu sfinţenie de el – chiar mai mult decât de Hristos uneori care şi El poate fi corectat la o adică – vor ajunge automat în iad. „Există acea valoare liberală, legată în special de cultura anglo-saxonă, acel sistem care pune accent pe afirmarea, pe creativitatea şi pe calităţile individului şi în care, deşi fiecare îşi urmăreşte interesele în mod liber, independent şi într-o competiţie cu ceilalţi (bine reglementată), suma activităţilor individuale creează prosperitatea întregii societăţi. Se numeşte individualism. Dar termenul poate fi înţeles şi cu totul altfel, ca o lipsă totală de sistem, în care fiecare face ce vrea, într-o competiţie în care regulile nu există sau nu se respectă. Dacă în primul caz e vorba de un cadru în care se pot dezvolta calităţile umane ale fiecărui individ, în cel de-al doilea sunt potenţate mai degrabă obiceiuri apropiate de regnul animal, iar societatea devine un fel de junglă. Aproape că e de prisos a mai spune care din cele două înţelesuri e preferat în România ultimilor ani. E cel bazat pe meschinărie, un fel de egoism îngust, fără orizont, în care calculele se fac pe termen scurt, în care nu se urmăreşte depăşirea concurenţei, ci distrugerea ei de-a dreptul, în care individul nu crede că are vreo responsabilitate, ci doar drepturi care, eventual, le încalcă pe ale vecinului."[127]

În acest sens din nefericire biserica de mai multe ori ne-a dat episcopi şi preoţi:

- homosexuali,
- pedofili,
- desfrânaţi,
- lacomi
- sau mincinoşi.

Este adevărat că mas media de la noi surprinde mai toate căderile bisericii ceea ce la un anumit nivel este reprobabil. De ce? Fiindcă nu poţi să penalizezi numai pentru a face senzaţie pe micul ecran sau în ziar.

Trebuie să ştim că în biserică avem mai mulţi ierarhi sau preoţi care asemenea cardinalului Richelieu din cei trei muşchetari ai lui Alexandre Dumas au ambiţii politice. Pe aceştia de mai multe ori îi vedem pe micul ecran alături de demnitarii din ţările creştin ortodoxe cu au un aer de încredere în destinele istorice şi politice ale ţării.

Este adevărat că nu toţi preoţii şi ierarhi ortodoxiei sunt farisei dar în acest capitol am ales să vorbim de cei care sunt. Aceasta fiindcă sunt o categorie de preoţi care cred că în cele din urmă prerogativele liturgice sunt mai mult o modalitate a afirmare a propriei persoane:

- ce frumos conduce lumea,
- ce frumos cântă,
- ce frumos slujeşte,
- ce frumos predică,
- ce frumos se îmbracă
- şi cât de suplu umblă cu cădelniţa prin biserică.

Este evident că nimeni nu este mai bun decât acest preot care poate face toate aceste lucruri pe care oamenii de rând pur şi simplu nu vor să le vadă şi să le aprecieze.[128]

Este bine să ştim că este impropriu să se vorbească de o *carieră bisericească* sau de o *carieră ecclesială*. De ce? Fiindcă trebuie să ştim că preoţia nu este o carieră ci ea este o slujire a lui Dumnezeu. Dacă vrei să faci carieră poţi să te faci jurist, medic, artist, actor sau pictor.

---

[126] Deschisul pravilei este un obicei magic prin care se crede că dacă preotul deschide la întâmplare evanghelia și pune ochii mai apoi pe un verset din ea, ei bine acel verset se potrivește perfect persoanei sau unei anumite întâmplări. Părintele Cleopa spunea foarte bine despre acest obicei heterodox: „despre păcatul ghicirii cu cărţi sfinte, sau cum se numeşte „deschiderea pravilei", care se obişnuieşte astăzi la credincioşi. Vrăjirea cu lucruri şi cu cărţi sfinte este al patrulea fel de vrăjitorie si se cheamă „ghiţia". Aceşti vrăjitori amestecă vrăjile lor cu rugăciuni, cu psalmi şi cu alte cuvinte sfinte, adresate către Maica Domnului si către Sfinţi, ca să poată înşela mai uşor pe cei slabi în credinţă. Acest fel de vrăji îl obişnuiesc mai ales femeile cele rele, bătrânele şi ţigăncile, pentru a amăgi pe cei slabi la minte. Iată ce zice despre acestea Sfântul Ioan Gură de Aur: „Tu zici că bătrâna aceea este creştină şi omul acela este ghicitor creştin şi când descântă sau deschid cartea, nu zic, nici nu scriu alt nume, decât numele lui Hristos, al Născătoarei de Dumnezeu şi al sfinţilor; deci ce rău fac ei? La aceasta îţi răspund că pentru aceasta se cuvine mai cu seamă să urăşti pe femeia cea rea şi pe acel rău fermecător şi ghicitor (din cărţi), fiindcă folosesc spre ocară si necinste numele lui Dumnezeu" Ilie Cleopa https://ortodoxia.me/parintele-cleopa-ce-se-intampla-cu-cei-care-deschid-pravila-dar-si-cu-cei-pentru-care-se-face-asta-ce-face-dumnezeu-cu-cei-ce-i-folosesc-numele-spre-ocara/ (accesat pe 15.03.2024).

[127] Dilema Veche https://dilemaveche.ro/sectiune/tema-saptamanii/bucuria-de-a-fi-meschin-613137.html (accesat pe 19.12.2023).

[128] A se vedea Vasilios Papadakis, *Mândria și smerenia* (Galați, 2012).

Fariseul din biserică nu recunoaşte că îl interesează distincţiile bisericeşti sau recunoaşterea autorităților dar îl putem vedea de mai multe ori în toate straiele bisericeşti şi cu toate însemnele bisericeşti împodobit asemenea unui cocoş multicolor. Aceasta fiindcă pentru el smerenia nu este mai presus de cucernicia ecclesială. „De la unii care ajung în funcţii publice înalte până la alţii care ajung doar administratori de bloc, de la mari patroni până la proprietari ai câte unei mici afaceri, bucuria de a-şi exploata poziţia într-un mod cât mai meschin e desăvârşită. Predomină concepţii de tipul: n-ai decât o viaţă, nu ştii ce nenorocire vine mai târziu, nu ştii cum se întoarce roata. Iar concluziile unui asemenea tip de gândire sunt evidente: profită din orice, cât mai mult şi cât mai repede. La extrem, ajungem la vorba "îţi furi singur căciula", în care se concentrează maximum imaginabil de individualism în sens autohton. Întrebarea e dacă acest fenomen vine din instinctul de supravieţuire care ni s-a exersat şi dezvoltat în comunism sau ca o reacţie radicală la colectivismul forţat al acelor ani. Asta dacă nu cumva e o problemă de dinainte de comunism şi de când ne ştim noi pe aici."[129]

Fariseul ecclesial de mai multe ori conduce bolizi de mare viteză în timp ce enoriaşi lui de abia au bani să îşi achite taxa bisericească anuală. Aceşti farisei ecclesiali ştiu că ei sunt persoane:

- speciale,
- deosebite,
- înzestrate cu multe harisme duhovniceceşti pe care cei din jur încă nu le-au descoperit,
- cu geniu administrativ,
- mari oameni de cultură,
- creatori de viziuni publice
- şi mari harismatici.

Ceea ce este cel mai trist este că lumea nu îi recunoaşte şi apreciază la adevărata valoare. Nu este vina lor că nu ştiu să atragă lumea la biserică ci mai mult este vina lumii fiindcă zace în mocirla păcatului şi nu au ajuns să vadă în el un far de lumină, cum de fapt şi este.

Fariseii ecclesiali de cele mai multe ori sunt nesimţiţi dar au sindromul prigonitului:

- nu sunt înţeleşi,
- nu sunt apreciaţi la adevărata valoare,
- nu sunt stimaţi
- şi ceea ce este cea mai mare pierdere a gloatei parohiale: nu sunt iubiţi.

Fariseul ecclesial se vrea unul care este iubit de mulţime. Nici nu are cum să fie altfel din moment cel el a obţinut atât de multe harisme cât a studiat teologia.[130]

Fariseul ecclesial iubeşte să fie chemat la televizor şi la radio să explice care sunt sensurile

- mistagogice,
- ascetice
- şi religioase

ale cine ştie ce banalităţi după care ştim că umblă mas media din zilele noastre. Dacă nu este invitat la aceste emisiuni ei bine el este îmbufnat şi aduce în discuţie că iar s-au întors vremurile comuniste când ortodoxia este prigonită „sistematic şi teribil." În fond acest fariseu are un cult al personalităţii care cere ca el să fie văzut pe micul ecran şi căutat de cât mai multă lume pe google pe internet.

Gânditorul basarabean Ion Mischevca spunea în acest sens: „mă exasperează cei care afişează o falsă cucernicie. **M-am săturat de feţele morocănoase şi somnoroase, care doar aşteaptă să cureţe carnea de pe oase după slujba de Paşte**. Care nu cunosc şi nici nu vor să cunoască decât despre semnificaţia ouălelor roşii şi a cozonacului numit „pască". Care se îmbulzesc şi se calcă în picioare într-o manieră de-a dreptul sfidătoare. Care cer să fie scăldaţi în apă sfinţită de parcă asta le-ar putea trezi conştiinţa adormită. Care **se duc la Biserică aidoma turmelor la păscut**."[131]

Fariseul ecclesial este unul care este departe de Hristos dar care pretinde că fără să îl asculţi pe el ei bine este cel mai probabil că îţi vei pierde mântuirea sau vei devenii chiar un eretic. Ştim de cazul lui Rasputin din Rusia de la începutul secolului XX că deşi el se considera pe sine un simplu călugăr creştin ortodox ei bine a ajuns să conducă pe ţar şi ţarină care nu luau decizii în ceea ce priveşte ţara fără să îl consulte pe el umilul călugăr Rasputin.

---

[129] Dilema Veche https://dilemaveche.ro/sectiune/tema-saptamanii/bucuria-de-a-fi-meschin-613137.html (accesat pe 19.12.2023).

[130] A se vedea Sfântul Ioan Gură de Aur, *Cuvinte de aur. Vol. 2. Smerenia, mândria, îngâmfarea, slava deșartă și lauda* (Iași, 2012).

[131] https://adevarul.ro/blogurile-adevarul/pastele-si-pascutul-1615306.html (accesat pe 15.03.2024).

Fariseismul în creştinismul ortodox vine din faptul că în mai mulţi aşa zişi slujitori ai Domnului există multă mândrie şi orgoliu. Ei nu vor să se vadă pe sine păcătoşi şi slabi – cum sunt în realitate – ci cred că dacă repetă formule liturgice vechi de mai multe secole au tot dreptul să tune şi să fulgere asupra maselor largi de credincioşi. Este de fapt o formă de cult a propriei personalităţi pe seama bisericii. Sfântul Nicolae Velimirovici spunea în acest sens: „cu cât ne arătăm mai înţelepţi în faţa oamenilor, cu atât ne simţim mai proşti în faţa noastră înşine. Cu cât căutăm mai mult să scoatem la arătare **virtuțile** noastre, cu atât mai puternic ies la iveală, în faţa noastră, **slăbiciunile** şi relele potrivnice.

Un soldat a mărturisit prietenului său că, ori de câte ori a scos la iveală **vitejia** lui din război, de atâtea ori, fără să vrea, a răsărit în sinea lui şi chipul tuturor înfrângerilor şi slăbiciunilor din viaţa lui.”[132]

Doi călugări discutat într-o zi cele duhovniceşti.

- Vreau să te întreb ceva.
- Ce?
- Domnul Iisus a fost răstignit din ciuda şi ura fariseilor.
- Da.
- Mai sunt farisei şi azi?
- Da.
- Cum aşa?
- Nu vezi că în mai toţi ani se descoperă cine ştie ce preot sau călugăr homosexual sau pedofil?
- Ba da.
- Şi atunci ce?
- Ca să ajungi preot în timp ce tu eşti homosexual sau pedofil trebuie multă făţărnicie.
- Sunt de acord.
- Şi cum se manifestă acest fariseism?
- O să îţi spun.
- Te rog.
- O profesoară a venit să se spovedească odată.
- Frumos.
- Ei bine la spovedanie ştii că te pui în genunchi în faţa duhovnicului.
- Aşa este.
- Duhovnicul la care a venit profesoara să se spovedească aştepta ca ea să se pună în genunchi.
- Nu vă puneţi în genunchi?
- Cum să mă pun în genunchi? A spus ea.
- Aşa este taina spovedaniei.
- Părinte nu se poate.
- De ce?
- Păi eu sunt profesoară.
- Şi?
- Cum să mă pun în genunchi?
- Doamna profesoară îmi este teamă că nu vă pot spovedii.
- Nu mă puteţi spovedii stând în picioare?
- Nu.
- De ce?
- Fiindcă nu asta este rânduiala.
- Păi puteţi face o excepţie pentru mine nu?
- Ştiţi unde să mergeţi să vă spovediţi?
- Nu.
- La un alt profesor.
- De ce?
- Dacă sunteţi profesoară numai un alt profesor vă poate spovedii.[133]
- Bună atitudinea preotului.

[132] Sfântul Nicolae Velimirovici, *Învățături despre bine și rău*, Editura Sophia, Bucureşti, 2006, p. 30 apud https://doxologia.ro/sa-nu-ne-mandrim-pentru-virtuti-avem-atatea-slabiciuni (accesat pe 15.03.2024).

[133] https://www.crestinortodox.ro/carti-ortodoxe/ne-vorbeste-parintele-calistrat-la-barnova-mangaiere-mustrare/despre-fariseism-81125.html (accesat pe 15.03.2024).

- Vezi aşa sunt fariseii din biserică.
- Cum?
- Ei cred că regulile pentru toată lumea nu li se aplică şi lor.
- Fiindcă sunt orgolioşi.
- Da.
- Şi despre ce orgoliu este vorba?
- Despre un orgoliu demonic.
- Adică?
- Se văd pe sine unici şi nici chiar Hristos nu este acelaşi pentru toţi fiindcă pentru ei există un Hristos care le permite orice.
- Aşa este.
- Îmi aduc aminte de o întâmplare pe care a citit-o.
- Care?
- Era un negustor tare delăsător.
- Sunt mulţi aşa.
- Când venea vremea să își gestioneze câştigurile spunea.
- Ce?
- Lasă că o fac altădată mai este vreme.
- Şi?
- Într-o zi lucrurile s-au agravat financiar pentru el.
- Păi da.
- A început să își facă gestiunea neguţătoriei sale.
- Şi?
- A aflat că este falit.
- Dacă făcea gestiunea mai repede mai ajungea falit?
- Nu.
- Păi cum să nu.
- Cam aşa sunt fariseii din biserică.
- Cum?
- Ei se cred speciali şi regulile lor nu li se aplică.
- Fiindcă sunt mai presus de ele?
- Da.
- Îmi dau seama că este o adevărată problemă fariseismul.
- Formalismul în religie apare acolo unde nu există iubire.
- Crezi?
- Da.
- De ce?
- Când Îl iubeşti sincer şi curat pe Dumnezeu nu ai cum să fi formalist.
- Dar sunt şi oameni care nu Îl iubesc pe Dumnezeu?
- Iuda spunea că Îl iubeşte pe Iisus.
- Dar totuşi L-a trădat.
- Şi atunci se poate spune că L-a iubit cu adevărat?
- Nu.
- Este uşor să spui că Îl iubeşti pe Dumnezeu.
- În timp ce în realitate nu îţi pasă de El?
- Da.
- Părinte m-ai lămurit cu foarte multe lucruri.
- Mă bucur.
- Eu nu prea credeam că mai există farisei.
- Există.
- Acum îmi dau seama.
- Mă rog lui Dumnezeu să nu ajung şi eu fariseu.
- Asta este bine.[134]

[134] Din Grigorie Comşa, *1000 de pilde pentru viața creștină* (Arad, 1929).

Fariseul ecclesial este unul care evident că afişează această cucernicie şi evlavie pentru că este văzut şi privit de toţi cei din biserică. Când iasă din biserică ei bine el devine un individ din societate ca oricare restul. Adică una suntem în biserică şi alta suntem când ieşim din biserică. Gânditorul creştin Ciprian Voicilă spunea: „omul mândru este conștient de o serie de calități fizice sau sufletești pe care le posedă, de poziția socială pe care o ocupă, de bogăția și puterea sa, dar pe toate le consideră a fi merite personale. Spre deosebire de omul smerit, care crede că toate atributele pozitive ale personalității sale sunt daruri primite de la Dumnezeu.

În viața de zi cu zi mândria se exprimă în exterior ca trufie și ca iubire de slavă deșartă. Trufașul își satisface imaginea de sine, lăudându-se singur; se arată foarte sigur pe sine, atotștiutor, fiind totodată suspicios, critic, ironic față de opiniile sau faptele celorlalți; este într-o dispoziție sufletească negativă; nu își conștientizează defectele, tinde să le justifice, să și le îndreptățească; se simte bine în rolul de învățător al semenilor săi, neratând nici o ocazie de a-i dăscăli sau chiar de a le da directive; nu îi place să se supună în fața superiorilor și adesea se mânie dacă cineva încearcă să îl corecteze.”[135]

Fariseul din biserică este poate cel mai periculos tip de fariseu din care există. Aceasta fiindcă el este un om fără frică de Dumnezeu – a cărui existenţă de cele mai multe ori o consideră nulă – fiindcă el vrea doar să obţină:

- aclamaţia,
- simpatia
- şi ovaţiile

mulţimii.

După cum am spus fariseul ecclesial nu este o persoană care este prea interesată de viaţa în Hristos pe care o mimează de cele mai multe ori cu mare succes. Ceea ce caută el este să se înalte cât mai mult pe ierarhia socială şi să găsească un loc de viaţă călduţ.

În lumea creştin ortodoxă viaţa în Hristos este pentru foarte mulţi la mare respect. Aşa că fariseii ecclesiali – fel ca Simon Magul care a voit să cumpere harul pe bani de la sfinţii apostoli – ajung să se dea pe sine mari duhovnici şi oameni cu o profundă experienţă mistică creştin ortodoxă. Realitatea este că mai toate experienţa lor „mistică” vine din cărţi citite nu din plăcere ci din nevoie.

Sfântul Paisie Aghioritul spunea la un moment dat că dacă toţi creştinii ortodocşi ar începe să ia în serios viaţa de creştin ortodox ei bine acest lucru ar duce la convertirea întregii lumii la ortodoxie fiindcă lumea ar vedea ce frumos este să fi creştin ortodox.[136]

Cu privire la faptul că trebuie să ne ferim de cei farisei şi făţarnici Sfântul Iganrie Briancianinov spunea: „Domnul a rostit în Sfânta Sa Evanghelie multe porunci care sădesc în om gânduri şi simţăminte cu desăvârşire potrivnice fariseismului pierzător de suflet şi urâtor de oameni. Prin aceste porunci sunt nimicite înseşi temeiurile pe care se întemeiază si se zideşte fariseismul. *Păziţi-vă*, a spus Domnul, *îndeobşte de aluatul fariseilor* (Mt. 16, 6). Unul dintre Evanghelişti lămureşte ca prin spusa aluatul fariseilor Domnul a numit *învăţătura fariseilor* (Mt. 16, 12), iar alt Evanghelist înţelege prin acest cuvânt *făţărnicia lor* (Lc. 12, 1). Este unul şi acelaşi lucru: din purtarea făţarnica apare felul de a gândi si învăţătură fariseică; pe de alta parte, învăţătura şi felul de a gândi fariseic educa un făţarnic, pentru care nici un păcat nu este cumplit, nici o virtute nu merita cinstire; el nădăjduieşte să îşi ascundă orice păcat, sa-l dezvinovăţească, să şi-l îndreptăţească şi să înlocuiască toate virtuțile prin prefăcătorie.”[137]

Fariseul ecclesial este un nesimţit care vrea un post bun şi călduţ fără să facă mare efort şi care să se simtă apreciat de toată lumea. El habar nu are de asceză şi de nevoinţă pe care este dispus să le practice serios numai dacă cei din jur i-au cunoştinţă de acest fapt. El este nemulţumit cu cât câştigă şi susţine că pentru cucernicia sa un salariu de ministru ar fi cât se poate de natural.

Se ştie de un preot care slujea la o mare catedrală episcopală că la un moment dat a ieşit la otpust.[138] Acolo strana trebuia să spună: în numele Domnului părinte binecuvântează. Preotul a dat binecuvântarea şi după ce s-a întors în altar le-a spus paraclisierilor de acolo: măi eu sunt numai părinte? Nici măcar Prea Cucernic nu m-au făcut.

---

[135] A se vedea Ciprian Voicilă, Ziarul Lumina https://ziarullumina.ro/societate/psihologie/mandria-si-pericolele-ei-pentru-sanatatea-mintii-124600.html (accesat pe 15.03.2024).

[136] A se vedea Sfântul Nicolae Cabasila, *Despre viața în Hristos* (București, 2014).

[137] Sfântul Ignatie Briancianinov, *Experiențe ascetice,* Editura Sophia, 2008 apud https://oasteadomnului.ro/trebuie-sa-devenim-supusi-domnului-iisus-hristos-ascultatori-pana-la-capat/ (accesat pe 15.03.2024).

[138] Otpust este formula a încheiere a unei slujbe liturgice.

Aceasta fiindcă după cum am spus fariseul ecclesial este unul care se dă în vânt după distincții și onoruri bisericești de toate felurile. La fel de bine fariseul ecclesial știe că oamenii din parohie și nu numai vor să vadă în el un reper moral și de caracter. Ei bine el este departe de a fi un astfel de reper și model și pentru acesta se ascunde după formule bisericești. Când fariseului ecclesial i se aduce în față incompetența lui de mai multe ori el invocă faptul că oamenii nu îl pot judeca ci numai și numai Dumnezeu.

Este evident că fariseul ecclesial este un incompetent care crede că puterea de a lega și dezlega păcatele este o tradiție totemică din popor. Sfântul Ignatie Briancianinov spunea: „Domnul i-a deprins pe ucenicii Săi cu o purtare fără ocolișuri, nefățarnică, întemeiata pe înțelepciune sfânta, nu îndreptățindu-se pe sine cu viclenie – purtarea din care trebuie sa lumineze virtutea curata și să atragă prin cereasca sa frumusețe privirile si inimile oamenilor.

Așa sa lumineze lumina voastră înaintea oamenilor, încât sa vadă lucrurile voastre cele bune și să slăvească pe Tatăl vostru Cel din ceruri (Mt. 5, 16).

Dimpotrivă, fariseii, dorind numai să pară drepți, se îngrijeau doar cum să facă pe slugile lui Dumnezeu înaintea societății oamenilor, *înaintea unei mase îndeobște cu prea puțin discernământ.* Și acum se poate vedea că fariseii se folosesc de toate șireteniile cu putință cu scopul ca faptele lor, având înfățișare bună, să strălucească cât mai puternic înaintea ochilor oamenilor, iar fărădelegile lor să fie dezvinovățite prin „necesitatea politică", prin masca „justiției" și „prevederii înțelepte" , prin dorința de „a preveni un rău mai mare prin îngăduirea unui rău mai mic" și alte îndreptățiri, ce se revarsă cu atâta îmbelșugare din inima plină de viclenie."[139]

Este adevărat că în mediul monahal nu există atât de mult fariseism aceasta fiindcă departe de lume în cine știe ce pustietate ei bine nu este mai nimeni care

- să te aprecieze la adevărata ta valoare,
- să te ovaționeze mereu,
- să te perieze cu evlavie
- sau să ne considere un mare erou bisericesc.

Mai nou mai mulți farisei bisericești sunt unii care sunt extrem de interesați de problemele ortodocșilor plecați în occident. Am ajuns să avem în diaspora preoți și episcopi aproape câți avem în țările creștin ortodoxe. Preoții creștin ortodocși se duc cu mare plăcere „să slujească" ortodoxia la Berlin, Paris, Bruxelles, Londra, Madrid sau Roma cu foarte multă bucurie.

Să fie lucrurile chiar așa? Adevărul este că acești preoți slujitori ai diasporei nu prea sunt interesați de slujirea ortodoxiei ci mai mult de salariile și perspectiva unui vieți îndestulate în Occident. Ortodoxia și creștinii ortodocși din diaspora sunt numai un pretext pentru a emigra și ei din țară.

De unde știm acest lucru? Fiindcă acești preoți s-au putea concentra pentru a face o viață mai bună și în țările creștin ortodoxe. Acest lucru ar putea să fie făcut prin chemarea la unitate și unire inter-ortodoxă. Ei bine de ce să fie bine și în țările creștin ortodoxe când ar putea să fie bine numai în occident?[140]

Mai toate țările creștin ortodoxe au diaspore în occident. Aceste diaspore de mai multe ori trimit în țările de baștină sume considerabile de bani. Evident că acest lucru a ajuns și în atenția preoțimii creștin ortodoxe. Acesta fiindcă faptul că Iuda L-a vândut pe Iisus pe bani este departe de a fi un caz izolat. De ce să fi preot creștin ortodox în cine știe ce sat uitat de lume din Grecia pe când ai putea fi preot ortodox pentru diaspora ortodoxă din Hamburg sau Munchen? Este clar că a doua variantă este mult mai atractivă.

Ei bine acești preoți de diaspora când au ocazia pe la TV, pe internet și prin ziare se plâng și se văicăresc cât de grea este viața de preot de diaspora:

- oamenii sunt puțini,
- distanțele dintre creștini ortodocși sunt mari,
- salariul este mic,
- este greu să slujești ortodoxia în Occident,
- trebuie făcute mari eforturi pentru a păstra tezaurul național
- sau este nevoie de mai multă muncă cu occidentul pentru să fie adus la linia de plutire. Ț

Se poate vedea cât de superficiale sunt toate aceste argumente ale preotului creștin ortodox de diaspora. Acest preot de cele mai multe ori este un fariseu care se ascunde în straie ortodoxe când el dorește bogăția și standardele de viață occidentale.[141]

---

[139] Sfântul Ignatie Briancianinov, *Experiențe ascetice,* Editura Sophia, 2008 apud https://oasteadomnului.ro/trebuie-sa-devenim-supusi-domnului-iisus-hristos-ascultatori-pana-la-capat/ (accesat pe 15.03.2024).

[140] Christos Yannaras, *Ortodoxie și occident* (București, 1995).

[141] A se vedea Grid Modorcea, *Mort după America* (Editura Semne, 1999).

Fariseul din biserică este unul care după cum am spus este foarte înțelegător cu sine şi extrem de aspru cu alţii. El poate conduce o maşină Mercedes de ultimul tip eventual dar parohienii trebuie să se mulţumească cu o maşină mai mică şi nu prea de lux fiindcă ştim că luxul nu este bun pentru suflet fiindcă îl înmoaie şi nu mai este viguros şi gata pentru mântuire.

Tot Sfântul Ignatie Briancianinov spunea: „Fariseii s-au străduit să îşi ascundă prin dezvinovăţirile lor patimile sufleteşti, lucrările acestora, roadele lor. Patimile sufleteşti, la umbra şi răcoarea îndreptăţirii de sine, de obicei înfig rădăcini adânci in suflet, devin un copac puternic, care cuprinde prin ramurile sale întreaga lucrare a omului; pătrunde, adică, în toate gândurile lui, în toate simţămintele lui, în toate faptele lui.

Sfântul Pimen cel Mare a zis: *„Dacă voii păcătoase a omului îi ajută dezvinovățirile, omul se strică și piere".*

Când prin purtarea sa omul nu caută, fără egoism, să aibă fapte bune înaintea ochilor lui Dumnezeu, ci caută slava faptelor bune înaintea ochilor oamenilor, în părerea lor nimicnicia, nestatornica, schimbătoare, el nu este in stare să cunoască credinţa creştina, să primească învăţătura lui Hristos – lucru pentru care este nevoie de o inima ce recunoaşte că e păcătoasă, care mărturisește păcatul sau."[142]

Fariseul ecclesial după cum am spus este unul care deşi nu recunoaşte este egoist. Se plânge permanent că banii sunt puţini şi că parohia lui este săracă. Este vai şi amar de el şi de familia lui şi pe deasupra mai are şi copii de crescut. Aceşti copii evident că nu sunt ca restul de copii din parohie fiindcă ei sunt *copii sacerdotali.*

Fariseul creştin ortodox crede că parohia este de succes nu dacă biserica este plină în duminici şi sărbători ci mai mult dacă parohia este bogată şi are mulţi bani. El poate atunci să fie fericit şi trupeşte şi sufletește.

Este evident că fariseul ecclesial suferă atunci când nu este lăudat direct sau indirect. Aceasta fiindcă în cele din urmă chiar şi cântăreţii de operă sunt ovaţionaţi şi apreciaţi şi atunci cum să nu fie şi el ovaţionat de mulţime după ce termină o liturghie? Sfântul Ignatie Briancianinov spunea în acest sens: „Domnul le ia ucenicilor Săi orice hrană a slavei deşarte. El vrea ca jertfelnicul inimii să fie curăţit de idolul spurcat şi tot ce ţine de slujirea idolească. Domnul porunceşte să săvârşim toate faptele bune în taină. *Și milostenia, după porunca Lui, trebuie să fie în taina! Și postul să fie în taină ! Și rugăciunea – în cămara zăvorâtă!* Faptele noastre bune trebuie să fie ascunse nu doar de oameni, ci şi de noi înşine, aşa încât nu numai oamenii să nu strice sufletele noastre prin laude, ci nici inima noastră să nu ne linguşească şi să nu prea-curvească, încălcând sfântul legământ cu sfânta smerenie. *Să nu știe stânga ta ce face dreapta ta* (Mt. VI, 3).

Și nu numai atât! Domnul a poruncit sa ne lepădam de noi înşine în aceasta scurta viaţă pământească, să calcam în picioare toate dezvinovăţirile, toata dreptatea noastră, pentru dreptatea evanghelica. Dar ce alcătuieşte dreptatea evanghelica? Pătimirile, crucea! Aici îl cheamă pe ucenicul Sau Mântuitorul! Aici face El deosebire între cei chemaţi! Aici desparte neghina de grâu! Aici însemnează cu pecetea Sa pe cei aleşi!"[143]

Este evident din cele spus mai sus că fariseismul nu a murit ca fenomen. Realitatea este că mai toate religiile îşi au fariseii lor. Chiar şi în păgânism erau farisei fiindcă cei mai mulţi păgâni erau păgâni doar nominal. Acest lucru a dus de fapt la răspândirea creştinismului în lumea păgână.

Ceea ce este mai trist este că aceşti farisei ecclesiali nu sunt conştienţi că ajung să îi smintească pe cei din jur. Aceasta fiindcă ei cred că de fapt pot să facă ce vor fiindcă ei sunt liderii bisericii. Se ştie de un papă care se comporta despotic şi abuziv că atunci când i s-a dus la cunoştinţă de ceea ce făcea şi că biserica catolică este nemulţumită, el a rostit celebrele cuvinte: la chiesa sono io adică, eu sunt Biserica. Sfântul Ignarie Briancianinov spunea: „semnul de căpetenie ce îl deosebeşte pe făţarnic, prima săgeată aruncată de el împotriva aproapelui, este *smintirea de acesta și osândirea lui, care se naște din smintire*. In răufăcătorii înveteraţi, smintirea de aproapele este adesea prefăcută, făţărită, ca un pretext pentru fărădelege, ce pregăteşte din vreme atât fărădelegea cât şi îndreptăţirea ei; în cei bolnavi încă de învechirea lui Adam, chiar dacă aceştia vor numai binele şi năzuiesc spre mântuire, este un semn al învechirii şi o boală foarte însemnată, anevoie de vindecat. Împotriva acestei boli lucrează pocăinţa, din care vine curăţirea..

Smintirea de aproapele este privirea bolnăvicioasă asupra neputinţelor aproapelui, ce face ca aceste neputinţe sa crească până la o mărime necuprinsă, monstruoasa. Smintirea de aproapele este odrasla iubirii de sine ce se sălăşluieşte în sufletul străin iubirii de aproapele si iubirii nerătăcite fată de sine. Domnul a asemănat această boală unei bârne, fată de care orice greşeala vădită a aproapelui e ca un pai."[144]

---

[142] Sfântul Ignatie Briancianinov, *Experiențe ascetice,* Editura Sophia, 2008 apud https://oasteadomnului.ro/trebuie-sa-devenim-supusi-domnului-iisus-hristos-ascultatori-pana-la-capat/ (accesat pe 15.03.2024).

[143] Idem.

[144] Sfântul Ignatie Briancianinov, *Experiențe ascetice,* Editura Sophia, 2008 apud https://oasteadomnului.ro/trebuie-sa-devenim-supusi-domnului-iisus-hristos-ascultatori-pana-la-capat/ (accesat pe 15.03.2024).

A nega faptul că în marele sistem al bisericii sunt farisei este o mare naivitate. Sunt mulți care aspiră la un statul social mai bun şi privilegiat în care oamenii să te respecte pentru simplul fapt de a avea o anumită profesie. Acest statut este conferit de faptul de a fi preot sau episcop. Restul este secundar pentru aceştia. Tot ceea ce contează este să diferit de restul şi să fi mai presus de ei.

Este evident că fariseii ecclesiali nu prea sunt preocupați de faptul că prin comportamentul şi atitudinea lor smintesc pe cei din jur. Tot Sfântul Ignatie Briancianinov spunea în acest sens: „trebuie să ne silim a ne feri de osândirea aproapelui, îngrădindu-ne de ea prin frica de Dumnezeu şi prin smerenie. Pentru a slabi si, cu ajutorul lui Dumnezeu, a dezrădăcina cu desăvârşire din inimă smintirea de aproapele, trebuie ca în lumina Evangheliei sa ne adâncim in noi înşine, să luam seama la neputinţele noastre, să cercetăm pornirile, mişcările şi stările noastre păcătoase. Atunci când păcatul nostru ne va atrage privirile spre sine, nu vom mai avea când sa luăm aminte la neajunsurile aproapelui, să le băgăm de seamă. Atunci toţi semenii ne vor părea minunaţi, sfinţi; atunci fiecare din noi se va socoti pe sine cel mai mare păcătos din lume, *singurul păcătos din lume*; atunci se vor deschide larg înaintea noastră *ușile, brațele pocăinței* adevărate, lucrătoare.

Pimen cel Mare a zis: *„Noi si frați noștri ca doua icoane suntem. Deci, în orice vreme va lua omul aminte de sine și se va prihăni, se afla fratele lui cinstit înaintea lui; iar când i se pare el luiși bun, afla pe fratele sau rău înaintea sa".*"[145]

Doi creştini ortodocşi discutau într-o zi.

- Am citit azi din Noul Testament.
- Și?
- Am aflat de farisei.
- Înțeleg.
- Care este problema cu ei?
- Erau oameni de suprafață care arătat evlavie pentru a fi aplaudați de mulțime.
- Sunt şi astfel de oameni?
- Da.
- Cum aşa?
- Tu pe ce lume trăieşti?
- Pe lumea noastră.
- Trezeşte-te la realitate.
- De ce s-ar face cineva preot numai pentru a fi aclamat de oameni?
- Fiindcă este un fariseu.
- Nu îmi vine să cred.
- Știi de ce îmi amintești?
- Nu.
- De regele Enric II al Angliei.
- Cum aşa?
- Acest rege avea un econom care nu prea îşi făcea meseria.
- Şi?
- Într-o zi regele a venit la el şi i-a cerut socoteală.
- Şi?
- Economul a fost aşa de şocat de cererea regelui că a căzut jos şi a murit.[146]
- Din cauza şocului?
- Da.
- Și eu sunt cumva şocat.
- Orice om de bine ar fi şocat de farisei.
- De ce?
- Fiindcă ei sunt nişte oameni fără scrupule.
- Se poate aşa ceva?
- Da.
- Cum?
- Au fost fariseii cei care L-au voit pe Iisus răstignit.
- Aşa este.

[145] Sfântul Ignatie Briancianinov, *Experiențe ascetice,* Editura Sophia, 2008 apud https://oasteadomnului.ro/trebuie-sa-devenim-supusi-domnului-iisus-hristos-ascultatori-pana-la-capat/ (accesat pe 15.03.2024).

[146] Din Grigorie Comşa, *1000 de pilde pentru viața creștină* (Arad, 1929).

- Iisus i-a cam criticat şi ai putut să vezi rezultatul.
- Aşa este.
- O să îți spun cum este cu fariseii din biserică.
- Cum?
- Se spune că undeva într-o localitate se construise o biserică mare.
- Şi?
- Pentru terminarea ei mai trebuiau 10000 de arginți.
- Și i-au găsit?
- Răbdare o să îți spun.
- Bine.
- Ştiți ce să facem? a zis unul dintre ei.
- Ce?
- Să mergem pe la bogătașii orașului și să le cerem bani.
- Bună idee.
- În acel moment o grindă mare din tavan s-a desprins şi a căzut jos.
- A ucis pe cineva?
- Nu.
- Frumos.
- Atunci unul dintre cei de acolo a spus.
- Ştiți ce?
- Ce?
- A căzut grinda şi nu m-a ucis.
- Aşa este.
- Am să dau eu 5000 de arginți.
- Şi eu voi da bani.
- Şi eu.
- Şi eu.
- În cele din urmă s-au adunat banii.
- Deci ei aveau bani.
- Da.
- Dar nu au voit să îi dea din prima.
- Nu.
- De ce?
- Fiindcă erau farisei.
- Înțeleg.
- Vezi toți aceşti oameni erau mari farisei.
- De ce?
- Deşi aveau bani spuneau că nu îi au.
- Aşa este.
- Vezi cam aşa sunt fariseii.
- Una spun şi alta fac?
- Da.
- Bine de ştiut.
- Aşa este.
- Fariseii deci se infiltrează în biserică?
- Da.
- Mare păcat.
- Asta este lumea în care trăim.
- Aşa este.
- Vezi?
- Aş fi vrut ca lucrurile să fie altfel.
- Şi eu.
- O să mă rog lui Dumnezeu să mă întărească.[147]

[147] https://marturieathonita.ro/despre-zgarcenie-si-fariseism/ (accesat pe 16.03.2024).

Fariseul ecclesial este o realitate. El nu este grupat într-un partid cum erau fariseii de la vremea lui Iisus numai că ei se joacă cu sfinţenia pe care cred că o pot fenta. Dacă ai vedea un fariseu ecclesial ei bine prima impresie este că el este un sfânt în viaţă. Mai apoi vei ajunge să vezi că nu este chiar aşa. Sfântul Ignatie Briancianinov spunea în acest sens: „Cei mai mari bineplăcuţi ai lui Dumnezeu aveau deosebita grija să se socoată pe sine păcătoşi, si atât de păcătoşi, încât greşelile aproapelui, vădite şi mari, li se păreau mărunte şi lesne dezvinovăţite.

Preacuviosul Sisoe i-a zis Avvei Or: *„Spune-mi un cuvânt”.* Si i-a zis lui: *„Ai încredere în mine?“* *„Da, am”.* Apoi a urmat: *„Du-te si ce m-ai văzut pe mine ca fac, fa si tu”.* Si i-a zis lui: *„Ce sa vad, părinte, la tine?*“ şi i-a răspuns bătrânul: *„Cugetul meu este mai prejos decât al tuturor oamenilor”.*

Dacă omul, a spus Pimen cel Mare, *atinge starea despre care Apostolul a grăit: Toate sunt curate celor curați* (Tit 1, 15), *el vede ca este mai prejos decât toata făptura.* Un frate l-a întrebat pe bătrân: *„Cum pot eu sa gândesc despre mine ca sunt mai rău ca un ucigaș?*” Pimen a răspuns: *„Daca omul va ajunge la starea arătată de Apostol si va vedea pe cineva ca săvârșește ucidere, va spune: Acesta o data a săvârșit ucidere, dar eu ucid în fiecare zi”.*”[148]

CONCLUZII

Cartea noastră despre problem fariseismului se vrea dincolo de toate şi de orice un manifest care să sensibilizeze pe cât mai mulţi despre spinoasa problemă a făţărniciei şi a duplicităţii. Aceasta fiindcă în lumea noastră sunt multe astfel de persoane şi este bine să ştim că trebuie să ştim

- să ne ferim
- şi să ne protejăm de ele

Se cunoaşte cazul fizicianului american Robert Oppenheimer că atunci când lucra la realizarea bombei atomice s-a retras cu o echipă de savanţi în pustiul Los Alamos din New Mexico. Acolo în linişte şi departe de distracţiile lumii ei bine Oppenheimer va realiza bomba atomică care a pus capăt celui de al II-lea război mondial şi a salvat poate câteva milioane de vieţi umane. Ei bine între savanţii lui Oppenheimer a existat şi un spion care spiona pentru sovietici: Fuchs. Acesta deşi lucra şi el la facerea bombei atomice îl spiona pe Oppenheimer. Se poate vedea că şi între savanţi şi oameni de ştiinţă există duplicitate.[149]

Este adevărat că nu trebuie

- să ne fie frică,
- să trăim cu groază
- şi să suspectăm

pe toată lumea că este fariseică.

Sunt şi oameni care de mai multe ori au fost suspectaţi de fariseism şi în realitate nu a fost aşa. Ştim de cazul Sfântului Nectarie din Eghina că la un moment după ce s-a retras cu mai multe măicuţe pe insula Eghina – lăsând în urmă aglomerata Atenă – ei bine au fost mai mulţi răuvoitori care au lansat zvonuri că Sfântul Nectarie are relaţii sexuale cu măicuţele şi trăieşte în concubinaj cu ele. Măicuţele au fost obligate să îşi facă un control ginecologic pentru a se demonstra dacă sunt sau nu fecioare. S-a demonstrat că erau fecioare[150]

Sfântul Ignatie Briancianinov ne îndemna să fim cât se poate de sinceri: „Fratele a povestit cuvintele lui Pimen unui alt bătrân. Bătrânul a zis: *„Daca omul va ajunge la starea unei asemenea curăţii şi va vedea pe fratele păcătuind, dreptatea lui va înghiţi păcatul*”. Fratele a întrebat: *„si care e dreptatea lui?”* Bătrânul a răspuns: *A se învinui pe sine totdeauna”.*

„Iată adevăraţii ascultători şi făcători ai Legii evanghelice! Izgonind din inimile lor smintirea de aproapele și osândirea lui, ei s-au umplut de sfântă dragoste fată de semeni, revărsând milă asupra tuturor si prin mila tămăduindu-i pe păcătoşi. (…)

Pe cât ne trage Dumnezeu departe de prăpastia smintirii şi osândirii, pe cât se feresc adevăraţii robi ai lui Dumnezeu de această, prăpastie cumplită şi pierzătoare, *pe atât se sileşte diavolul să ne tragă în ea, acoperind-o prin felurite îndreptăţiri.* Una din îndreptăţirile satanice este râvna lipsită de dreapta socotinţă, luata de către mulţi drept râvnă pentru cucernicie, drept râvnă sfântă.”[151]

---

[148] Sfântul Ignatie Briancianinov, *Experiențe ascetice,* Editura Sophia, 2008 apud https://oasteadomnului.ro/trebuie-sa-devenim-supusi-domnului-iisus-hristos-ascultatori-pana-la-capat/ (accesat pe 15.03.2024).

[149] A se vedea Kai Bird, Martin J. Sherwin, *American Promethus: triumph and tragedy of J. Robert Oppenhimer* (New York, 2006).

[150] Aceasta scenă a fost ecranizată într-un film artistic despre viaţa Sfântului Nectarie din Eghina pe nume: Omul lui Dumnezeu (man of God) din anul 2021.

[151] Sfântul Ignatie Briancianinov, *Experiențe ascetice,* Editura Sophia, 2008 apud https://oasteadomnului.ro/trebuie-sa-devenim-supusi-domnului-iisus-hristos-ascultatori-pana-la-capat/ (accesat pe 15.03.2024).

Fariseii trebuie să ştim că sunt oameni periculoşi. Nu fiindcă ne pot ucide ci mai mult pentru că ne pot

- înşela,
- disimula,
- manipula,
- minții
- şi duce pe căi greşite.

Am arătat în această carte că sunt mai multe grade de fariseism. Este adevărat că nimeni nu se naşte fariseu ci ei devin din oameni buni în farisei. În acest sens mai toţi avem posibilitatea să ajungem să cădem în fariseism. Iată de ce trebuie să fim atenţi cu mişcările din sufletul nostru. Iată ce spunea în acest sens tot Sfântul Ignatie Briancianinov: *„Omul mânat de râvna fără dreaptă socotinţă”*, grăieşte Sfântul Isaac Sirul, *niciodată nu va putea ajunge la pacea gândurilor – iar cel străin de această pace este străin de bucurie.* Dacă pacea gândurilor este sănătatea desăvârşită, iar râvna aceasta este potrivnică păcii, înseamnă că cel ce are râvnă vicleană boleşte de boală grea. Omule! Socotind că te aprinzi de râvnă dreaptă împotriva neajunsurilor străine, tu alungi sănătatea sufletului tău. Osteneşte-te, osteneşte-te pentru sănătatea sufletului tău! Iar de voieşti să vindeci pe cei bolnavi, trebuie să pricepi că bolnavii au mai mare nevoie de luare aminte grijulie decât de cruzime. O asemenea râvnă în om nu e semn al înţelepciunii, ci boală a sufletului, sărăcie a înţelegerii duhovniceşti, neştiinţă mare. Începutul înţelepciunii după Dumnezeu este seninătatea şi blândeţea – însuşiri ale unui suflet mare şi puternic, care apar în el dintr-un fel întemeiat de a gândi şi poartă neputinţele omeneşti”.”[152]

Fariseul este unul care ne contaminează viaţa şi mediul social şi pentru aceasta trebuie să ştim cum se manifestă el. Am enunţat aici mai multe medii în care fariseul ajunge să se manifeste. Am spus că cel mai adesea el se manifestă în politică însă cea mai gravă formă de fariseism apare în Biserică. Aceasta fiindcă sunt farisei care cred că pot

- să Îl cumpere
- şi să Îl fenteze

chiar şi pe Dumnezeu.[153]

Fariseul este unul care atunci când este deconspirat ei bine se comportă ciudat:

- cere milă,
- cere clemenţă,
- se victimizează,
- uneori dă vina pe diavol
- se scuză prin toate motivele posibile din lume.

Ceea ce trebuie să ştim este că fariseii – din game expusă în această carte – sunt foarte conştienţi de ceea ce fac. Aceasta fiindcă ei nu sunt farisei inconştienţi. Prin urmare nu au prea multe scuze. Ceea ce se poate vedea este că din farisei foarte puţini se schimbă. De mai multe ori ei preferă să iasă din biserică decât să se schimbe. Personal am cunoscut un cântăreţ de strană care cânta mai tare decât toţi restul şi pretindea ca preotul la finalul predicii să îi mulţumească pentru faptul că participa la slujbe şi cânta. Când un nou preot a venit acesta nu i-a mai mulţumit în public pentru că muzică. Ei bine cântăreţul s-a simţit jignit şi nu a mai venit la biserică.

Sfântul Ignatie Briancianinov spunea că nu trebuie să îi osândim pe farisei şi să ne ferim de ei şi să Îl lăsăm pe Dumnezeu să gestioneze lucrurile cu ei: „păcatul osândirii este atât de neplăcut lui Dumnezeu că El Se mânie, îşi întoarce faţa chiar şi de la bineplăcuţii Săi atunci când ei îşi îngăduie să osândească pe aproapele: *El ia de la dânşii harul Său*, precum se vede din numeroasele pilde păstrate de scriitorii bisericeşti spre folosul şi zidirea generaţiilor creştine. Nici o dreptate nu dă dreptul de a-l osândi pe fratele care greşeşte, căruia Domnul poate foarte uşor să-i dăruiască dreptatea cea adevărată, neasemuit mai mare decât cea pe care socotim a o afla în noi înşine. Putem fi drepţi numai prin *dreptatea dumnezeiască*, iar când îl osândim pe aproapele înlocuim această dreptate cu *dreptatea noastră* sau, mai bine zis, cu *boala fariseismului.* Cel ce osândeşte pe aproapele răpeşte cinul lui Dumnezeu, Singurul Căruia se cuvine judecata asupra făpturilor Sale, răpeşte cinul lui Hristos, Ce va să judece viii şi morţii în ziua cea de apoi.”[154]

---

[152] Sfântul Ignatie Briancianinov, *Experienţe ascetice,* Editura Sophia, 2008 apud https://oasteadomnului.ro/trebuie-sa-devenim-supusi-domnului-iisus-hristos-ascultatori-pana-la-capat/ (accesat pe 15.03.2024).

[153] Se cunoaşte cazul unui dintre cei mai mari escroci din istoria Amercii: Barry Minkow. Acesta a înfiinţat mai multe firme fantomă în urma cărora a câştigat sute de milioane de dolari. Când mama lui i-a atras atenţia că nu are frică de Dumnezeu şi de aceea face ceea ce face, ei bine Barry a dat un răspuns celebru: Dumnezeu? Îl pot cumpăra şi pe El.

[154] Sfântul Ignatie Briancianinov, *Experienţe ascetice,* Editura Sophia, 2008 apud https://oasteadomnului.ro/trebuie-sa-devenim-supusi-domnului-iisus-hristos-ascultatori-pana-la-capat/ (accesat pe 15.03.2024).

Fariseul este unul care în premieră a fost depistat şi condamnat de Iisus. Deci dacă vrem să fim prietenii lui Iisus trebuie să evităm să fim farisei. Aceasta fiindcă după cum am spus

- nimeni
- şi nimic

nu ne poate obliga să fim farisei.

Evident că trebuie să ne cercetăm pe noi şi să ştim dacă suntem sau nu unii care tindem spre fariseism. Acest exerciţiu trebuie să îl facem de mai multe ori pentru a fi siguri că nu ne-am contaminat cu fariseismul. Sfântul Ignatie Briancianinov era foarte concludent când spunea: „fraţilor! Să fim cu luare aminte la noi înşine! Să ne sârguim a ne curaţi nu doar de patimile trupeşti, ci şi de cele sufleteşti: *de slava deşartă, de necredință, de viclenie, de pizmă, de ură, de iubirea de argint* şi de celelalte neputinţe asemănătoare, ce par a se mişca şi a lucra doar în suflet, fără împărtăşirea trupului, şi ca atare se numesc *„sufletești”*. Am spus „par” fiindcă ele înrâuresc şi trupul, însă în chip subţire, pe care puţini îl bagă de seamă şi îl pricep. Luând aminte la noi înşine şi curăţindu-ne de aceste patimi, în noi răsare treptat iubirea de aproapele, ce face să slăbească şi nimiceşte simţământul smintirii de aproapele şi al osândirii lui.

Sa ne aducem aminte neîncetat că nu este dreptate plăcuta lui Dumnezeu afară de *sărăcia cu duhul.* Să dezvinovăţim pe aproapele şi să ne osândim pe noi înşine, ca Dumnezeu să ne dăruiască harul şi mila Sa, pe care El le dăruieşte *doar celor smeriți și milostivi.* Amin.”[155]

Fariseul este un lucru de care mai toată mas media se plânge. Aceasta fiindcă indiferent de

- televiziune,
- radio,
- presa scrisă
- sau internet

ei bine mai toată lumea îi vânează pe farsei şi se câştigă bani buni de pe urma acestui lucru. Ne aducem aminte scandalul Watergate din America secolului XX. Doi jurnalişti de la New York Times au descoperit că preşedintele de atunci Richard Nixon a câştigat alegerile fiindcă a avut oameni care au pus mai multe microfoane în birourile adversarilor lui politici. Ştiind ce probleme aveau şi cu ce se preocupau ei bine Nixon avea să câştige alegerile. Ei bine cei doi ziarişti au publicat ceea ce a făcut Nixon şi în cele din urmă acesta a trebuit să demisioneze din funcţia de preşedinte. Să nu fi fost preşedintele Nixon un fariseu? Evident că da. Nu ai cum să nu fi fariseu dacă îţi spionezi adversarii şi te comporţi ca şi cum nimic nu s-ar întâmpla.[156]

Prin urmare de la Iisus încoace problema fariseismului nu este una nouă. Am arătat aici că toţi cei care sunt botezaţi creştin ortodox şi nu îşi i-au în serios credinţa creştin ortodoxă sunt la un anumit nivel mici farisei fiindcă una sunt ca identitate religioasă şi alta fac ca mod de viaţă.

Este foarte uşor să spui că eşti un om ca restul în timp ce în realitate vânezi şi vrei să obţii poziţii înalte în societate. Pentru unii acest lucru este scopul vieţii şi ei pentru acest motiv au ajuns să trăiască. La fel de bine trebuie să ştim că fariseismul este contagios. Dacă ajungem să trăim într-un mediu plin de farisei ei bine şi noi ne vom contagia. La fel de bine ceea ce trebuie să ne dăm seama este că nimeni dintr-un ghetou nu consideră acest mod de viaţă

- josnic
- şi stricat.

Realitatea este alta. Aşa se face că farisei avem chiar şi prin ghetouri. Părintele Adrian Agachi ne spune cum se manifestă fariseismul clasic: „acum, însă, trebuie să descopăr și partea întunecată, falsă, a evlaviei creștine. Ceea ce numim, de regulă, pietism. Îl văd adesea în ochii seci ai celor care se cred drepți în fața tuturor pentru că ei citesc Psaltirea sau fac multe canoane și acatiste, bat mătănii și dau milostenie din plin, participând adesea la slujbe. Însă toate acestea nu le-au stors vreodată o lacrimă sinceră. Mai văd pietismul în felul în care aceștia înțeleg ritualul bisericesc, închinându-se cu rigiditate în fiecare moment necesar „pentru că așa trebuie” și făcându-le observație tuturor celor care nu împlinesc lucrurile la fel ca ei. Și mai văd pietismul în „teamă”, dar nu acea teamă încărcată de iubire pe care am descris-o mai sus, ci în dictatura fricii, a spaimei, a groazei de iad, de chinuri, de boli, de pedepse cu care Dumnezeu este gata să ne răpună pe toți pentru cel mai mic păcat. O teamă pe care n-aș ezita să o numesc morbidă, deoarece fiecare greșeală înseamnă moarte, eșec, neputință, care atrage după sine numai căznirea sufletească a omului, până la ieșirea din minți.”[157]

---

[155] Idem.
[156] A se vedea Bob Woodwars, *Toți oamenii președintelui* (Litera Media Group, 2019).
[157] Preot Adrian Agachi, Ziarul Lumina https://ziarullumina.ro/opinii/repere-si-idei/despre-evlavie-si-pietism-140390.html (accesat pe 15.03.2024).

Am considerat că este bine să ne dăm seama că fariseismul este o temă actuală deşi sunt din ce în ce mai puţini cei care sunt interesaţi de ea. Nu ne place când suntem minţiţi în faţă de politicieni dar am ajuns să ne complăcem aşa fiindcă aşa credem că este cursul lumii. Ei bine cursul lumii nu ni-l fac alţii ci chiar noi. Despre falsa evlavia fariseică tot părintele Adrian Agachi ne spunea: „așa cum toate lucrurile frumoase sunt rare, la fel și evlavia sinceră este rară. Atât de rară, încât atunci când o întâlnești îți vine să plângi de bucurie pentru ceea ce vezi și, în același timp, să suspini cu amărăciune că nu o vei mai vedea curând. Însă ceea ce te bucură este faptul că pietismul se înclină adesea în faţa evlaviei adevărate atunci când o întâlneşte. Este şi cazul unui tânăr „evlavios" care a plecat la Muntele Athos şi, pe parcursul călătoriei sale, a vizitat o chilie izolată unde trăiau un bătrân cu ucenicul său. Când a intrat aici, a văzut că bătrânul era neîngrijit și i s-a făcut rușine să-i sărute mâna, însă, îndemnat fiind, a împlinit acest gest. Mâna bătrânului mirosea a un parfum tainic, necunoscut, dar incredibil de aromat. Ieșind din chilie, tânărul l-a întrebat pe ucenicul bătrânului dacă acesta din urmă s-a spălat de curând. Ucenicul i-a răspuns că nu se mai spălase de zece ani... Bătrânul avea mireasma harului, mireasmă care se descoperă numai evlaviei sincere."[158]

Doi psihologi discutau într-o zi.

- Ştii ce mă preocupă?
- Nu.
- Dedublarea.
- Adică?
- De ce ajung oamenii să fie duplicitari?
- Adică una spun şi alta fac?
- Da.
- Pentru a îşi atinge scopurile omul este de multe ori capabil de orice.
- Crezi?
- Da.
- Dar de ce?
- Omul este o fiinţă complexă în plan psihologic.
- Cum?
- Sufletul este nemuritor şi trupul muritor.
- Şi?
- Fiindcă este nemuritor este adevărat că sufletul este mai complex.
- Crezi?
- Da.
- Ai dreptate.
- Vezi?
- Mă gândeam că există o mare asemănare dintre un duplicitar şi au actor.
- Fiindcă doar mimează lucrurile?
- Da.
- Posibil.
- Doar că există o mare pericol.
- Care?
- Mai mulţi actori au ajuns să nu mai poată ieşii din pielea personajului pe care l-au interpretat.
- Şi?
- La fel de întâmplă de multe ori cu duplicitarul.
- Cum?
- Nu mai poate să fie el însuşi.
- Şi atunci ce este?
- Orice numai nu el însuşi.
- Îmi dau seama.
- Deci sunt mai multe riscuri psihologice când eşti duplicitar.
- De ce?
- Fiindcă la un moment dat ajungi să nu te mai crezi nici pe tine însuţi.
- Se poate?

[158] Idem.

- Da.
- Bine.
- Şi mai este ceva.
- Ce?
- Care este diferenţa dintre un om sfânt şi un fariseu?
- Una mare.
- Păi da.
- Sfântul se vede ca ultimul păcătos.
- Şi duplicitarul?
- Cel mai mare sfânt.
- Cum?
- Îţi voi spune.
- Te rog.
- De Sfântul Arsenie cel Mare ai auzit?
- Da.
- A trăit în pustia Egiptului în secolul IV.
- Şi?
- Într-o zi la bătrâneţe Sfântul Arsenie s-a îmbolnăvit.
- Şi?
- Fraţii din mănăstire au putut vedea că era cuprins de frică.
- Părinte Arsenie ce este? L-au întrebat fraţii.
- Îmi este frică.
- De ce părinte?
- Nu ştiţi?
- Nu.
- De Judecata lui Dumnezeu.
- Dar nu trebuie să vă fie frică părinte.
- De ce?
- Toată viaţa aţi trăit-o în pocăinţă în deşert.
- Părinţilor de 50 de ani stau în pustie.
- Şi?
- Şi tot îmi este frică de judecata lui Dumnezeu.
- De ce?
- Fiindcă şi drepţii foarte greu se mântuiesc.
- Asta este tot?
- Da.
- Avem un sfânt care 50 de ani a trăit în pocăinţă pe deşert.
- Da.
- Şi încă se temea de judecata lui Dumnezeu?
- Da.
- Frumos, foarte frumos.
- Deci vezi aşa trebuie să fim noi.
- Sinceri?
- Da.
- Sunt de acord.
- Acum le-ai lămurit cum este duplicitatea?
- Da.
- Foarte bine.
- Credem că este mai complicat.
- Nu nu este complicat.
- Sunt de acord.
- M-au ajutat să simplific lucrurile.
- Mă bucur.[159]

[159] Din Grigorie Comşa, *1000 de pilde pentru viaţa creştină* (Arad, 1929).

Prin urmare orice teolog, preot sau ierarh creştin ortodox trebuie să ştim că este pândit de pericolul de a cădea în fariseism. Acest lucru de mai multe ori apare fiindcă există o mare discrepanţă dintre partea teoretică a teologiei şi nevoinţă sau asceză. Părintele Teoclit Dionisiatul sunea în acest sens: „ambele (teologia scolastică și pietismul) sunt unul din motivele și consecințele declinului duhovnicesc al vremurilor noastre. Dacă aceasta era teologia Bisericii, n-ar mai fi creat ea Părinți și Mărturisitori arătători ai celor dumnezeiești, ci cercetători și investigatori științifici și reci de tipul veacului nostru. Și dacă aceasta era spiritualitatea Tradiției noastre, n-ar mai fi creat ea Părinții neptici ca «dumnezei după har» și «luminători ai discernământului», ci sensibilități maladive, pradă halucinațiilor psihice (s.n.)”[160]

Totuşi este bine să ştim că sunt farisei care se pocăiesc de făţărnicia şi duplicitatea lor. Aceasta fiindcă este foarte greu să rezişti mustrărilor conştiinţei dacă eşti un om cât de cât cu capul pe umeri. Totuşi cei mai mulţi dintre farisei sunt uni care sunt pierduţi integral fiindcă ei pur şi simplu nu vor să înţeleagă mesajul de lepădare de sine şi purtare a crucii după cum ne-a învăţat Iisus.

Acest conflict dintre evlavie şi teoria teologică ortodoxă trebuie să ştim că produs foarte mult rău Bisericii Ortodoxe: „ce forme de falsă evlavie putem întâlni în Biserică? Închinarea îndelungată în faţa icoanelor, plasarea în primele locuri, rostirea rugăciunilor cu voce tare, cântarea făcută astfel încât să fim auziţi de toţi, spre a dovedi nu atât că avem voce - căci aceasta poate fi mândrie neevlavioasă - cât că ştim slujbele, că suntem casnici ai lui Dumnezeu… O altă formă este statul în genunchi tot timpul, ca să ne arătăm, probabil, mai pocăiţi decât alţii, dar stânjenindu-i pe alţii, fără să ne intereseze că alţii nu au loc nici în picioare. Chiar când ştim că trebuie stat în genunchi, când împrejurările nu permit, să arătăm dragoste pentru cei din jur şi să stăm şi noi în picioare. Despre aceasta trebuie spus în primul rând că dacă se doreşte o nevoinţă mai mare, cel mai greu este să stai nemişcat în picioare. Din vieţile unor sfinţi avem mărturii că aşa stăteau în Biserică şi aşa se stă şi acum la Sfântul Munte Athos. Un părinte athonit a zis că cine stă în genunchi în timpul slujbelor este gâdilat de lene.”[161]

Fariseismul este o schismă în sufletul celui care îl practică. Sufletul fariseului este bolnav şi este bine să ne dăm seama că acest lucru nu este bun şi trebuie să fie remediat. Remediul nu poate venii dacă fariseul nu vrea să se schimbe ceea ce – după cum am spus – nu prea este cazul. Poate cel mai vocal cu privire la această

- schismă,
- rupere,
- tragedie
- şi dramă

a sufletului fariseului şi a consecinţelor ei asupra Bisericii Creştin Ortodoxe ne-a spus-o teologul grec Christos Yannaras: "academismul confesional al teologiei şi pietismul constituie două anereze reale ale adevărului eclezial, adică ale evenimentului eclezial al unităţii bisericeşti. În locul autodepăşirii individuale şi al comuniunii personale, în locul modului treimic de existenţă, e păstrat omul căderii, firea umană fragmentată în individualităţi, adică acceptarea noetică şi individuală a adevărului, individualitatea "îmbunătăţiţă" - din punct de vedere moral, însă neschimbată - din punct de vedere existenţial."[162]

Sperăm ca această carte despre problema fariseismului să nu fie considerată o critică distructivă la adresa Bisericii Ortodoxe ci mai mult o critică constructivă. Aceasta fiindcă este în interesul nostru să nu stăm cu mâinile în sân în timp ce ortodoxia este invadată de farisei. Ştim că nici Iisus nu a făcut aceasta, lucru ce în cele din urmă i-a atras şi moartea pe cruce.

Cartea noastră nu se adresează numai fariseilor – care ştim că nu vor fi prea mişcaţi de aceste rânduri – ci la fel de bine şi creştinilor ortodocşi simpli care trebuie să ştim că după cum spunea şi Iisus: „feriţi-vă de proorocii mincinoşi, care vin la voi în haine de oi, iar pe dinăuntru sunt lupi răpitori” (Matei 7, 15).

---

160 Teoclit Dionisiatul, *Dialoguri la Athos între cer și pământ*, trad. diac. Ioan I. Ică jr., Sibiu, Ed. Deisis, 22015, p. 474) apud Preot Adrian Agachi, Ziarul Lumina https://ziarullumina.ro/opinii/repere-si-idei/despre-evlavie-si-pietism-140390.html (accesat pe 15.03.2024).

161 http://strajeriiortodoxiei.blogspot.com/2010/06/falsa-smerenie.html# (accesat pe 15.03.2024).

162 Christos Yannaras, *Adevărul și unitatea Bisericii,* trad. de ierom. Ignatie (Ilie) Trif şi Uliniuc Ionuţ Dumitru, Editura Sophia, Bucureşti, 2009, p. 84).